

Oikeudenmukaisuuden perusta vai vihan karvas hedelmä?

- Lynkkaaminen amerikansuomalaisessa sanomalehdistössä vuosina
1917–1921

Esa Alento
Pro gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Yleinen historia
Kesäkuu 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta

ALENTO, ESA: Oikeudenmukaisuuden perusta vai vihan karvas hedelmä? – Lynkkaaminen amerikansuomalaisessa sanomalehdistössä vuosina 1917–1921

Pro gradu -tutkielma, 95 s.

Yleinen historia

Kesäkuu 2019

Tiivistelmä:

Tutkielmassa on tutkittu amerikansuomalaista siirtolaislehdistöä ja sen lynkkausväkivaltaa koskevaa uutisointia vuosina 1917–1921. Tutkimusongelmana on tarkasteltu, miten suomalaiset siirtolaislehdet suhtautuivat Yhdysvalloissa tapahtuneisiin afroamerikkalaisten ja siirtolaisten lynkkauksiin. Tutkielma yhdistyy osaksi laajempaa ajan-kohtaista julkista keskustelua omankädenoikeudesta Suomessa ja pohtii, miten omavaltaisuuteen on suhtauduttu historiallisesti suomalaisessa kulttuurissa. Aineistona on käytetty amerikansuomalaisia sanomalehtiä – sosialistista *Industrialistia* (1917–1975) ja konservatiivista *Päivälehteä* (1901–1948) – joiden uutismateriaalia on tutkittu sekä perinteisen historiantutkimuksen että historiallisen lehdistötutkimuksen menetelmillä.

Lynkkaus uutisointia lähestytään kahden teemakokonaisuuden kautta, joista ensimmäinen tutkii uutisten terminologiaa ja diskursiivisia merkitysrakenteita. Tässä suhtautumista on ilmennetty vertailemalla suomenkielisiä uutisia tutkimuskirjallisuuden ja aikalaislähteiden kuvaan lynkkaamisen valtavirtaisista amerikkalaisista esitystavoista. Amerikkalaiseen diskurssiin verrattuna suomenkieliset lehdet suhtautuivat väkivaltaan kriittisesti ja esittivät väkivallan yksityiskohdat ilman suurempia rasistisia stereotyyppisiä mustista amerikkalaisista. Toinen teema käsittelee suhtautumista lynkkaamisen syy- ja ratkaisuehdotuksien kautta. Siinä missä ensimmäinen maailmansota nähtiin yhteisenä syynä lynkkaamiselle, koki *Industrialisti* sen osana amerikkalaista kapitalismia, kun taas *Päivälehti* uskoi sen liittyvän modernin ihmisen sivistymättömyyteen.

Siirtolaislehtien suhtautumista lynkkaamiseen määrittivät lehtikohtaisten agendojen ohella myös niiden yhteinen päätehtävä eli amerikansuomalaisten integraation edistäminen. Lynkkaamisen kaltaiset yhteisönormien rikkeet olivat Amerikassa toimineille suomenkielisille sanomalehdille varsin vieras ja niiden oikeuskäsityksiä loukkaava ilmiö, mutta siitä huolimatta ne joutuivat todistamaan myös amerikansuomalaisten kohtaamaa rotuväkivaltaa. Vaikka lynkkaamisen juurisyistä saatettiin olla eri mieltä, pyrkivät sekä *Industrialisti* että *Päivälehti* luomaan lynkkaamisesta suhteessa omaan maailmankuvaansa mahdollisimman kriittisen ja todenmukaisen käsityksen, jonka myötä amerikansuomalaisten kyky suojautua väkivaltaa vastaan parhaiten säilyi. Tutkielma osaltaan laajentaa käsitystä suomalaisten siirtolaislehtien asennoitumisesta lynkkaamiseen täsmentämällä suhtautumisen yksittäisiä osa-alueita. Samalla tutkielma ehdottaa, miten tulevaisuudessa myös laajempi selvitys suomalaisten ja siirtolaisten suhtautumisesta omankädenoikeuteen ja lynkkaamiseen on ajankohtainen tutkimusaihe.

Asiasanat: 1900-luku – siirtolaisuus – amerikansuomalaiset – lehdistö – sanomalehdet – lehdistökirjoittelu – uutiskuvat – uutisvälitys – omankädenoikeus – lynkkaaminen – asenteet – rotusyrjintä – rasismi – identiteetti – afroamerikkalaiset

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Lynkkaaminen ja siirtolaislehdistö.....	2
1.2 Tutkimustilanne.....	8
1.3 Kysymykset, lähdeaineistot ja metodiikka.....	12
2. Lehdistö ja lynkkaus uutisen anatomia	21
2.1 Väkivaltaan viittaaminen ja terminologia	21
2.2 Lynkkausilmiön ja uhrien esittäminen uutisissa	32
3. Lynkkaamisen syyt ja ratkaisut lehdistössä	48
3.1 Uutisointia väkivallan ilmapiiristä: lynkkaaminen ja maailmansota.....	48
3.2 Lehtikohtaisia selitysmalleja: kapitalismi, barbarismi ja lynkkaaminen.....	62
4. Lopuksi.....	78
5. Lähdeluettelo.....	85

1. Johdanto

Vuonna 2018 Suomen pääministerin perinteinen uudenvuodenpuhe oli siinä mielessä poikkeuksellinen, että siinä ensi kertaa miesmuistiin varoitettiin suomalaisia omankädenoikeuteen liittyvistä vaaroista.¹ Heti kuluvan vuoden tammikuussa Suomen Yleisradio puolestaan ilmoitti, että suosittu rikossarja *Karppi* palaa tv-ruutuihin vuonna 2020, ja sen uusi kausi pohtii myös omankädenoikeuden ongelmallisuutta.² Äkillinen julkinen keskustelu omavaltaisesta väkivallankäytöstä liittyy olennaisesti suomalaisen yhteiskunnan etnisesti kiristyneeseen ilmapiiriin. Vuonna 2015 alkanut hallitsematon pakolaisaalto Eurooppaan on nostanut Suomessakin vastareaktioita; osa kansasta kokee, että valtio ei enää pysty suojelemaan heidän turvallisuuttaan ja on turhautuessaan vaarassa ottaa oikeuden omiin käsiinsä. Pohjimmiltaan keskustelussa on siis kyse suuresta huolesta, joka yksilöllisyyttä korostavalla aikakaudellamme kohdistuu niin suomalaisten moraalisiin valintoihin kuin demokraattisen oikeusvaltion toimintakykyyn.

Tämä tutkielma ottaa kantaa näihin huolenaiheisiin ja käsittelee historiantutkimuksen keinoin suomalaisuuden suhdetta omankädenoikeuteen. Tarkemmin ottaen se tutkii, miten suomalaiset ovat historiallisesti suhtautuneet omavaltaiseen väkivaltaan ympäristössä, jossa yhteiskunnan asenteet sekä juridiset instituutiot ovat edistäneet sen vapaata leviämistä. Sata vuotta ennen pääministerin puhetta amerikansuomalainen sanomalehti *Industrialisti* kirjoitti, miten amerikkalaiset patriootit olivat siepanneet suomalaisen työmiehen Minnesotassa ja lynkanneet tämän hengiltä.³ Amerikassa lynkkaaminen oli eräs keskeinen toimintatapa, jolla maan rotusuhteita hallittiin 1890–1930-luvuilla. Samaan periodiin ajoittuu myös suomalaisen siirtolaislehdistön kukoistuskauti, minkä johdosta tästä ylilailisesta⁴ traditiosta on säilynyt laaja suomenkielinen

---

¹ Juha Sipilä varoitti puheessaan omankädenoikeuden vaaroista, lainvastaisuudesta ja muistutti kansalaisia historiaan vedoten, mitä ongelmia siitä seuraa. Ks. Katja Inconato, Juha Sipilältä vetoamus suomalaisille: ”Omankädenoikeuden käyttö on oikeusvaltiossa rikos, kuten myös vihapuheen viljeleminen”, *Uusi Suomi verkkouutiset* 31.12.2018, sähköinen lähde.

² Inka Hannonen, Menestyksekkäs rikossarja Karppi jatkuu toisella tuotantokaudella – teemana omankädenoikeus, *Yle verkkouutiset* 10.1.2019, sähköinen lähde.

³ Suomalainen mies tervattu Duluth’issa, *Industrialisti* 20.9.1918; Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918; Salaperäiset murhat, *Industrialisti* 4.10.1918.

⁴ Englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa lynkkaamista kuvataan poikkeuksetta termillä extralegal perinteisen illegal-termin sijaan, mikä viittaa tradition monimutkaiseen oikeudelliseen asemaan. Virallisesti lynkkaaminen oli murha ja rangaistava teko, mutta kulttuurillisista ja poliittisista syistä lynkkaajia harvoin tuomittiin. Traditioon liittyy myös voimakas ajatus vapaaehtoisesta lainvalvonnasta. Siksi on osuvampaa puhutaan ylilailisuudesta laittomuuden sijaan. Ks. esim. Berg & Wendt 2011, 6; Brundage 1993, 36; Pfeifer 2011, 19. Lynkkaajien immuniteetti ks. Brundage 1993, 26, 36.

lähdeaineisto.⁵ Tässä tutkielmassa suomalaisuutta edustaa siis amerikansuomalainen lehdistö, ja siinä omankädenoikeutta tutkitaan lynkkaamistradition näkökulmasta.

1.1 Lynkkaaminen ja siirtolaislehdistö

Historiantutkimuksessa lynkkaamisella viitataan tiivistetysti ihmisryhmän suorittamaan laittomaan teloitukseen, jonka kohteena on yhteisön sääntöjä tai arvomaailmaa rikkonut jäsen.⁶ Lynkkaamista on esiintynyt historiallisesti kaikissa yhteiskunnissa, joissa lain ja oikeusinstituutioiden kehitys on joskus syystä tai toisesta hidastellut. Esimerkiksi Euroopassa keskiajalla suosiossa ollut verikosto on eräs lynkkaamisen muoto, sillä se perustui ajatukseen, että rikoksesta rankaiseminen kuului väärinkohdellun ja tämän sukulaisten tehtäviin.⁷ Amerikassa lynkkaamisen juuret kytkeytyvät 1800-luvun alun rajaseutuyhteiskuntaan, jossa kehittymätön paikallishallinto usein pakotti uudisraivaajia ottamaan lain omiin käsiinsä ja rankaisemaan rikoksesta epäiltyjä omatoimisesti.⁸ Tähän aikakauteen on liitetty tradition myöhempien kannattajien keskuudessa romanttista kunnianarvoa, sillä he ymmärsivät ”lynkkauslain” olleen välttämätön kehitysaskel modernin ja sivistyneen amerikkalaisen yhteiskunnan luomisessa.⁹

Monien kehityskulkujen seurauksena rajaseuduilta alkanut lynkkaaminen juurtui osaksi amerikkalaista oikeuskulttuuria ja vaikutti rangaistuskäytäntöihin vielä modernilla teollisuuskapitalistisella aikakaudella. Muita alueita enemmän tämä näkyi Amerikan Etelässä¹⁰, jossa järjestäytyneen keskiluokan heikko asema oli hidastanut laillisten ja ihmisoikeuksia edistävien reformien toimeenpanoa.¹¹ Kun Etelän osavaltiot lisäksi 1880-luvulla hyväksyivät afroamerikkalaisten ihmisoikeuksia rajoittavia rotuerottelulakeja, äityi lynkkaaminen maassa epideemisiin mittasuhteisiin. Tapauksia tilastoinut historioitsija Fitzhug W. Brundage on esittänyt, että vuosien 1880–1930

---

⁵ Kostianen 2014, 205.

⁶ Tutkielmassa on käytetty kirjoittajan määritelmä ilmiöstä, mikä on juonnettu tutkimuksessa eri aikoina esitetyistä useista lynkkaamisen määritelmistä. Vertaa Brundage 1993, 291; Waldrep 2000, 76, 98; Pfeifer 2004, 6; Cambridge Dictionary -internet-sivu ”lynching”, sähköinen lähde.

⁷ Berg & Wendt 2011, 5.

⁸ Berg & Wendt 2011, 6–7. Ks. myös Pfeifer 2011, 19–20; Brundage 1993, 1.

⁹ Historiantutkimuksessa on osoitettu, että rajaseuduilla lynkattiin myös muista kuin välttämättömistä syistä. Ks. Berg & Wendt 2011, 7. Lynkkaamisen kannattajilla tarkoitetaan niitä valkoisia amerikkalaisia, jotka vielä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä argumentoivat lynkkaamisen olevan yhteiskunnallisesti välttämätön toimenpide.

¹⁰ Etelällä viitataan Amerikan konfедераation (1861–1865) jälkeiseen 16 osavaltion muodostamaan kokonaisuuteen Amerikan kaakkoisosassa (*Southern United States, American South, the South*).

¹¹ Pfeifer 2011, 19–20.

välillä Yhdysvalloissa lynkattiin ainakin 4697 ihmistä; näistä 95 prosenttia tapettiin Etelässä ja uhreista 85 prosenttia oli mustia.¹² Uhrin myös surmattiin pääosin ilman, että heitä oli tuomittu mistään rikoksista. Siten modernia amerikkalaista lynkkaamista erottaa rajaseutujen esimuodosta näkyvimmin se, että edelliseen sisältyi voimakas rotupoliittinen sanoma, joka resonoi maassa vallinneen valkoisen ylivallan kanssa.

Myöhemmin vuosina mustien lynkkaamisesta muodostui Amerikan julkisessa keskustelussa eräänlainen kipupiste, ja sen käsittely rajoittui pitkään muutaman historian-tutkimuksen varaan. Siten suuren yleisön ymmärrys valkoisen väkivallan realiteeteista on edelleen melko puutteellinen.¹³ Lynkkaaminen redusoidaan usein puhumalla hirt-tämisestä, ja vastuu väkivallasta vieritetään Amerikan valkoisten salaorganisaatioiden niskoille. Tämä on kuitenkin yksinkertainen ja kaunisteltu kuva todellisuudesta. Käytännössä kaikkia lynkkauksia yhdisti muutama yhteinen seikka. Ne eivät olleet satun- naisia väkivaltaa, vaan suunnitelmallisesti toteutettuja rituaaleja, joissa valkoiset rotu- uskomukset toteutettiin mustia murhaamalla. Lynkkaajat olivat pääosin tavallisia val- koisia kansalaisia, ja he tappoivat oletettuja mustia rikollisia usein ilman varmoja to- disteita uhrien syyllisyydestä.¹⁴ Väkivaltaa yhdisti lisäksi äärimmäinen brutaalius, jonka tarkempi käsittely on epämiellyttävää, mutta tutkimuksellisesti välttämätöntä.

Klassinen lynkkaaminen, joka toistui Etelässä tuhansia kertoa, havainnollistuu Jesse Washingtonin murhassa Teksasin Wacossa vuonna 1916. Washingtonia syytettiin val- koiseen kohdistuneesta rikoksesta, mistä syystä lynkkaajat olivat kaapanneet hänet. Washingtonia kidutettiin ensin Wacon torilla vetämällä hänet toistuvasti hirteen. Juuri ennen kuolemaa hänet valeltiin öljyllä ja poltettiin roviolla hirressä roikkuessa. Lynk- kaamista seurasi, noin 10000 valkoista ihmistä, jotka hurrasivat ja avustivat murhassa silpomalla mustaa ruumista, esimerkiksi leikkaamalla irti sormia. Jälkeenpäin hiilty- neestä ruumiista otettiin valokuvia, joista tehtiin myytäviä postikortteja. Valkoiset ke- räsivät myös Washingtonin luiden palasia itselleen muistoksi.¹⁵ Lynkkaamisessa ei siis

---

¹² Etelässä tapahtuneiden lynkkaamisten osuus koko maasta oli 1880-luvulla 82 prosenttia ja lisääntyi joka vuosikymmen niin, että vuonna 1920 vastaava määrä oli 95 prosenttia. Ks. Brundage 1993, 8.

¹³ Tutkimus, jonka varaan ymmärrys lynkkaamisesta pitkälti rakentui ennen 2000-lukua ks. Brundage 2005, 401–412. Ks. myös Waldrep 2006, xv–xvi. Ensimmäinen lynkkaamisesta merkittävämpää jul- kista keskustelua aiheuttanut kannanotto oli David Allenin lynkkausvalokuvista koottu näyttely *With- hout a Sanctuary* New Yorkin Roth Horowitz -galleriassa vuonna 2000. Ks. Waldrep 2006, xv–xvi.

¹⁴ Brundage 1993, 17–18.

¹⁵ Bernstein 2006, 106–114. Jesse Washingtonin tapaus on eräs tunnetuin Amerikassa tapahtunut lynkkaus. Tässä esitetty dynamiikka toistui uudelleen ja uudelleen eri mittasuhteissa tapauskohtai- sesti. Väkivallan yksityiskohdat saattoivat vaihdella, esimerkiksi uhreja ei aina poltettu. Muita tapaus- kohtaisia tutkimuksia lynkkaamisesta ks. esim. McGovern (1982) 2013, 76–94.

ollut kyse vain hirttorangaistuksesta; se oli väkivaltainen rituaali, jossa musta ruumis tuhottiin täydellisesti valkoisen rotuideologian vahvistamiseksi. Tämä todellisuus lynkkaamisesta on tärkeä pitää mielessä, kun tutkitaan sitä koskevia lehdistöuutisia.

Tässä tutkielmassa kontaktipinta amerikkalaisen lynkkaamisen ja suomalaisuuden välillä on siis amerikansuomalainen lehdistö ja siinä tutkitaan, miten lehdistö suhtautui lynkkausväkivaltaan. Näkökulman valintaan on vaikuttanut keskeisesti se, että Amerikan-siirtolaisuuden huippuvuodet osuivat samaan ajanjaksoon, jolloin mustiin kohdistunut lynkkausväkivalta oli liittovaltiossa laajimmillaan. Yhteensä suuren siirtolaisuusaallon aikana (n. 1820–1930) Euroopasta Yhdysvaltoihin muuttaneita oli noin 37 miljoonaa.¹⁶ Suomalaisia saapui mantereelle ensi kertaa 1600-luvun alussa, jolloin Delawareen perustettiin muutaman sadan hengen suuruinen ruotsalainen siirtokunta.¹⁷ Todellinen massamaahanmuutto Amerikkaan alkoi 1870-luvulla, ja jatkui nousujohteisena 1920-luvun alkuun asti. Tuolloin suomalaisia oli mantereella arvion mukaan noin 389 000. Heistä valtaosa koostui maaseudun talonpojista ynnä muusta köyhästä työläisväestöstä, ja he muuttivat Amerikkaan työn ja paremman elämän toivossa.¹⁸

Siirtolaisuuden poikkeuksellinen laajuus aiheutti suuria vaatimuksia sekä Yhdysvaltain että alati lisääntyvien siirtolaisyhteisöjen integraatio-ohjelmille. Tässä eräs tärkeä instituutio, joka edesauttoi siirtolaisten sopeutumista, oli siirtolaislehdistö. Tarjoamalla uutisia kotimaasta sekä foorumin, jossa yhteisön asioita voitiin käsitellä omalla äidinkielellä, muodostivat lehdet tutun kiintopisteen muutoin vieraalta tuntuvan ympäristön keskellä. Tämä oli tärkeä seikka, joka vahvisti yhteisön homogeenisuutta sekä kulttuurisen yhtenäisyyden säilymistä.¹⁹ Toisaalta lehdistön tehtäviin kuului yhtä lailla myös uutta asuinmaata koskevien uutisten levittäminen. Näiden avulla siirtolaiset saatiin tietoiseksi siitä, mistä amerikkalainen kulttuuri ja arvomaailma koostuivat, mikä oli myös välttämätöntä uuteen yhteiskuntaan sopeutumisessa. Amerikansuomalainen historioitsija George P. Hummasti on tuonut esiin sanomalehtien tärkeää yleishyödylliseen roolia kutsumalla niitä siirtolaisen ”päivittäiseksi leiväksi”.²⁰

Amerikassa julkaistut suomenkieliset sanomalehdet voidaan erotella niiden julkaisutaustan mukaan neljään osaan: kirkollisiin julkaisuihin, raittiusliikkeen lehtiin,

---

¹⁶ Kero 1996, 53.

¹⁷ Kostiainen 2014, 29.

¹⁸ Kero 2014, 41.

¹⁹ Hummasti 1977, 167. Ks. myös Kostiainen 2014, 205–206; 1988, 266.

²⁰ Hummasti 1977, 167.

työväenlehtiin ja riippumattomiin lehtiin.²¹ Uusimpien arvioiden mukaan vuodesta 1876 alkaen näissä kategorioissa julkaistujen nimikkeiden määrä on jossain 289–360 välillä.²² Lehtien suurta määrää selittää se, että varsinkin lehdistön alkuaikoina lehdet kärsivät kroonisista talousongelmista, ja niitä lopetettiin ja perustettiin jatkuvasti.²³ Vasta 1900-luvun alussa, jolloin työväenliike aktivoitui ja perustettiin järjestösidonnaisia lehtiä, syntyi pitkäikäisempää julkaisutoimintaa. Myös tuolloin lisääntynyt siirtolaisuus lisäsi lehtien mahdollisuuksia menestyä, ja muutama nimike nousi muita suosittumaksi.²⁴ Levikissä mitattuna menestyneimpiä lehtiä olivat muun muassa kommunistinen *Työmies* (15500), sosialistinen *Industrialisti* (10000) sekä riippumaton *Päivälehti* (7000).²⁵ Tässä tutkielmassa keskitytään näistä toiseen ja kolmanteen.

Ajallisen yhtenäisyyden ohella siirtolaislehtiä yhdisti lynkkaamiseen myös Amerikan historiaa määrittävä rodullinen kahtiajako. Amerikkalaiseen rotuväkivaltaan erikoistuneet historioitsijat ovat viime aikoina osoittaneet, että lynkkaaminen oli pohjimmiltaan ylijäräinen ilmiö ja kosketti mustien amerikkalaisten lisäksi myös erivärisiä siirtolaisryhmiä. Clive Webb on tutkinut italialaisten siirtolaisten lynkkaamista ja identifioi niitä tapahtuneen vuosien 1886–1910 aikana eri puolilla maata lähes 30.²⁶ Epäonnisempi ryhmä olivat meksikolaiset, joita Yhdysvaltoja vastaan käydyn sodan jälkeen on vuoteen 1928 mennessä arvioitu kuolleen amerikkalaisten lynkkaajien käsissä tuhansia. Niukkojen lähdemerkintöjen johdosta heidän tarkasta lukumäärästään ei kuitenkaan ole varmuutta.²⁷ Uusimman suomalaisia siirtolaisia käsittelevän tutkimuksen mukaan myös suomalaiset kohtasivat Amerikassa rotuväkivaltaa, vaikka he

---

²¹ Amerikansuomalaisen lehdistöhistorian pioneeri John I. Kolehmainen jakoi julkaisut kirkkokunnan, raittiusliikkeen ja työväenliikkeen mukaan bibliografiassaan vuonna 1947. Myöhemmin Arja Pilli ja Reino Kero ovat erottaneet riippumattomat lehdet omaksi kategoriaksi. Vrt. Kolehmainen 1947, 3, passim.; Pilli 1986, 63–92; Kero 1997, 163, 147–170. Vrt. myös Kostiainen 2014, 207.

²² Vertaa esim. Pilli 1986, 55; Kostiainen 1987, 206; Kostiainen 2014, 207. On arvioitu, että yli 85 prosenttia suomalaisista osasi lukea ja kirjoittaa Amerikkaan saapuessaan, mikä loi hyvän pohjan sanomalehti- ja julkaisutoiminnalle. Ks. Kostiainen 1988, 257.

²³ Ks. esim. Pilli 1986, 72, 105, 107; Kostiainen 1988, 258; 2014, 205–206; Kero 1997, 156.

²⁴ Metsämäki 1999, 41.

²⁵ Levikit on mitattu vuosina 1916–1919. *Työmies* ks. Kostiainen 1988, 264. *Industrialisti* ks. Kostiainen 1987, 215. *Päivälehti* ks. Pilli 1986, 87. Muita vähintään yhtä menestyneitä lehtiä olivat työväenliikkeen puolelta *Toveritar* (12000, 1926), *Raivaaja* (9500, 1922) ja *Eteenpäin* (11000, 1930); sekä riippumattomista *Amerikan Suometar* (11000, 1910) ja *New Yorkin Uutiset* (10000, 1929). Ks. Pilli 1986, 86–89.

²⁶ Webb 2002, 45–71. Ks. myös Luconi 2013, 125–137.

²⁷ Carrigan & Webb 2011, 53–64. Ks. myös Carrigan & Webb 2003, 411–438.

muodostivat siirtolaisten kokonaismäärästä marginaalisen pienen osan ja olivat ulkoisilta piirteiltään lähestulkoon identtisiä valkoisten amerikkalaisten kanssa.²⁸

Mustista poikkeavien siirtolaisten lynkkaaminen oli liitoksissa amerikkalaisten käsitteisiin valkoisuudesta ja siitä, keiden itse asiassa ymmärrettiin olevan ”valkoisia”. Eurooppalaisten siirtolaisten rotuidentiteetin muodostumista tutkinut historioitsija David Roediger on esittänyt, että siirtolaiset itse, opittuaan amerikkalaisen yhteiskunnan hierarkkisesta rotujaosta, pyrkivät esittämään itsensä mahdollisimman valkoisina ja näin hyödyntämään värin mukanaan tuomat yhteiskuntapoliittiset edut. Tässä onnistuminen riippui puolestaan siitä, missä määrin siirtolaiset kykenivät kadottamaan omaa etnisen identiteettinsä ja korostamaan valkoista amerikkalaisuutta sekä arvomaailmaa.²⁹ Joidenkin ryhmien identiteettiin liittyi muita enemmän epäselvyyksiä. Näin kävi esimerkiksi Etelä-Italiasta saapuneille siirtolaisille, jotka olivat tummapigmenttisiä ja muistuttivat enemmän afroamerikkalaisia kuin valkoisia. Amerikkalaiset kiistivätkin italialaisten puhtaan ”valkoisuuden” ja niputtivat heidät yhteen mustan väestönsä kanssa. Tämä oli eräs syy, miksi mustien ohella myös italialaisia joutui lynkkaajien käsiin.³⁰

Amerikkalainen rotuyhteiskunta ei kuitenkaan ollut ensimmäinen kerta, kun eurooppalaiset siirtolaiset olivat kosketuksissa ihmisen fenotyypin syrjintään. Eurooppalainen kolonialismi oli jo 1500-luvulta eteenpäin tehnyt tunnetuksi ei-eurooppalaisiin liitetyt rassistiset stereotyyppit, minkä lisäksi Euroopalla oli oma antisemitismi ja romanivastaisuuteen liittyvä historia.³¹ Näitä kokemuksia siirtolaiset käyttivät myös hyödyksi pyrkiessään integroitumaan amerikkalaiseen yhteiskuntaan.³² Historioitsija Robert Zecker on tähän liittyen käsitellyt siirtolaislehdistön roolia tutkimuksessaan slovakki-siirtolaisista. Hänen mukaansa slovakki-lehdistö käytti erityisesti lynkkauksuuksia apukeinona väkivaltaisen ympäristön normalisoinnissa. Lynkkauksista lukemalla slovakit oppivat, että ainoa merkittävä jako Amerikassa vallitsi mustien ja valkoisten välillä, ja tässä asetelmassa oli parempi kuulua jälkimmäisiin. Toisin sanoen uutisten avulla slovakeille luotiin valkoinen identiteetti, joka vähensi yhteisön sisäisiä erimielisyyksiä ja korosti ainoastaan yhteenkuuluvuutta valkoiseen Amerikkaan.³³

---

²⁸ Suomalaisten kohtaama väkivalta ks. Huhta 2017a, 181–182. Ks. myös Matson 2009, 67–73.

²⁹ Ks. esim. Roediger 2006 passim; Barrett & Roediger 1997: passim. Ks. myös Jacobson 1999, passim.

³⁰ Luconi 2013, 125, 127–129.

³¹ Huhta 2017a, 12–13.

³² Huhta 2017a, 15.

³³ Zecker 2013, 138–139, 141, 145–146, passim.

Suomalaiset kuuluivat niihin siirtolaisryhmiin, joiden rodullisesta identiteetistä kiisteltiin runsaasti vuosisadan vaihteessa. Suomalaiset itse toivoivat, että heidät luettaisiin muiden pohjoiseurooppalaisten tapaan valkoisiksi. Angloamerikkalaisissa rotuteorioissa suomalaiset yhdistettiin kuitenkin Keski-Aasian mongoleihin ja määriteltiin eräänlaiseksi keltaiseksi roduksi.³⁴ Tilastoissa ja byrokratiassa suomalaiset merkittiin usein myös venäläisiksi, sillä he eivät itse osanneet valtiollista asemaansa selittää. Heidä kutsuttiin kyllä ”finländereiksi” mutta moni amerikkalainen ei sen paremmin tiennyt, mistä suomalaiset tulivat. Michiganin ja Minnesotan alueilla heitä pidettiin pitkään eksoottisina muukalaisina, jotka olivat verrattavissa Amerikan intiaaneihin.³⁵ Lisäksi suomalaisia pidettiin radikaaleina teollisuustyöläisinä, mikä varsinkin ensimmäisen maailmansodan aikana sai amerikkalaiset vieroksumaan heitä. Suomalaisista muodostuikin näistä syistä melko epämääräinen kuva, ja vielä 1950-luvun jälkipuolella he joutuivat selventämään amerikkalaisille perimäänsä liittyviä epäselvyyksiä.³⁶

Suomalaisten epämääräisestä identiteetistä seurasi, että heihin kohdistui tiettyjä rotu- ja integraatiopoliittisia paineita, mikä puolestaan antoi syyn käsitellä lynkkaamista uutisissa tietyin tavoin. On käynyt ilmi, että suomalaiset myös pyrkivät tietoisesti ”valkaisemaan” itseään, ja käyttivät tässä apuna kirjallista julkaisutoimintaa.³⁷ Amerikkalaisen lehdistön osalta on tutkittu, että se suhtautui lynkkaamiseen positiivisesti ja loi tarkoituksella rasistista kuvaa mustista uhreista.³⁸ Slovakkilehdet taas lainasivat uutisia amerikkalaisista lehdistä, sillä ne sisälsivät valmiin rasistisen diskurssin, jolla siirtolaisten identiteettiä kyettiin muokkaamaan.³⁹ Aivan uusimmassa tutkimuksessa on ilmennyt, että myös suomalainen siirtolaislehdistö lainasi uutisia amerikkalaisista lehdistä, mikä tekee kysymyksen lynkkaamiseen suhtautumisesta mielenkiintoiseksi.⁴⁰ Tämän tutkielman tematiikka ei kuitenkaan rakennu ainoastaan rotukysymyksen vaaraan, vaan lehdistön suhtautumisesta lähestytään muutamien eri näkökulmien kautta.

---

³⁴ Halmesvirta 1985, 209–211, 218, 221–222, 243–246; Amerikkalaisten viranomaisten nojaaminen rotuteorioihin ja suomalaisten halu identifioitua kaukasialaisiksi ks. Kivistö & Leinonen 2011, 12–14.

³⁵ Sariola 1982, 17. Ks. myös Kostiainen 2009, 41–42.

³⁶ Kostiainen 2009, 41–43.

³⁷ Kivistö & Leinonen 2011, 13–14.

³⁸ Ks. esim. Waldrep 2000, 76, 77, 97; Mangun & Gerlach 2013, 136, 137, 138; Jean 2005, 351–369.

³⁹ Zecker 2013, 139.

⁴⁰ Huhta 2017a, 154–156.

1.2 Tutkimustilanne

Koska tutkielma sijoittuu osaksi lehdistöhistorian traditiota, on myös sanomalehtilähteitä koskeva metodiikka tärkeä osa sitä. Kulttuurihistorioitsija Stephen Vella (2009) mukaan sanomalehdet tarjoavat kriittisesti tarkasteltuina ikkunan tietyn ajanjakson ja yhteisön intellektuaaliseen kulttuuriin. Ne eivät heijasta vain aikansa tapahtumia, vaan ovat todistusaineistoa yleisesti vallinneista mielipiteistä sekä keskustelunaiheista, jotka aikalaiset kokivat muita tärkeämmiksi. Toisaalta sanomalehdet ovat myös strategisesti toimivia organisaatioita, mitkä valitsevat ja muokkaavat uutisia agendansa mukaisesti.⁴¹ Vella on jakanut sanomalehden metodologisen ongelmakentän, eli ne laajat tutkimuskategoriset kysymykset, joihin tutkijoiden tulisi kiinnittää huomiota, kolmeen osa-alueeseen: 1) lehden institutionaaliset rakenteet eli mitkä taustavoimat lehteä ohjaavat ja miten nämä suhteutuvat vallitsevaan yhteiskunnalliseen kontekstiin; 2) lehden formaatti eli visuaalinen ja tekstuaalinen konteksti; sekä 3) tekstisisältö.⁴²

Sanomalehdistön mielipiteitä tutkittaessa on myös oleellista huomioida, millaiset historialliset voimat vaikuttivat uutisten tuottamiseen ja yhteiskunnalliseen käyttöön tutkittavan kohteen aikakaudella. Historioitsija John Theobald tutkii teoksessa *Media and the Making of History* (2016) lehdistön ja modernien historiakäsitysten suhdetta. Hän näkee 1800–1900-lukujen vaihteen lehdistön kannalta vallankumouksellisena aikana, sillä tuolloin nopea teknologinen kehitys moninkertaisti kanavat, joiden kautta lehdistödiskursseja voitiin levittää. Osana tätä prosessia kieli muuttui työkaluksi, jota muokkaamalla tiedon luonnetta voitiin manipuloida eli sitä, mikä oli totta ja epätotta, määrittivät diskurssiiviset tekijät. Eliitti oli erityisessä valta-asemassa hallitsemaan julkisen tiedon levittämistä, ja näin objektiivisuutta alkoivat määrittää eri eturyhmien taloudelliset ja poliittiset preferenssit. Theobaldin mukaan lehdistödiskursseilla on 1900-luvulta alkaen ollut länsimaisessa kulttuurissa instrumentaalinen rooli vääristyneiden historiakäsitysten sekä globaalien maailmankuvan muodostumisessa.⁴³

Jotta sanomalehtien kannanottoja voidaan ymmärtää, pitää lehdistöä määrittävien erityisprosessien ohella huomioida myös laajempi yhteiskunnallinen problematiikka, joka liittyy tutkimuskohteeseen.⁴⁴ Koska tutkielma käsittelee amerikansuomalaista lehdistöä, on Amerikan-siirtolaisuuteen liittyvä historiallinen tutkimus tärkeässä

---

⁴¹ Vella 2009, 192–194

⁴² Vella 2009, 198–199.

⁴³ Theobald 2016, 2–4. Sanomalehtien objektiivisuudesta yleisemmin ks. Vella 2009, 192–193, 198.

⁴⁴ Soikkanen 1986, 89–90.

roolissa kontekstin rakentamisessa. Eräs tunnetuin suomalaisen Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden historioitsija on Reino Kero, jonka kahdesta osasta koostuva tutkimussarja – *Suureen länteen* (1996) ja *Suomalaisina Pohjois-Amerikassa* (1997) – on edelleen eräs kokonaisvaltaisin aihetta käsittelevä tutkimus. Kronologisesti sarja ylettyy 1600-luvulta 1900-luvun loppupuolelle, ja temaattisesti Kero keskittyy tutkimaan siirtolaisuuden suuria linjoja, kuten lähtemisen syihin ja taustoihin, siirtolaisten sijoittumiseen sekä näiden selviytymiseen Pohjois-Amerikassa sukupolvien vaihtuessa. Lisäksi hän käsittelee suomalaisten poliittista liikehdintää sekä kulttuuritoimintaa, jonka yhtenä osa-alueena myös siirtolaislehdistön kehitystä.⁴⁵

Suomalaisesta siirtolaisuudesta on kirjoitettu etenkin Turun yliopiston ja Siirtolaisuusinstituutin yhteistyönä monia muitakin mainitsemisen arvoisia teoksia, joihin kaikkiin ei voida tässä syventyä.⁴⁶ Tuoreimmista tutkimuksista mainittakoon kuitenkin historioitsija Auvo Kostiaisen artikkelikokoelma *Finns in the United States* (2014). Kokoelma noudattelee pitkälti samaa tematiikkaa kuin Keron tutkimus, mutta tarkastelee aihetta enemmän monikulttuurisuuden ja valkoisuuden näkökulmista.⁴⁷ Eräs mielenkiintoinen, mutta pitkälti jo unohduksiin jäänyt siirtolaisuutta käsittelevä tutkimus on myös suomalaisen sosiaalitutkimuksen kehittäjänä tunnetun Sakari Sariolan teos *Amerikan Kultalaan* (1982). Sariola on siirtolaisten muistelmia lainaten kirjoittanut elävästi siirtolaisuuden sosiaalisesta ulottuvuudesta ja valottanut esimerkiksi, minkälaiset sosiaaliset voimat ja ongelmat ympäröivät amerikansuomalaisia. Näin tutkimus avaa samalla sitä mielenmaisemaa, joka suomalaisten keskuudessa vallitsi ja tarjoaa taustatietoa, jota vasten siirtolaisten suhtautumista uusiin asioihin on helpompi ymmärtää.⁴⁸

Suomalaista siirtolaislehdistöä on tutkittu useissa mainitsemisen arvoisissa teoksissa tai väitöskirjoissa. Näistä kenties laajin on Arja Pillin kanadansuomalaista lehdistöä käsittelevä väitöskirja (1982).⁴⁹ Pilli on myös kirjoittanut artikkelin Suomalainen lehdistö Pohjois-Amerikassa, joka on julkaistu teoksessa *Suomen siirtolaisuuden historia 3* (1986). Tässä Pilli jakaa lehdistön julkaisutaustan mukaan ja tutkii suurimpien lehtien toimintaa sekä ilmestymismahdollisuuksia.⁵⁰ Hän kuvaa amerikansuomalaista

---

⁴⁵ Kero 1996, 15–31, 47–52, 123–143, 143–193, passim. Liikehdintä ja kulttuuritoiminta ks. Kero 1997, 21–49, 51–64, 67–110, 147–166, 171–184, passim.

⁴⁶ Ks. esim. Kero 1974; Virtanen 1979; Virtanen, Pilli & Kostiainen 1986.

⁴⁷ Kostiainen 2014, v.

⁴⁸ Sariola 1982.

⁴⁹ *The Finnish Language Press in Canada 1901–1939 A Study in the History of Ethnic Journalism*.

⁵⁰ Pilli 1986, 54–113.

yhteisöä ”mikrokosmoksi” eli eräänlaiseksi pienoismaailmaksi, jossa vaikuttivat lukuisat ideologiset suuntaukset, ryhmittymät ja organisaatiot, joiden suhteet toisiinsa olivat ajoittain hyvinkin ristiriitaisia. Isojako vallitsi jotakuinkin sosialistien ja konservatiivien (tai kirkkosuomalaisten) välillä, ja näiden vastapuolien sisällä vallitsi edelleen useita ristiriitoja. Pilli korostaa, miten nämä kaikki hajaantumislmiöt heijastuivat lehdistöön, joka oli eräänlainen polttopiste, jossa eri tahot hakivat näkemyksilleen kannatusta ja jossa yhteisön sisällä vallinneet ideologiset erimielisyydet selvitettiin.⁵¹

Valtaosa suomalaisen siirtolaislehdistön tutkimuksesta on kirjoitettu 1980-luvulla tai sitä ennen ja julkaistu osana siirtolaisuutta käsitteleviä yleisesityksiä. Siten ne ovat myös luonteeltaan melko näkökulmattomia ja painottuvat lehdistön tehtävien sekä tunnetuimpien sanomalehtien listaamiseen.⁵² Uudemmissa yleisesityksistä voidaan kuitenkin mainita Reino Keron siirtolaislehtiä käsittelevä alaluku Sanomalehdet – ”bisnistä” ja aatetta (1997) sekä Auvo Kostiaisen artikkeli Papers and Publications (2014). Molemmat näistä on niin ikään julkaistu samaisten tutkijoiden aikaisemmin mainituissa siirtolaisuuden yleisesityksissä, ja ne ovat luonteeltaan deskriptiivisiä.⁵³ Siinä mielessä artikkelit ovat tervetullut lisä, että ne syntetisoivat aikaisemman tutkimuksen, usein toisistaan poikkeavia tietoja julkaisutoiminnan määrällisyydestä ja esittävät tähän pohjautuen uusimpia tilastollisia arvioita siirtolaislehdistön toiminnasta.⁵⁴

Siirtolaislehdistä on julkaistu myös muutama ajallisesti tai temaattisesti tarkemmin rajattu tutkimus. Sami Heino on tutkinut pro gradussaan lehdistöä sen kukoistuskauden jälkeen vuosina 1950–1990. Hän tuo esille, miten siirtolaisuuden hiipuminen sekä suomen kielen asteittainen katoaminen vuosisadan alussa vähensivät lehtien tilaajamääriä, jolloin lehti toisensa jälkeen oli pakotettu supistamaan toimintaansa.⁵⁵ Työväenlehdistöä ovat tutkineet George P. Hummasti artikkelissa *The Workingman’s Daily Bread*, (1977) sekä Auvo Kostiaisen artikkelissa *The Growth and Decline of the Finnish Labour Press In North America* (1988). Molemmat heistä ovat painottaneet, miten tärkeä rooli koulutuksella oli työväenlehtien toiminnassa. Ei niinkään yleissivistävänä elementtinä vaan siinä, miten lehdet opettivat työläiselle tämän luokkaa koskevan

---

⁵¹ Pilli 1986, 118.

⁵² Ks. esim. Wasastjerna 1957, 309–319; Holmio 1967, 503–518; Halkola 1969, 73–91; Kero 1976, 153–162; Kostiaisen 1987, 201–230.

⁵³ Kero 1997, 147–166; Kostiaisen 2014, 205–217.

⁵⁴ Kero 1997, 148–155; Kostiaisen 2014, 205–207.

⁵⁵ Heino 1997.

doktriinin ja rakensivat ideologisen valmiuden toimia liikkeessä. Tämän vuoksi myös propaganda ja sensuuri olivat keskeinen osa työväenlehtien toimintaa.⁵⁶

Edellä mainituissa tutkimuksissa on keskitytty nimenomaan lehdistöön ja sen kehityslinjoihin. Kun sitä vastoin ajatellaan, mitä lehdistö on eri asioista kirjoittanut ja mikälaista kuvaa se on todellisuudesta välittänyt, rajautuu tutkimuksen kenttä edelleen kapeammaksi. Nina Östdahl on esimerkiksi käsitellyt pro gradussaan *Tiedonkulku ja siirtolaislehdistö* (1994) Suomen jatkosotaa koskevaa kirjoittelua siirtolaislehdissä.⁵⁷ Antti Metsämäen pro gradu (1999) tutkii sen sijaan amerikansuomalaisen *Industrialisti*-lehden suhtautumista Suomessa vuonna 1918 käytyyn sotaan. Metsämäki tuo esille *Industrialistin* yhteyden syndikalistiseen IWW -järjestöön⁵⁸ ja sen, miten työväen tavoitteet saivat lehden suhtautumaan sodan valkoiseen osapuoleen konfliktin syyllisenä.⁵⁹ Kun taas mietitään lehdistön suhtautumista Suomen ulkopuolisiin tapahtumiin, on Lauri Stigellin Korean sotaa ja lehdistöä käsittelevä pro gradu (2002) toistaiseksi ainoa tällainen – jos lynkkaamiseen keskittyviä tutkimuksia ei huomioida.⁶⁰

Suomenkielistä lehdistöä ja lynkkaamista on tutkittu aikaisemmin kaksi kertaa. Ensimmäisenä aihetta käsitteli historioitsija Mikko Toivonen seitsemän sivun artikkelissa *Finnish American Press and the Duluth Lynchings of 1920* (1997).⁶¹ Tämän jälkeen aihe oli 20 vuotta koskematta, kunnes Turun yliopiston historiantutkija Aleks Huhta sivusi sitä suomalaisten rotuasenteita tutkivassa väitöskirjassaan *Toward A Red Melting Pot* (2017).⁶² Molemmat näistä selonteoista keskittyvät samaan yksittäiseen lynkkaukseen, joka järkytti suomalaisten suosimaa Duluthin kaupunkia Minnesotassa vuonna 1920. Tutkijat soveltavat myös samaa näkökulmaa eli rodun käsitettä hyödyntäen he tarkastelevat, miten lehdistö suhtautui kaupungissa sattuneeseen kolmen mustan veriseen murhaan. Näin ollen myös johtopäätökset painottavat samoja seikkoja: lynkkaaminen pääosin tuomittiin, toisaalta ideologiset seikat vaikuttivat, miten eri

---

⁵⁶ Hummasti 1977, 168, 192; Kostianen 1988, 266. Ks. myös Kostianen 1991, 84. Esimerkki sensuurista ks. Metsämäki 1999, 42.

⁵⁷ Östdahl 1994.

⁵⁸ Industrial Workers of the World.

⁵⁹ Metsämäki 1999.

⁶⁰ *Korean sota kommunistisessa ja konservatiivisessa amerikansuomalaisessa sanomalehdissä.*

⁶¹ Artikkelijulkaisu *Journal of Finnish Studies* -lehdessä. Ks. Toivonen 1997, 183–189.

⁶² Alaluku *The Duluth Lynchings of 1920* teoksessa *Toward a Red Melting Pot. The Racial Thinking of Finnish American Radicals, 1900–1938*. Ks. Huhta 2017a, 181–190.

lehdet esittivät tapauksen yksityiskohdat.⁶³ Huomionarvoista on, että näissä tutkimuksissa suhtautumiseksi ymmärretään ja rajataan rodullinen suhtautuminen muun sijasta.

Myös lynkkaamisesta on kirjoitettu joukkoväkivaltatutkimuksen piirissä lukuisia tutkimuksia, jotka muodostavat tärkeän kontekstin tutkielmalle. Näistä varhaisempi osa eli ennen 2010-lukua julkaistut teokset käsittelevät lynkkaamista pääosin amerikkalaisessa kontekstissa ja tutkivat ilmiötä amerikkalaisen yhteiskunnan ongelmana. Eräs viitatuin näistä on amerikkalaisen historioitsijan Fitzhug W. Brundagen klassikko *Lynching in the New South* (1993). Teos perustuu lähes 600 tapaustutkimukseen ja valottaa poikkitieteelliseen analyysiin keinoin muun muassa, mikä tai mitkä syyt Amerikassa ja etenkin Etelän osavaltioissa synnyttivät lynkkaamista ja minkä johdosta pitkälti jo institutionalisoitunut käytäntö hiipui äkillisesti 1930-luvulla.⁶⁴ Amerikkalaista näkökulmaa on noussut myöhemmin haastamaan ylijäräinen lynkkaustutkimus, josta esimerkkinä on kokoelmateos *Globalizing Lynching History* (2011). Tässä eri alojen tutkijat ovat Eurooppaan, Afrikkaan ja Aasiaan sijoittuvien esimerkkien avulla argumentoineet, että lynkkaaminen on ja on aina ollut pohjimmiltaan globaali ilmiö.⁶⁵

1.3 Kysymykset, lähdeaineistot ja metodiikka

Suomalaisen siirtolaislehdistö tutkimuksen kentässä tämä tutkielma sijoittuu sen vähemmän tutkittuun osa-alueeseen eli siihen, mitä lehdistö todellisuudesta kirjoittanut. Edelleen se keskittyy tutkimaan toistaiseksi suppeaa kuvaa lehdistön suhtautumisesta lynkkaamiseen ja liittyy samalla myös osaksi suomalaisten ja siirtolaisten rotu- ja oikeuskäsityksistä käytävää historiallista keskustelua. Lisäksi, johtuen amerikkalaisen lynkkaamisen poliittisista ja rodullisista konnotaatioista, tutkielma avaa myös tuoreen näkökulman tiettyjen amerikansuomalaisten sanomalehtien maailmankatsomuksellisiin seikkoihin. Tämä on tutkimuksen osa-alue, joka on useimpien siirtolaislehtien kohdalla edelleen melko suurpiirteistä.⁶⁶ Vaikka tutkielma on määritelmällisesti

---

⁶³ Toivonen 1997, 186–189; Huhta 2017a, 185–190.

⁶⁴ Brundage 1993.

⁶⁵ Berg & Wendt 2011. Muita lynkkaamista globaalista näkökulmasta käsitteleviä tutkimuksia ks. esim. *Lynching Reconsidered: New Perspective in the Study of Mob Violence*. (2008) Ed. Carrigan, William D.; *Swift to Wrath: Lynching in Global Historical Perspective*. (2013) Ed. Waldrep, Christopher & Carrigan, William D.

⁶⁶ Nykytutkimuksessa lehtien maailmankatsomus määritellään yksiselitteisesti niiden taustaorganisaatioiden perusteella, esim. konservatiivinen, riippumaton, uskonnollinen tai työväen tavoitteita ajava. Ks. esim. Pilli 1986, 54–113; Kero 1997, 147–164; Kostianen 2014, 205–218. Lehtien uutiskirjoittelun tarkastelu voi kuitenkin paljastaa moniselitteisemmän kuvan maailmankatsomuksesta.

lehdistöhistoriaa, on tutkimuspremissien muodostumiseen vaikuttanut suuresti kirjoittajan kiinnostus omankädenoikeutta ja suomalaista siirtolaisuutta kohtaan. Tutkimuslähteiden näkökulmasta siirtolaislehdistö on mahdollistanut aiheiden yhdistämisen.

Ennen kysymysten muodostamista on syytä myös määritellä, mitä lehdistön suhtautumisella tässä kohtaa tarkoitetaan. Kun siirtolaislehdistö suhtautui johonkin asiaan, ohjasivat tätä lehdistön päätehtävän mukaiset tavoitteet eli siirtolaisten integraation tukeminen. Toisin sanoen, kun lehdistö suhtautui lynkkaamiseen, tarkoittaa se sellaisen aiheita koskevan materiaalin julkaisemista, millä lehdistö uskoi olevan suotuinen vaikutus siirtolaisten hyvinvointiin. Uutisissa suhtautuminen näkyy mielipiteinä, jotka syntyivät lehtien ideologisuudesta ja välittyvät lukijalle joko suorana arvosteluna tai lehdistölle tyypillisten diskursiivisten ja narratiivisten keinojen avulla. Se ilmenee esimerkiksi tiedon järjestämisenä, vaikutusvaltaisten ajatuskategorioiden muodostamisena sekä sosiaalisten hierarkioiden ja oletusten luomisena.⁶⁷ Laajemmin ilmaistuna suhtautuminen lynkkaamiseen oli siis journalismin keinoin tapahtunutta julkisen mielipideilmaston luontia, millä uskottiin olevan konkreettinen vaikutus siirtolaisiin.

Tutkimuskysymysten osalta tutkielma lähestyy aihetta aikaisempaa laajemmin, eikä pyri näkökulmallisesti rajoittamaan, mitä lähteet kohteesta haluavat kertoa. Näin se pyrkii täydentämään ja rakentamaan objektiivisemmaksi toistaiseksi suppeaa kuvaa amerikansuomalaisesta lehdistöstä ja lynkkaamisesta. Lähdeanalyysin tuloksena aineistoista nousi esiin kaksi suurempaa teemakokonaisuutta, jotka tutkimuskirjallisuuden suhteutettuna ilmentävät lehdistön suhtautumista merkityksellisesti. Ensimmäinen käsittelyluku tarkastelee suhtautumista lynkkaamiseen liittyvän terminologian sekä diskursiivisten merkitysrakenteiden kautta, kun se tutkii, mistä aineksista suomalainen lynkkausutinen rakentui? Toinen käsittelyluku keskittyy sen sijaan uutisten substanssiin, ja tutkii, mistä lehdistö ymmärsi lynkkaamisen johtuvan ja mitkä olivat sen ratkaisut? Etenkään kirjoittelun etymologista puolta sekä ratkaisukysymyksiä ei ole aikaisemmin tutkittu, ja näiltä osin tutkielma avaa aiheeseen uusia näkökulmia.

Ajallisesti tutkielma rajautuu vuosiin 1917–1921. Tähän on vaikuttanut merkittävästi lähdeaineisto, sillä vain tältä ajalta on ollut saatavilla riittävän koherentti uutisaineisto,

---

⁶⁷ Tulkinta suhtautumisesta on juonnettu vertaamalla lehdistön yleistä roolia yhteiskunnassa tiedon välittäjänä ja todellisuuskuvien luojana amerikansuomalaisen lehdistön erityistehtäviin ja asemaan. Vrt. Vella 2009, 192–193; Hummasti 1977, 167.

mikä on metodologinen reunaehto tutkimusongelman selvittämiseksi.⁶⁸ Yhtä tärkeänä on pidetty, että kyseisen periodin aikana sekä lynkkaaminen että suomenkielinen lehdistö olivat Amerikassa vielä verrattain voimissaan. Vaikka lynkkauksien määrällinen huippu saavutettiin vuonna 1892, tapahtui niitä edelleen satoja 1910-luvulla ja vielä kymmeniä 1930-luvulla. Myös uhrien rodullinen epätasapaino alkoi ilmetä vasta 1900-luvun alussa, joten tämä aika vastaa oikeastaan parhaiten käsitystä modernista amerikkalaisesta lynkkaamisesta.⁶⁹ Mitä tulee suomalaiseen julkaisutoimintaan, saavutti se aallonharjan 1920-luvulla, jolloin 36.6 prosenttia noin 350:stä nimikkeestä oli aktiivisena.⁷⁰ Näiden seikkojen huomioiminen rajauksessa mahdollistaa sen, että kysymysten kannalta tärkeitä merkityksiä on ylipäättään löydettävissä aineistoista.

Koska suhtautumisessa ei ole määritelmällisesti kyse aivan yksinkertaisesta asiasta, on tutkielmassa käytetty apuna kahta lehdistömielipiteiden tutkimiseen soveltuvaa analyttistä työkalua, joiden avulla suhtautumista on helpompi ”mitata”. Asenneanalyysiä, eli positiivisiin ja negatiivisiin kannanottoihin sekä kirjoittelun erilaisiin arvovaluksiin keskittymistä, on sovellettu etenkin ensimmäisessä käsittelyluvussa. Tavoite- ja motiivianalyysiä, joka keskittyy muun muassa asioiden tärkeysjärjestykseen ja tutkii, minkä puolesta ja mitä vastaan on kirjoitettu, on sovellettu jälkimmäisessä käsittelyluvussa.⁷¹ Tähän analytiikkaan ei kuitenkaan enää palata tutkielman edetessä, vaan se kulkee mukana kirjoittajan ajatuksissa tulkinnallisena apukeinona. Käytännössä molemmat analyysit yhdistyvät implisiittisesti osaksi historiallista lähdekritiikkiä ja kontekstualisointia, ja niitä sovelletaan rinnakkain koko tutkielman ajan.

---

⁶⁸ Ollakseen empiirisesti kestävä lehdistön mielipiteiden tutkiminen vaatii riittävän laajan ja homogeenisen uutisaineiston saatavuutta. Epäkoherentti sarja lähteitä yhdistettynä huolimattomaan otantaan ei synnytä objektiivisia tutkimustuloksia. Ks. Tommila 1974, 44; Suvanto 1977, 99.

⁶⁹ Vuonna 1919 lynkattiin 83 ihmistä ks. *Lynching, Whites & Negroes, 1882 -1968*. Tuskegee-yliopiston internet-sivu, sähköinen lähde. Dokumentin lähdearvo ei perustu sen julkaisijaan vaan yleiseen tunnettavuuteen. Amerikan lynkkauksista on olemassa vain muutama tilasto, joihin valtaosa tutkimuksesta nojaa. Eräs viitatuin näistä on sosiologi Monroe Workin 1900-luvun alussa laatima tilasto, joka 1960-luvulla konekirjoitettiin yhteen Tuskegee-opiston toimesta. Ks. Ramey R. J. 2017, iv. Tässä viitattu dokumentti on Tuskegeen vuonna 2010 julkaisema yhteenveto Workin tilastosta. Myös historioitsijat ovat tehneet lynkkaustilastoja 1980–2010-luvuilla, mutta nämä keskittyvät tiettyihin osavaltioihin tai viittaavat Workin kokoelmaan. Ks. esim. Brundage 1993, 8, 305 [nootti 20]; *A Festival of Violence*. (1995) Ed. Tolnay, Stewart & Beck, E. M.; Pfeifer 2004, 155–183. Workin tilasto yhdistää kaikki Amerikassa tapahtuneet lynkkaukset vuosittain. Kaikkien lynkkaustilastojen ongelma on, että oikeuslähteiden puuttuessa ne perustuvat lehdistömateriaaliin, eivätkä sisällä täysin varmoja tietoja lynkkauksien todellisista määristä. Esimerkiksi siirtolaisten osuuteen uhreista on vasta viime vuosina alettu kiinnittää huomiota. Kaikkiin lynkkaustilastoihin tulee siis suhtautua konservatiivisina arvioina.

⁷⁰ Kostianen 2014, 205.

⁷¹ Sanomalehtien mielipiteiden tutkimiseen soveltuvia analyysitapoja ks. Tommila 1974, 45.

Tutkielman primäärilähteet koostuvat kahdesta amerikansuomalaisesta sanomalehdestä. Nimikkeiden valintaan on vaikuttanut toisaalta se, että ne edustavat kohdeyhteisönsä sisällä mahdollisimman laajalevikkeisiä ja vaikutusvaltaisia lehtiä; siten niiden rooli myös yleisen mielipiteen muodostajana on mahdollisimman suuri ja näin ollen tämänkin tutkielman tulokset voivat olla oikeassa yhteydessä yleistettävissä. Toisaalta tärkeänä kriteerinä on pidetty lehtien maailmankuvaa. Sanomalehti on aina tavalla tai toisella sidoksissa sen takana olevaan omistaja- ja vaikuttajaryhmään, ja näistä etenkin jälkimmäinen pyrkii voimakkaasti vaikuttamaan lehden sisältöön, jopa ilmiasuun.⁷² Tästä syystä on katsottu tärkeäksi, että lehtien takana vaikuttaneet poliittiset organisaatiot tai muut omistajaryhmät edustavat erilaisia tai jopa päinvastaisia näkemyksiä ajan yhteiskunnallisissa kysymyksissä. Näin rajallisellakin aineistolla voidaan saada laajempi ja objektiivisempi käsitys suhtautumisilmapiiristä.

Ensimmäiseksi lähteeksi on valittu Minnesotassa vuosina 1917–1975 julkaistu *Industrialisti*, joka oli amerikansuomalaisten Industrial Workers of the World -järjestön (IWW) kannattajien tärkein sanomalehti.⁷³ Lehden toimitus sijaitsi suomalaisten suositussa Duluthin kaupungissa, ja sitä julkaisi alusta alkaen Worker's Socialist Publishing Company of Duluth. Lehti ilmestyi kuusi kertaa viikossa, ja se sisälsi neljästä kuuteen sivua. Vuonna 1919 sen levikki oli yli 10000, mikä teki siitä ajoittain jopa suurimman Amerikassa julkaistun suomalaisen työväenlehden.⁷⁴ *Industrialistin* perustamiseen vaikutti ratkaisevasti suomalaisen sosialistisen liikkeen sisällä vuodesta 1914 eteenpäin levinnyt eturistiriita, jonka seurauksena luokkataistelun poliittiseen hapautukseen kyllästyneet radikaalit päättivät tehdä pesäeron ns. keltaisiin sosialisteihin ja siirtyä IWW:n kannattajiksi. Samalla he perustivat politiikan ”sisäisestä syövästä” vapaan julkaisun, joka rakentui puhtaan syndikalismin arvoille.⁷⁵

Syndikalismi⁷⁶ edusti työväenliikkeen radikaaleinta aatehaaraa, ja *Industrialistin* toimittajiin kuului sellaisia luotettavina pidettyjä teollisuusunionisteja kuin Leo Laukki,

---

⁷² Tommila 1974, 12–13. Ks. myös Vella 2009, 192–194, 198.

⁷³ Kostiainen 1987, 215. *Sosialisti*-nimi ks. Pilli 1986, 76.

⁷⁴ Kostiainen 1987, 215. Levikki ja asema ks. Metsämäki 1999, 47. Suurimman levikin suomenkielistä lehdistä saavutti työväenjulkaisu *Työmies* vuonna 1916, 15500. Ks. Pilli 1986, 78, passim.

⁷⁵ Metsämäki 1999, 44–47.

⁷⁶ Syndikalismin ajatus oli, että yhteiskunnan sijasta työläisryhmät ottaisivat haltuunsa tuotantovälineet. Syndikalistit toivoivat kapitalistisen valtion raukeamista, mutta eivät halunneet sitä korvattavan sosialistien puoluejohtoisella valtioelimellä, jonka he näkivät niin ikään kapitalistisena. Sen sijaan valtio oli korvattava työläisten omajohtoisilla teollisuusdepartamenteilla. Ks. Sariola 1982, 156.

Fred Jaakkola ja Taavi Heino.⁷⁷ Toimittajien sanojen mukaan lehden tehtävä oli kouluttaa ja auttaa suomalaista työkansaa ymmärtämään, mitä luokkataistelu merkitsi sekä ”valmistaa työläisiä taisteluun kertomalla heille [--] keinoista, joita luokkasodassa tarvittiin mahdollisimman nopean voiton saavuttamiseksi.”⁷⁸ Vaikka lehden uutisten tulla linjassa IWW:n pyrkimysten kanssa, ja sen toimituspolitiikka salli uutisten sensuroinnin, ei uutisten sisältö silti ollut pelkkää agitaatiota ja propagandaa.⁷⁹ Käytännössä aiheet vaihtelivat kansainvälisestä politiikasta vanhan kotimaan tapahtumiin sekä uuden asuinmaan yhteiskunnallisiin ongelmiin. Näistä jälkimmäisessä kommentointiin säännöllisesti myös amerikkalaiseen rotuväkivaltaan liittyviä ongelmia.⁸⁰

Yhdysvalloissa on ilmestynyt myös noin 70 riippumattomaksi luonnehdittavaa sanomalehteä, joista lähteeksi on valittu Michiganin tärkein suomalaislehti *Päivälehti* (1901–1948).⁸¹ Lehti toimi pisimmän aikaa kuitenkin Minnesotan Duluthissa, jonne se muutti vuonna 1914 tavoitteenaan edistää kaupungin runsaan suomalaisyhteisön kansallisia-, osuustoiminnallisia-, kirkollisia- ja raittiusharrastuksia.⁸² *Päivälehtien* suuntautumista on tutkimuksesta riippuen kuvattu konservatiiviseksi, liberaaliksi ja poliittisesti neutraaliksi.⁸³ Esimerkiksi Kostiainen on luonnehtinut sen maailmankuvaa sanoilla: “...’independent’, liberal-minded paper, which ideologically stood somewhere between ‘bourgeois-radical’ and social democratic ideas and showed a positive attitude toward workers’ aims...”.⁸⁴ Vaikka riippumattomien lehtien kukoistuskauti Amerikassa päättyi jo ennen 1910-lukua, jolloin työväenliike alkoi aktivoitua, *Päivälehti* menestyi suhteellisen hyvin 1930-luvulle asti. Vuonna 1916 lehti ilmestyi kuudesti viikossa, sen levikki oli 7000, ja sitä sai ostaa myös lehtikioskeista ja junista.⁸⁵

Edellä mainittujen sanomalehtien lisäksi oman lähderyhmän muodostavat tutkielmassa käytetyt 1900-luvun alun suomalaiset ja amerikansuomalaiset sanakirjat sekä kielioppaat. Esimerkkejä tällaisista aineistoista ovat Severi Alanteen ja Työmies Societyn vuonna 1919 julkaisema *Suomalais-englantilainen sanakirja* ja Martti Airilan ja K. Cannellinin *Vierasperäiset sanat: ääntämisen ja oikeinkirjoittamisen*

---

⁷⁷ Metsämäki 1999, 45.

⁷⁸ Metsämäki 1999, 42.

⁷⁹ Metsämäki 1999, 42.

⁸⁰ *Industrialisti* 1917–1921.

⁸¹ Pilli 1986, 85, 87–88. Lehden alku Michiganissa ks. Wasastjerna 1957, 310–311.

⁸² Pilli 1986, 87–88.

⁸³ Vrt. Wasastjerna 1957, 311; Kostiainen 1987, 205; Pilli 1986, 87–88; Kero 1997, 163.

⁸⁴ Kostiainen 1987, 205.

⁸⁵ Kukoistuskauti, menestys ja levikki ks. Pilli 1986, 85, 87. Myyntipaikat ks. Wasastjerna 1957, 312.

ohjeluetelo (1920). Nämä oppaat eivät lukeudu alkuperäislähteisiin tai tutkimuskirjallisuuteen vaan ovat primäärilähteitä tukeva aikalaisaineisto. Niitä on käytetty ensimmäisessä käsittelyluvussa, jossa lynkkaamiseen suhtautumista tutkitaan muun muassa uutisten sanastollisten rakenteiden kautta. Aikalaissanakirjat muodostavat tässä yhteydessä ainoan saatavilla olevan materiaalin, jonka avulla lynkkaamisesta käytetyille suomenkielisille käsitteille sekä termeille on rakennettavissa järkeenkäypä konteksti.

Kun pohditaan lehdistömateriaalin lähdeluonnetta, liittyy lähdekriittinen peruskysymys yleensä lehtien luotettavuuteen. Sosiologi Richard Kaplan on tutkinut amerikkalaisen lehdistön poliittista itsenäisyyttä vuosina 1865–1920 teoksessaan *Politics and the American Press* (2002). Yhtenä osa-alueena Kaplan käsittelee lehdistöä tutkimuslähteen näkökulmasta ja huomauttaa, miten kaikki sanomalehdet ovat oletusarvoisesti tietoa valikoivia entiteettejä ja siten kykenemättömiä objektiivisuuteen; sanomalehtien puolueellisuus johonkin tahoon, yleensä poliittiseen puolueeseen, on lehdistön pysyvä ominaisuus.⁸⁶ Uutisten sisältämässä tiedossa puolueellisuus ilmenee kahdella eri tavalla. Se näkyy joko toimittajien eksplisiittisenä arvosteluna tiettyä tahoa tai narratiivia kohtaan tai niin sanottuna latenttina ennakkoasenteena, jossa lehti pitäytyy suorien mielipiteiden esittämiseltä, mutta siteeraa vain niitä tahoja ja valitsee uutisiin vain niitä teemoja, jotka sopivat lehden omiin poliittisiin intresseihin. Kaplanin mukaan jälkimmäinen tapa on tyypillistä etenkin 1900-luvun alun amerikkalaiselle lehdistölle.⁸⁷

Tämän tutkielman kannalta puolueellisuus on pienempi ongelma, sillä siinä tutkitaan nimenomaan lehdistön mielipiteitä lynkkaamisesta. Tietysti on mahdollista, että lehtien toimituksellinen linja on vääristänyt yksittäisten toimittajien tai mielipidekirjoittajien suhtautumista väkivaltaan, mutta tämä ei ole kysymyksenasettelun kannalta oleellista. Samalla se kuitenkin ilmentää, miksi pelkkään uutisaineistoon pohjautuva tutkielma ei yksinomaan riitä yleisen mielipiteen selvittämiseksi.⁸⁸ Mahdollisuutta ja ehtoja sen selvittämiseksi on kuitenkin hyvä pohtia, sillä historian tutkimuksen tulisi olla jossain määrin yleistettävissä. Ja myös tämän tutkielman aineistopohjalla se on jonkin matkaa mahdollista, kunhan ymmärtää lehdistön lähdeluonteeseen liittyvät haasteet. Siirtolaislehdistö on legitiimi – mutta ei ainoa – heijastuspinta suomalaisten

---

⁸⁶ Kaplan 2002, 201. Ks. myös Vella 2009, 192–194, 198.

⁸⁷ Kaplan 2002, 201–202.

⁸⁸ Kinnunen 1980, 43.

suhtautumisessa lynkkaamiseen ja omankädenoikeuteen.⁸⁹ Siinä mielessä tutkielma on heuristinen, että se ottaa kantaa yleisprobleemaan saatavilla olevan aineiston kautta.

Tutkielman kannalta oleellisempi haaste liittyy lehdistömateriaalin suunnattomaan laajuuteen, joka haastaa perinteisen historiallisen narratiivin kirjoittajaa. Suomalaisen lehdistöhistorian kehittäjiin kuuluvan Päiviö Tommilan mukaan tietyissä tapauksissa suurta volyymia voidaan hallita lehdistötutkimuksen otantamenetelmillä, mutta juuri mielipidetutkimuksen kohdalla niitä tulisi välttää, sillä otos voi oikein toteutettunakin seuloa ulos probleeman kannalta oleellista materiaalia.⁹⁰ Tässä tutkielmassa aineisto on mahdollista analysoida täydellisenä, sillä lynkkausjutut muodostivat uutisten kokonaisvirrasta suhteellisen pienen osan. Näin ollen tutkimuksen aikarajaus on pidetty suppeana, ja aineistoihin on sovellettu otannan sijaan sisällönanalyysia.⁹¹ Lisäksi kvantitatiivisia menetelmiä on käytetty uutisten järjestämiseen ajallisesti ja temaattisesti, mikä on helpottanut tutkimusproblematiikan ja -kysymysten tunnistamista. Analyysin tuloksena sanomalehdistä löytyi yhteensä 234 lynkkausaiheista uutista.

Lehdissä lynkkausuutiset jakaantuvat kolmeen osaan: uutisartikkeleihin, pääkirjoitukseen ja kolumneihin. Uutisartikkelit lainattiin yleensä lennättimen välityksellä amerikkalaisilta liberaali- ja sosialistilehdiltä ja käännettiin suomen kielelle ilman lähdetietoja. Ne sijaitsivat etusivulla, ja niiden tarkoitus oli antaa siirtolaiselle lyhyessä muodossa mahdollisimman laaja käsitys uuden asuinmaan ajankohtaisista tapahtumista, joihin myös lynkkaamin lukeutui. Pääkirjoitukset olivat toimittajien itse laatimia, anonyymejä tekstejä, joissa lynkkaamista käsiteltiin pidemmin ja seikkaperäisemmin. Ne heijastivat suoraan lehden organisaation linjaa ja sisälsivät joskus myös toimittajien omia kommentteja.⁹² Kolumnit olivat muodollisesti vapaampia ja niissä lynkkaamista

---

⁸⁹ Yleinen mielipide koostuu useiden eri yhteiskunnallisten toimijoiden ja ryhmien julkisista ja ei-julkisista mielipiteistä, ja sen selvittämiseksi uutisaineisto vaatii rinnalleen myös muita mielipidetutkimuksen lähderyhmiä. Ks. Tommila 1974, 26, 29; Kinnunen 1980, 31–32; Tommila 1982, 5.

⁹⁰ Tommila 1974, 44, 73. Otanta sopii huonosti kantaa ottavaan materiaaliin, esimerkiksi pääkirjoitukseen, artikkeleihin ja pakinoihin. Ks. Tommila 1974, 44. Koska lynkkauksista kirjoiteltiin satunnaisesti, ja uutiset jakautuivat pääkirjoitukseen, uutisartikkeleihin sekä kolumneihin, on katsottu, että objektiivinen käsitys lehdistön suhtautumisesta vaatii sisällönanalyysin.

⁹¹ Sisällönanalyysin sopivuudesta tutkielman aineistoon ja kysymyksiin ks. Tommila 1974, 37–45.

⁹² Huhta 2017b, 23. Esimerkki uutisartikkelista ks. Neekeri hirtetty Newportissa, Ark., *Industrialisti* 20.12.1918. Esimerkki pääkirjoituksesta ks. Hurjistunut väkijoukko hirttänyt kolme neekeriä Duluthissa, *Päivälehti* 16.6.1920. *Päivälehti* käytti lähteenä ainakin *The Manchester Guardiania* ja *Industrialisti The Nation* -aikakauslehteä Ks. Vetoisuus ihmisten oikeamielisyyteen, *Päivälehti* 6.6.1921; Lynchlauslaki ja ulkomaalainen siirtolainen, *Industrialisti* 27.3.1920.

Amerikansuomalainen työväenlehdistö lainasi myös newyorkilaista *The Daily Workeria*. Ks. Huhta 2017b, 23.

käsiteltiin suhteessa tärkeisiin ajankohtaisiin keskustelunaiheisiin tai ideologisiin kysymyksiin. Niitä kirjoittivat enimmäkseen anonyymit toimittajat, ja ne olivat pitkiä sekä kantaa ottavia tekstejä.⁹³ Kolumneja julkaistiin tutkimusjaksolla 30 ja pääkirjoituksia 70 eli lähdeartikkelien kokonaismäärästä ne muodostivat hieman alle puolet.

Vaikka tutkimustulokset rakentuvat pääosin kolumni- ja pääkirjoitusmateriaalin varaan, on myös muualta lainattuihin uutisartikkeleihin viitattu säännöllisesti, ja tämän tiedon ehtoja on hyvä selvittää. Tässä kohtaa ei ole mahdollista eritellä, mistä jokainen yksittäinen artikkeli oli peräisin, ja kuinka sanatarkasti ne oli käännetty suomeksi. Yleisesti ajatellen sanomalehdissä julkaistu materiaali kävi läpi sosiaalisesti monikerroksisen toimituskoneiston, ja yksittäiset uutiset olivat aina laajemman toimittajajoukon kollektiivisen työn tulos.⁹⁴ Etenkin työväenlehtien kohdalla uutisten sisältö oli tiukasti jäsenistön itse määrättävissä ja materiaalia muokattiin lehtien propagandaohjelman mukaisesti.⁹⁵ Toimittajat lisäsivät myös lainamateriaaliin säännöllisesti omia näkemyksiään ja kommentteja, mitkä muokattiin tekstin sekaan erittelemättä käännöstyötä tehtäessä.⁹⁶ Uutisartikkelien kohdalla viittaaminen kohdistuukin enimmäkseen niihin uutisiin, joissa suomalaisten toimittajien oma ääni on selvästi havaittavissa.⁹⁷

Lisäksi myös ne lainauutiset, jotka vaikuttavat mielipiteettömiltä ja sanatarkasti käännettyiltä sisältävät todennäköisesti latenteja mielipiteitä, jotka tarttuivat niihin tekstin suomenkielisen kääntämisen yhteydessä.⁹⁸ Näitä piilomielipiteitä ja merkityksiä ovat käsitelleet tarkemmin esimerkiksi Kevin Barnhurst ja John Nerone revisionistisessa teoksessaan *The Form of News: A History* (2001). He painottavat, että tutkijan tulisi osata katsoa sanomalehteä myös sen asiasisällön yli ulkomuotoon ja rakenteisiin (*form*), sillä lehti välittää tietoa oleellisesti myös tätä kautta ja erityispiirteisellä tavalla. Esimerkiksi sama uutinen voi näyttäytyä kahdessa eri lehdessä päinvastaisena pelkästään tekstin asiajärjestyksestä ja painotuksista muuttamalla.⁹⁹ Uutisartikkelit voivat siis

---

⁹³ Huhta 2017b, 24. Esimerkki kolumnista ks. Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.2018.

⁹⁴ Vella 2009 192–193. Amerikansuomalaisen työväenlehdistön kohdalla ks. Sulkanen 1951, 312.

⁹⁵ Sulkanen 1951, 312.

⁹⁶ Huhta 2017b, 24, 26. Esimerkki muokatusta lainauutisesta ks. Poliisipäällikkö ja tuomari olivat jou-tua lynchattavaksi, *Industrialisti* 6.10.1919.

⁹⁷ Toisin sanoen ne mahdolliset lainauutiset, jotka on käännetty sanatarkasti ilman minkäänlaista merkkiä suomalaisista toimittajista, eivät analyysissä ilmentäneet merkityksiä tutkimuskysymyksiin nähden ja ovat siten seuloutuneet analyysin ulkopuolelle.

⁹⁸ Latentit mielipiteet, ja miten ne välittyvät lukijoille ks. Kaplan 2001, 201–202; Vella 2009, 199.

⁹⁹ Barnhurst & Nerone 2001, 3–4, 5–29, passim. Metodologinen näkemys mielipiteiden tutkimisesta lehden ulkoasun, tekstin järjestyksen, rakenteiden ja painotusten kautta ks. Vella 2009, 198–200.

vahvistaa kuvaa suomenkielisen lehdistön suhtautumisesta silloin, kun suomenkielisiä käännöksiä verrataan amerikkalaisiin uutisiin ja kontekstualisoidaan vasten sitä dynamiikkaa, miten amerikkalaisen lehdet esittivät lynkkaamisen 1900-luvun alussa.

Tutkielmassa tulee vastaan myös muutamia joukkoväkivaltaan sekä lehdistöön liittyviä erikoiskäsitteitä, joihin ei vielä tässä kohtaa keskitytä enempää, sillä on helpompaa esitellä ne kulloisessakin asiayhteydessä. Muutaman yleistermin kohdalla on kuitenkin syytä tehdä heti tarkennuksia. Tutkimuskohteeseen eli amerikansuomalaiseen siirtolaislehdistöön viitataan tutkielmassa usein lyhennetyksi suomenkielinen lehdistö tai suomalainen siirtolaislehdistö. Muista lehdistöistä puhuttaessa on tästä erikseen mainittu. Tutkielma viittaa säännöllisesti myös Amerikkaan, jolla tarkoitetaan Pohjois-Amerikan Yhdysvaltoja. Kun taas puhutaan amerikkalaisista, tarkoitetaan sillä pääasiallisesti Yhdysvaltojen valkoista kantaväestöä. Afroamerikkalaisista puhuttaessa käytetään useimmiten lyhennettä musta. Tämä termi on nykyisen afroamerikkalaisen lehdistön suosittelu, ja siten se on helppo poliittisesti neutraali lyhenne.¹⁰⁰

Ongelmallisemmaksi muodostuvat aikalaislähteissä käytetyt rasistiset nimitykset mustista, jotka etenkin siteerauksia tehdessä nousevat helposti myös leipätekstiin. Näistä erityisesti n-sanasta ja sen merkityksestä on Suomessa käyty viime vuosina tunteellista keskustelua.¹⁰¹ Esimerkiksi sosiologi Anna Rastas on argumentoinut sanan kaiken-tyyppisen käytön ongelmallisuutta jälkikolonialisen teorian valossa.¹⁰² Kun tällaisia puheenvuoroja sitten suhteutetaan historian tutkimuksen lähde-eettisiin periaatteisiin, on sanan tutkimuksellista käyttöä koskevien linjausten tekeminen hyvin hankalaa. Tämän tutkielman kohdalla on päätetty olla toistamatta sanaa leipätekstissä, mutta alkuperäislähteisiin ei ole koskettu eli siteerausten osalta termistö on säilytetty.

---

¹⁰⁰ National Association of Black Journalists, NABJ Style Guide A -internet-sivu, sähköinen lähde.

¹⁰¹ Rastas 2007 122–126, passim.

¹⁰² Rastas 2007, 132, 135–138. passim.

2. Lehdistö ja lynkkaus uutisen anatomia

2.1 Väkivaltaan viittaaminen ja terminologia

Kun siirtolaisuus ja rotuviha saavuttivat Amerikassa huippunsa 1900-luvun alkuvuosina, oli erityyppinen rotu- ja joukkoväkivalta yhteiskunnassa laajamittaista. Lynkkaaminen – suosiostaan huolimatta – oli lopulta vain yksi väkivallan muoto muiden joukossa ja lisäksi jaettavissa sisäisesti eri alakategorioihin.¹⁰³ Lehdistön kannalta asetelma merkitsi sitä, että oli ensimmäisenä luotava parametri, joiden avulla lynkkaaminen voitiin ylipäättään tunnistaa ja erottaa muusta kollektiivisesta väkivallasta, jota yhteiskunnassa esiintyi – kaikista kuitenkin uutisoitiin sanomalehdissä yhtäaikaaisesti. Toisin sanoen ilmiöstä olisi vaikea kertoa lukijoille ymmärrettävästi, jos ei ollut erityiseen terminologiaan perustuvaa viittaustapaa. Näin ollen ensimmäisessä alaluvussa tutkitaan, miten lehdistö viittasi lynkkaamiseen ja mitä käytetty termistö kertoo ilmiöön suhtautumisesta? Aluksi tutkitaan, miten lehdistö viittasi lynkkaamiseen ilmiönä; luvun jälkimmäisessä osassa huomio on erilaisten lynkkausjoukkojen identifioinnissa.

Toisin kuin muut joukkoväkivaltaan viittaavat termit, esimerkiksi mellakointi tai kakka, on lynkkaaminen (*lynching*) varsin nuori ja maantieteellisesti spesifi termi.¹⁰⁴ Englanninkielisen lynch-sanan alkuperästä on vuosien saatossa esiintynyt useita eriselytyksiä, joista tutkimuksessa on vakiintunut yksi ylitse muiden. Useimmiten termin katsotaan syntyneen Amerikan vallankumouksen aikaan Virginiassa, jolloin eversti Charles Lynch järjesti laittomia oikeudenkäyntejä rangaistukseen kiinnijääneitä lojaaliteja.¹⁰⁵ Vallankumousta seuranneina vuosikymmeninä tätä ei-tappavaa kollektiivista väkivaltaa alettiin nimittää lähteissä nimellä lynch-law.¹⁰⁶ Nykyisessä muodossaan termi levisi amerikkalaisten kielenkäyttöön 1800-luvulla, ja sillä viitattiin ihmisjoukkojen tapaan rankaista pääosin valkoisia rikollisia omavaltaisesti.¹⁰⁷ Vuoden 1885 jälkeen lynkkaamisen rodullinen painopiste muuttui, kun traditiota alettiin hyödyntää

---

¹⁰³ Brundage 1993, 19–44; Pfeifer 2004, 39.

¹⁰⁴ Carrigan & Waldrep 2013, 5.

¹⁰⁵ Ks. esim. Berg & Wendt 2011, 2; Pfeifer 2011, 24; Berg 2013, 159; Carrigan & Waldrep 2013, 5. Muita ehdotuksia termin alkuperästä ks. Cutler 1905, 13–40. Lojalistit olivat niitä brittisiirtokuntien uudisasukkaita, jotka olivat Amerikan vallankumouksen aikaan uskollisia Ison-Britannian kuningaskunnalle. Heistä käytettiin myös tory-nimitystä. Toryt vastustivat Amerikan Yhdysvaltojen itsenäistymistä. Eversti Lynchin rankaisi toryja tyypillisesti 39 ruoskaniskulla. Ks. Pfeifer 2011, 24.

¹⁰⁶ Pfeifer 2011, 24.

¹⁰⁷ Uhrien rodullinen koostumus ks. Brundage 1993, 5; Sanan leviäminen ks. Berg & Wendt 2011, 2.

hierarkkisten rotusuhteiden pakottamiseen Amerikan Etelässä. Tässä vaiheessa ilmiö saavutti kuolettavimman muotonsa, ja termillä viitattiin veriseen rituaaliin, jossa valkoiset väkijoukot tappoivat puolustuskyvyttömiä mustia julkisissa speaktaakeleissa.¹⁰⁸

Termistön amerikkalainen alkuperä myötävaikutti siihen, että vuosisadan vaihteessa myös lynkkaamisen ajateltiin olevan pohjimmiltaan amerikkalainen ilmiö. Esimerkiksi vuonna 1905 amerikkalainen sosiologi James E. Cutler kirjoitti aiheetta luotavassa pioneeritutkimuksessaan:

It has been said that our country's national crime is lynching. [--] The practice whereby mobs capture individuals suspected of crime [--] and execute them without any process at law [--] is to be found in no other country of a high degree of civilization [--] Riots and mob executions take place in other countries, but there is no such frequent administration of [--] popular justice which can properly be compared with lynch-law procedure in the United States.¹⁰⁹

Cutlerin ajatus lynkkaamisen amerikkalaisesta luonteesta näkyi myös ajan eurooppalaisessa ajattelussa. The National Association for the Advancement of Colored People -järjestön (NAACP)¹¹⁰ perustajiin kuulunut toimittaja Ida B. Wells kiersi vuosina 1893–1894 Isossa-Britanniassa ja luennoi briteille lynkkaamisen yhteiskuntaa turmelevasta luonteesta. Hän pyrki kampanjallaan horjuttamaan väkivallan siedettävyyttä ja ohjasi ilmiöstä käytävää keskustelua kohti Amerikan valkoisen ylivallan arvostelua. Wells esitti lynkkaamisen moraalittoman yhteiskunnan symptomaattisena ongelmana, joka oli yhteensopimaton brittiläisen tapakulttuurin kanssa. Tämän seurauksena myös britit linjasivat tradition olevan amerikkalainen instituutio.¹¹¹ Suomalaiset oppivat lynkkaamisesta 1870-luvulla lennättimellä saatujen amerikkalaisten uutisten kautta. Myös Wellsin ajatuksista luettiin Suomessa, kun *Hämeen Sanomat* julkaisi tämän haastattelun vuonna 1894. Lisäksi lynkkaamista käsittelevät elokuvat ja valokuvat levisivät Suomeen 1900-luvun alussa. Uutisten rinnalla ne vahvistivat suomalaisissa mielikuvaa siitä, että lynkkaaminen oli Amerikassa arkipäiväinen osa yhteiskuntaa.¹¹²

---

¹⁰⁸ Waldrep 2006, xviii, 115; McGovern (1982) 2013, 2. Rituaali ja sen merkitys ks. Brundage 1993, 17–18.

¹⁰⁹ Cutler 1905, 1.

¹¹⁰ Kenties tunnetuin yhdysvaltalainen kansalaisoikeusjärjestö, joka perustettiin New Yorkissa vuonna 1909. Nykyisin se määrittelee tehtäväkseen poliittisten, taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien tasapuolisen turvaamisen kaiken taustaisille ihmisille, mutta vuosisadan vaihteessa järjestö profiloitui lähes yksinomaan lynkkauksenvastaiseen kampanjointiin ja mustien ihmisoikeustaisteluun. Ks. NAACP, What is the mission of the NAACP -internet-sivu, sähköinen lähde.

¹¹¹ Silkey 2013, 160, 161, 163, passim.

¹¹² Huhta 2017a, 153–155, 157.

Nykytutkimuksessa lynkkaamisen maantieteellinen rajoittuminen Amerikkaan on kiistetty ja ilmiön globaalit mittasuhteet tunnistettu.¹¹³ Joukkoväkivallan ylijärjaisuutta tutkineet historioitsijat Manfred Berg ja Simon Wendt ovat huomauttaneet, miten lynch-termin vakiintuminen eri kielissä on vahvistanut ajatusta ilmiön amerikkalaisista juurista. Muut maat oppivat termin käytön viimeistään siinä vaiheessa, kun amerikkalaiset lynkkasivat näiden kansalaisia. Omaksuessaan sanan viralliseen kieleensä maat tietyllä tapaa myös hyväksyivät ajatuksen ilmiön amerikkalaisuudesta.¹¹⁴ Osa tutkijoista onkin painottanut, että amerikkalaisuuden sijaan huomio tulisi kiinnittää amerikkalaisperäisten termien levinneisyyteen ja pohtia, miksi muut maat ovat ottaneet niitä käyttöönsä ja mitä niiden määritelmät eri kielissä lynkkaamisesta kertovat.¹¹⁵

Myös suomalainen siirtolaislehdistö viittasi lynkkaamiseen amerikkalaisperäisin termien, jotka omaksuttiin suomen kieleen amerikkalaisten lainautusten mukana. Lynchetuliitettä käytettiin usein sellaisenaan ja siihen lisättiin vain suomalainen loppuvoakaali.¹¹⁶ *Industrialistin* uutisartikkelissa vuonna 1918 sanaa käytettiin seuraavasti:

Hallitus varoittaa lynchauksista [--] Liittohallituksen yleinen syyttäjä Gregory esitti tänään hallituskabinetin kokouksessa saksalaisen Robert P. Pragerin lynchauksen, joka tapahtui Collinsvillessä, Ill., keskustellakseen siitä presidentti Wilsonin kanssa. Hallituksen uskotaan tulevan lausumaan nuhteet lynchauksen johdosta.¹¹⁷

Lynchaus tai *lynchaaminen* oli suora laina englannin kielen sanasta lynching, ja se omaksuttiin suomen kieleen alun perin 1870-luvulla, jolloin Suomessa toimiva lehdistö alkoi ensimmäisen kerran julkaista Amerikasta lennätettyjä lynkkaus uutisia. Sana on varhaisimpia amerikkalaisia lainasanoja, ja se on listattu esimerkiksi ensimmäiseen suomen kielen ensyklopediaan *Tietosanakirja 1909–1922*. Vuoden 1913 painos määritteli sanan tarkoittavan lyhyesti ”lynch-rangaistuksen toimeenpanoa”.¹¹⁸

---

¹¹³ Lynkkaamista globaalista näkökulmasta käsitteleviä tutkimuksia ks. esim. *Lynching Reconsidered: New Perspective in the Study of Mob Violence*. (2008) Ed. Carrigan, William D.; *Globalizing Lynching History. Vigilantism and Extralegal Punishment from an International perspective*. (2010) Ed. Berg, Manfred & Wendt Simon; *Swift to Wrath: Lynching in Global Historical Perspective*. (2013) Ed. Waldrep, Christopher & Carrigan, William D.

¹¹⁴ Berg & Wendt 2011, 2.

¹¹⁵ Carrigan & Waldrep 2013, 1.

¹¹⁶ Ks. esim. Taaskin neekeri lynchattu, *Industrialisti* 21.6.1917; Neekeri lynchattu, *Päivälehti* 22.5.1919; Neekeri lynchattu, *Industrialisti* 5.5.1919; Huhu uuden lynchauksen tekemisestä liikkeellä, *Päivälehti* 19.16.1920; Neekeri taaskin lynchattu Kansasissa, *Industrialisti* 21.4.1920; Syytön mies lynchattiin, *Päivälehti* 12.2.1921.

¹¹⁷ Hallitus varoittaa lynchauksista, *Industrialisti* 8.4.1918.

¹¹⁸ Castren et al. 1913, 1313; *Lynchaus* lainasanana ks. Huhta 2017a, 153.

Tämän lisäksi lehdistö käytti lynch-termistä johdettuja sanamuotoja, jotka eivät olleet vakiintuneita suomen kielen ilmaisuja. Kun unionistien johtohahmoihin kuulunut Frank Little lynkattiin Montanassa vuonna 1917, *Päivälehti* käytti uutisartikkelissa sanaa *lynshaaminen*.¹¹⁹ *Industrialisti* käytti taas muotoa *lynkhaaminen*, kun se uutisoi lynkkaamisesta syytetyn miehen itsemurhasta vuonna 1919.¹²⁰ Vakiintumattomien sanamuotojen käyttö saattaa liittyä heikkoon kielentuntemukseen. 1940-luvulla *Päivälehdessä* työskennellyt toimittaja Elis Sulkanen totesi työväenliikkeen historiikissa (1951), että siirtolaistoimittajien suomen kielioppi oli vielä 1900-luvun alkuvuosina hyvin heikkoa. Asiaa vaikeutti myös se, että kun uutisia lainattiin englanninkielisistä lähteistä, toimittajat joutuivat kääntämään ne itse jatkuvassa kiireessä.¹²¹ Näin sanavirheitä syntyi helposti, ja useamman termivariantin esiintyminen on ymmärrettävää.

Kielitieteilijä Robert Hellstromin mukaan suomen kieli koki jatkuvaa muutospainetta myös amerikanenglannin suunnalta, eikä säilynyt muuttumattomana yleiselläkään tasolla.¹²² Tämä näkyi muun muassa siinä, miten uusiin asioihin viitattiin englannista kuulluilla sanoilla suomen kielen rakenteiden sisällä. Tätä murteellista kieltä kutsuttiin *fiingliskaksi*.¹²³ Vaikka lehdistö kirjoitti 1900-luvun alussa vielä suomen kielellä, sisältyi uutisiin runsaasti myös *fiingliskaa*.¹²⁴ Kielen englantilaistumisesta huolimatta suomalaisten englanninkielentaito ei ollut kehuttavaa. Vuoden 1910 väestörekisterin mukaan vain 46 prosenttia äidinkielenään suomea puhuvista siirtolaisista osasi englantia.¹²⁵ Vakiintumaton termistö saattaa liittyä huonon kielitaidon ohella myös *fiingliskan* läpitunkevaan vaikutukseen. Toisaalta syynä voi olla se, että mikään sanan asuista ei ollut yksinkertaisesti vielä vakiintunut. Tämä oli melko tavallista 1900-luvun alun suomessa, jossa kielen normitkaan eivät vielä olleet täysin vakiintuneet.¹²⁶

---

¹¹⁹ I.W.W liiton jäsen vangittu Buttessa Littlen lynshauksen johdosta, *Päivälehti* 30.8.1917.

¹²⁰ Roskajoukkojen johtaja tehnyt itsemurhan, *Industrialisti* 17.1.1919.

¹²¹ Sulkanen 1951, 312–313; Sulkasen ja *Päivälehdessä* yhteys ks. Wasastjerna 1957, 312.

¹²² Hellstrom 1976, 86.

¹²³ Virtanen 1979, 147. Tätä ilmiötä nimitetään myös koodinvaihdoksi.

¹²⁴ Ks. esim. Registeerausvastaisia mielenosoituksia tapahtunut, *Päivälehti* 5.6.1917; Rotusota jatkuu yhä St. Louisissa, *Industrialisti* 4.7.1917; Poliisit tiesivät edeltä käsin hirttoaikomuksista, *Päivälehti* 18.6.1920.

¹²⁵ US Bureau of Census ks. Labov 1998, 358.

¹²⁶ Päivi Laineen väitöskirjasta *Suomi tiellä sivistyskieleksi* (2007) saa havainnollisen kuvan siitä, miten yhdestä käsitteestä käytettiin monia eri termivariantteja, ennen kuin jokin niistä vakiintui yleiseen käyttöön. Teoksessa *Vierassanat: kielenkäyttäjän opas* (1990) Terho Itkonen tuo esille, miten lainaja erityisesti vierassanojen kirjoitusasu tuotti päänvaivaa kirjoittajille sekä kielen normittajille 1900-luvun alussa, eikä helposti päästy sopuun siitä, miten vierasperäisiä sanoja tuli suomenkielisessä tekstissä kirjoittaa. Ks. Itkonen 1990, 31–44. Autenttisen vaikutelman siitä, minkälaisien ongelmien kanssa 1900-luvun alussa kamppailtiin saa sen sijaan Martti Airilan oppaista *Vierasperäiset sanat*

Tutkimusjaksolta löytyi myös yksi *Industrialistin* pääkirjoitus ja *Päivälehd*en kolumni, joissa lehdet viittasivat lynkkaamiseen sanalla *lynchauslaki*.¹²⁷ Vaikka näitä uutiset ei oltu käännetty amerikkalaisista lähteistä, ja kyseinen termi oli jo vakiintunut osaksi suomen kieltä, viittaa se voimakkaasti amerikkalaisperäiseen lynch-law-termiin. *Tietosanakirja 1913* määrittelee lynchauslain seuraavasti:

Pohjois-Amerikassa tavattava omavaltainen oikeudenkäyttö, joka saattaa rikollisen (tai rikolliseksi luullun) rangaistukseen ilman laillista tutkintoa [--] tämä tapa on saanut nimensä virginialaisesta Charles Lynchistä [--] Yleensä lynch-rangaistukset ovat kohdistuneet neekereihin, eritoten silloin kuin nämä ovat tehneet häpeällisiä rikoksia valkoihoisia [--] kohtaan.¹²⁸

Suomenkielinen määritelmä luo voimakkaan yhteyden amerikkalaisen yhteiskunnan ja lynkkaamisen välille. Myös rodun ratkaiseva rooli on näkyvä. Tämä ei ole yllätys, sillä lähteenä on luultavasti käytetty varhaista angloamerikkalaista lynkkaustutkimusta ja sanomalehtitietoa, joissa paradigma 1900-luvun alussa korosti ilmiön amerikkalaisuutta ja mustien rikollista roolia.¹²⁹ Pelkkä sanan käyttäminen ei kuitenkaan tarkoita, että lehdistö olisi ollut yhtä mieltä sanakirjamääritelmän kanssa. Termi oli mitä todennäköisimmin omaksuttu lainautusten kautta, ja sitä käytettiin täysin umpimähkäisesti.

Lynch-termin ohella lehdistö viittasi lynkkaamiseen myös puhtaasti suomalaisilla sanoilla. Nämä resonoivat jossain määrin suomalaisten väkivallan muotojen kanssa. Vuonna 1920 *Industrialisti* analysoi pääkirjoituksessaan Nyrkkivalta kasvamassa tässä maassa Tuskegee-opiston julkaisemia lynkkaustilastoja ja oli huolissaan tapausten vuotuisen määrän lisääntymisestä.¹³⁰ Vuotta myöhemmin *Päivälehti* julkaisi uutisartikkelin Teksasissa levinneestä kirjeestä, jonka tarkoitus oli herättää ihmiset vastustamaan Ku Klux Klanin väkivaltaa. Lehden selvästi omin sanoin muotoiltu käännös totesi että: ”Erikoisia palvelusmiehiä, mainittiin kirjelmässä, on asetettu etsimään

---

(1920, 1945). Oppaissa on hakusana lynkkaus kirjattu vuonna 1920 c:llä, vuonna 1945 k:lla. Sanojen kirjoitusasu vaihteli, koska yksiselitteisiä ja kaikkien hyväksymiä oikeinkirjoitusnormeja vierassanojen kirjoittamisesta ei ollut olemassa. Vrt. Airila 1920, 81; Airila 1945, 95.

¹²⁷ Lynchauslakia tuomitaan ankarasti, *Päivälehti* 6.5.1919; Lynchauslaki ja ulkomaalainen siirtolainen, *Industrialisti* 27.3.1920.

¹²⁸ Grotenfelt et al. 1913, 1313.

¹²⁹ Varhainen tutkimus ks. Cutler 1905, 1. Edellä mainittu on ainut tutkimus ennen vuotta 1935. Ks. Brundage 2005, 401–402. Sanomalehtien tapa korostaa mustaa rikollisuutta ks. Jean 2005, 361–367.

¹³⁰ Nyrkkivalta kasvamassa tässä maassa, *Industrialisti* 3.1.1920. Tuskegee-opisto oli NAACP:n ja *The Chicago Tribune* -sanomalehden ohella ainoita organisaatioita, jotka vuosisadan vaihteessa tilastoinvat Yhdysvalloissa tapahtuneita lynkkauksia. Ks. esim. *Thirty Years of Lynching in the United States 1889–1918*. (1919) Ed. National Association for the Advancement of Colored People; Lynching, Whites & Negroes, 1882 -1968. Tuskegee-yliopiston internet-sivu, sähköinen lähde.

salajärjestön jäseniä, joille löydettyä uhataan antaa korpilain mukainen rangaistus.”¹³¹ Korpilain ja lynkkaamisen rinnasteisuus ilmenee *Industrialistin* pääkirjoituksessa vuodelta 1918:

Siviili-, sotilas- ja ”korpilakia” on käytetty lainrikkojain rakentamiseksi. [--] jalkaväkijoukkojoonaan kuuluva [--] sotilas William D. Bonne hirtettiin eilen [--] Fort Sam Houstonissa, niin ilmoittaa kenraali J. A. Ryan. [--] Sandy Reevesin, jota syytettiin kolme vuotiaan tytön ahdistelemisesta, otti väkijoukko pois vanginvartijalta [--] ja hirtti tien vieressä olevaan puuhun.¹³²

Uutisessa sotilaslailla tarkoitettiin virallista oikeudenkäyntiä, jonka päätöksellä William Bonne teloitettiin hirttämällä¹³³ Fort Sam Houstonin sotilastukikohdassa. Korpilaila lehti sen sijaan viittasi laittomaan lynkkaamiseen, jossa ihmisjoukko oli kaapannut Sandy Reevesin viranomaisilta ja hirttänyt tien vieressä seisovaan puuhun. *Korpilaki*-termiä ei löydy teoksesta *Tietosanakirja 1909-1922*, mutta nyky-suomen sanakirja määrittelee sen tarkoittavan vahvemmuuteen perustuvaa omavaltaista oikeudenkäyntiä.¹³⁴ Myös Suomen lehdistö käytti termiä aktiivisesti vuosisadan vaihteessa. Esimerkiksi helsinkiläinen *Suomen Työmies* julkaisi vuonna 1921 uutisen otsikolla Rajaseutukomentoa, jossa oikeistolaisten tullivirkailijoiden omavaltaista väkivaltaa kutsuttiin korpilaksi.¹³⁵ Korpilaki nähtiin suomalaisissa sanomalehdissä etenkin maaseudun ongelmana, aivan kuten Amerikassa lynkkaaminen oli rajaseuduilla syntynyt ilmiö.¹³⁶

Edellä mainittu *nyrkkivalta*-termi löytyy *Tietosanakirja 1909–1922*:sta, joka määrittelee sanan tarkoittavan väkivaltaista oikeuden hankkimista ja omankädenoikeutta.¹³⁷ Puhutaan siis hyvin samankaltaisesta termistä kuin korpilaki. Nyrkkivalta on lisäksi yhdistetty puukkojunkkareihin Santeri Alkion teoksessa *Puukkojunkkarit: kuvauksia nyrkkivallan ajoilta* (1894), joka on aikalaiskuvaus Etelä-Pohjanmaan puukkojunkkarikaudesta.¹³⁸ Myös Heikki Ylikangas (1974) on käyttänyt käsitettä tutkimuksessaan suomalaisista puukkojunkkareista. Nyrkkivallalla hän viittaa 1860-luvun

¹³¹ Nousevat sotajalalle ”Ku Klux Klanin” väkivaltaa vastaan, *Päivälehti* 27.7.1921.

¹³² Neekereitä lynchattu ja mestattu, *Industrialisti* 26.9.1918.

¹³³ Yhdysvalloissa hirttäminen oli kuolemanrangaistus maan itsenäistymisestä vuoteen 1972 asti.

¹³⁴ Kotimaisten kielten keskus, Kielitoimiston sanakirja -internet-sivu, sähköinen lähde.

¹³⁵ Rajaseutukomentoa, *Suomen Työmies* 27.7.1921. Suomen Kansalliskirjaston digitoitujen lehtien kokoelmasta selviää, että vuosien 1849–1921 välillä termiä käytettiin suomalaisessa sanomalehdissä ainakin 655 kertaa. Ks. Kansalliskirjasto, Digitaaliset aineistot -internet-sivu, sähköinen lähde.

¹³⁶ Ks. esim. Kaupungin isät ja äidit, *Kainuun Sanomat* 20.8.1921; Valkoinen terrori satakunnassa, *Kansan Lehti* 20.4.1920.

¹³⁷ Castren et al. 1914, 1387.

¹³⁸ Alkio 1984. Etelä-Pohjanmaan puukkojunkkarikausi 1860-luvulla on erityispiirteinen suomalainen omavaltaisen väkivallan muoto. Amerikkalaisiin lynkkaajiin verrattuna suomalaiset puukkojunkkarit olivat kuitenkin verrattain ”inhimillisiä”, mitä tulee väkivallan yksityiskohtiin ja volyyymiin.

härmäläiseen ilmapiiriin, jossa puukkojunkkarit alistivat väkivallan ja terrorin avulla muun yhteisön omien moraalisääntöjensä alle.¹³⁹ Amerikansuomalaiselle lehdistölle suomalaisten termien merkitys perustui siihen, että samankaltaisuuden vallitessa suomalaisen ja amerikkalaisen omankädenoikeuden välillä, ne tarjosivat valmiin käsitelmän, jolla voitiin helposti osoittaa, mistä lynkkaamisessa oli kategorisesti kysymys.

Lynkkaamisen ohella lynkkausjoukkoon (*lynch mob*) viittaavat sanat muodostivat lehdistön retoriikassa oman terminologisen osa-alueen. Joukkoväkivallan historiaan erikoistuneet tutkijat Michael Pfeifer ja Fitzhugh Brundage ovat avainteksteissään käsitelleet amerikkalaisten lynkkausjoukkojen monimuotoisuutta. Joukot eivät suinkaan olleet homogeenisiä, vaan niiden koko ja koostumus vaihtelivat toiminnan tavoitteiden ja kohteiden mukaisesti.¹⁴⁰ Tutkijat ovat jakaneet lynkkausjoukot neljään eri kategoriaan: 1) kansanjoukko (*mass mob*), 2) terroristiryhmä (*terrorist mob*), 3) etsintäpartio (*posse*) ja 4) yksityinen joukko (*private mob*).¹⁴¹ Brundage on lisäksi huomauttanut, että myös aikalaiset tunnistivat lynkkaamisen monimuotoisuuden ja osasivat erotella eri tyyppisiä lynkkaajia toisistaan.¹⁴² Tämä tendenssi on havaittavissa myös suomenkielisen lehdistössä, jonka sanavalinnat noudattelivat edellä mainittua typologiaa.

Lehdistön tapa viitata lynkkausjoukkoon vaihteli. Yhtäältä viitattiin yleistä termistöä käyttäen sanoilla, jotka eivät juuri tehneet eroa tavallisen väkivaltarikollisen tai lynkkausväkivaltaa suorittavan kollektiivin välillä. Lynkkaajia saatettiin nimittää esimerkiksi mies- tai roistojoukoksi.¹⁴³ Nämä ilmaisut eivät itsessään paljastaneet edes, oliko kyse lynkkaamisesta, ellei samassa uutisessa käytetty muita ilmiöön viittaavia sanoja. Joskus lehdet käyttivät termejä, jotka toivat esiin ilmiön veristä ja menetelmällistä luonnetta, esimerkiksi ”julumurit” tai ”hirttäjät”.¹⁴⁴ Näidenkään sanojen kohdalla ei voida puhua erikoistermeistä, joita olisi sovellettu yksinomaan lynkkausväkivaltaan. Toisaalta yleistävien viittausten ohella käytettiin retoriikkaa, jonka avulla lynkkaajat

---

¹³⁹ *Härmän häjyt ja Kauhavan herra. Kuvaus puukkojunkkareitten ja virkavallan välisestä yhteentousta 1860-luvun lopulla.* (1974) Toim. Ylikangas, Heikki. Ks. 25–26.

¹⁴⁰ Brundage 1993, 19; Pfeifer 2004, 38.

¹⁴¹ Brundage 1993, 19–44; Pfeifer 2004, 39. Brundage on lisäksi erottellut moraaliset valistajat (*moral regulators*) ja salakuljettajat (*moonshiners*) omiksi alakategorioiksi. Ks. Brundage 1993, 22–28. Kaikki englanninkieliset termit on käännetty suomeksi kirjoittaja.

¹⁴² Valkoiset olivat herkkiä tunnistamaan eri tyyppisiä lynkkaajia. Mustille erottelu ei ollut niin tärkeää kuin se fakta, että kaikki väkivalta kohdistui heihin. Mustat kuitenkin oppivat tunnistamaan lynkkaajia, sillä turvallisuussyistä näihin oli viisasta reagoida tyyppikohtaisesti. Ks. Brundage 1993, 45.

¹⁴³ Neekeri sotilas lynchattu roistojoukon toimesta, *Industrialisti* 27.12.1919. ”Miesjoukko” ks. Taasen neekeri surmattu, *Päivälehti* 10.8.1919.

¹⁴⁴ Neekerien hirttäjien kiinniotto alkaa tänään Duluthissa, *Päivälehti* 17.6.1920; Kolme neekeriä taas on julmurien uhreina, *Industrialisti* 10.10.1919.

voitiin erotella hyvin tarkasti muunlaista väkivaltaa käyttävistä ryhmistä. Myös lynkkausjoukkojen väliset tyyppierot heijastuivat tarkoissa sanavalinnoissa.

Kansanjoukot olivat spontaaneja, huonosti järjestäytyneitä sekä määrällisesti massiivisia lynkkausjoukkoja. Ne lynkkasivat uhrinsa pääosin suurissa julkisissa spehtaakeleissa, jotka olivat voimakkaasti rituaalisoituja. Eliniältään joukot olivat lyhytikäisiä ja hajaantuivat pian murhariitin päätyttyä.¹⁴⁵ Lehdissä tyyppiin viitattiin sanoilla *kansanjoukko*, *väkijoukko* tai *roskajoukko*. Esimerkiksi kun tuhansista ihmisistä koostunut lynkkausjoukko anasti väkivalloin Jon Eberhardtin vankilasta Georgiassa ja poltti tämän roviolla, kuvaili *Päivälehti* lynkkaajia täsmällisesti: ”5,000 henkilön suurin väkijoukko”.¹⁴⁶ Samoin kun suuri määrä ihmisiä lynkkasi Lloyd Caltyn Missisipissä vuonna 1919, nimitti *Industrialisti* lynkkaajia kansanjoukoksi:

Lloyd Calty [--] joutui valkoisen kansanjoukon käsiin eilen illalla, hirtettiin ja hänen ruumiinsa sen jälkeen poltettiin. 800–1000 käsittävä kansanjoukko murtautui kauntin vankilaan [--] ja toimitti hänen raakamaisen murhansa.¹⁴⁷

Kansanjoukko ja väkijoukko -termeillä viitattiin lehdissä sadoista tai tuhansista ihmisistä koostuneeseen lynkkausjoukkoon. Suurta määrää haluttiin myös poikkeuksetta korostaa, mistä kertoo termien välittömään yhteyteen sijoitetut numeeriset ilmaisut.

Roskajoukko kuuluu samaan kategoriaan edellä mainittujen kanssa ja esiintyy lähteissä kymmeniä kertoja. *Industrialisti* uutisoi vuonna 1919, miten Teksasissa ”tuhanen henkilöä käsittävä roska-joukko” oli murtautunut osavaltion vankilaan ja anastanut Lige Danielsin lynkatakseen tämän.¹⁴⁸ *Päivälehti* käytti tyypillisesti sananmuotoa roska-väki. Pääkirjoituksessa, joka käsitteli Minnesotan Duluthissa tapahtunutta kolmoislynkkauksesta vuonna 1920, lehti nimitti tuhatpäistä joukkoa ”raivostuneeksi roska-väeksi”.¹⁴⁹ Sana esiintyi lehdistön ohella myös varhaisissa sanakirjoissa.¹⁵⁰ Esimerkiksi *Suomalais-englantilainen sanakirja* (1919) määritteli termin vastaavan englannin kielien sanaa mob.¹⁵¹ Vaikka termillä viitattiin sanakirjassa yleiseen kollektiiviseen

---

¹⁴⁵ Pfeifer 2004, 39.

¹⁴⁶ Neekeri poltetu roviolla, *Päivälehti* 17.2.1921. Roskajoukko ks. Taaskin yksi neekeri pantu nuoran jatkoksi, *Industrialisti* 4.8.1920.

¹⁴⁷ Neekeri hirtetty Viksburgissa, Miss., *Industrialisti* 17.5.1919.

¹⁴⁸ Taaskin yksi neekeri pantu nuoran jatkoksi, *Industrialisti* 4.8.1920.

¹⁴⁹ Toisten kaupunkien lehtien lausuntoja lynchauksesta, *Päivälehti* 24.6.1920.

¹⁵⁰ Ks. esim. Nielsen & Lundbeck 1911, 71; Alanne 1919, 603.

¹⁵¹ Alanne 1919, 603.

epäjärjestykseen, näyttää sillä olleen lehdistön käytössä poikkeuksellisen suuri resonanssi juuri lynkkaamista harjoittavien tahojen kanssa.

Esimerkiksi kolmessa rotumellakoita (*race riot*)¹⁵² käsittelevässä pääkirjoituksessa lehdet korvasivat termin muilla sanoilla. Washingtonissa vuonna 1919 tapahtuneen rotukahakan jälkeen *Päivälehti* kutsui mustia mellakoitsijoita ”veritöitten tekijöiksi”.¹⁵³ St. Louisin rotumellakoissa vuonna 1917 *Industrialisti* erotteli surmatyön tekijät rodun ja sukupuolen mukaan: ”Valkoisista miehistä koostunut joukko sytytti talon toisensa perästä”; ”Valkoiset naiset olivat myöskin surmaamassa neekereitä.”¹⁵⁴ Samana vuonna *Industrialisti* otti kantaa Missourin Flat Riverissä puhjenneseen etniseen välienselvittelyyn, jossa amerikkalaiset olivat hyökänneet eurooppalaisten siirtolaisten kimppuun. Tässä tapauksessa lehti kuvaili väkivaltaisuuksien kulkua seuraavasti: ”3000 amerikkalaista kaivostyöläistä kokoontui kivittämään ulkomaalaisia”.¹⁵⁵ Yhdessäkään näistä uutisista ei väkivallan lietsojiin viitattu roskajoukko-sanalla.

Kun kyse sitä vastoin oli omankädenoikeudesta, palasi termi jälleen lehdistön sanavarastoon. Tervaamista (*tarring and feathering*) oli käytetty 1850-luvulta eteenpäin Amerikan uudisasukkaiden keskuudessa kollektiivisena rankaisumuotona lainrikkajille, ja sitä on pidetty myös lynkkaamisen esimuotona.¹⁵⁶ Vuonna 1918 *Industrialisti* otsikoi sodanvastaisuudesta syytetyn miehen tervaamista koskevan pääkirjoituksen: ”Roskajoukko pieksänyt yhden saksalaismielisenä”.¹⁵⁷ Otsikko on siinä mielessä harhaanjohtava, että se viittaa pahoinpitelyyn, vaikka uutinen käsitteli työläisen P. J. Detrupin tervaamista Illinoisissa. Merkille pantavaa kuitenkin on, että hyökkääjiä kutsuttiin taas roskajoukoksi. Sanasta muodostui lehdistön käytössä eräänlainen erikoistermi, jolla kuvattiin lynkkaajia ynnä muita omankädenoikeutta harjoittavia tahoja.

Kun lynkkausjoukon ominaispiirteet muuttuivat, seurasi tätä vastaava muutos lehdistön terminologiassa. Brundagen mukaan terroristiryhmät¹⁵⁸ olivat pitkäaikaisia ryhmiä, joilla oli tunnistettavia organisaatorakenteita ja jotka harjoittivat väkivaltaa tyyppillisesti salassa. Ryhmien tavoitteisiin kuului erityisesti yhteiskunnan moraalisen

---

¹⁵² Rodullisesti motivoitunut konflikti, jossa pääasiallisesti valkoiset hyökkäsivät mustiin kaupunginosiin väkivaltaisina seurauksin. Pahoinpitely, murhat ja tuhopoltot olivat keskeisiä mellakan keinoja.

¹⁵³ Rotumeteleitä jatkuu Washingtonissa edelleen, *Päivälehti* 23.7.1919.

¹⁵⁴ Rotusota jatkuu yhä St. Louisissa, *Industrialisti* 4.7.1917; Naisia koskeva osa ks. Rotukahakat eivät ole uusiintuneet East St. Louisissa, *Industrialisti* 7.7.1917.

¹⁵⁵ Rotukahakassa kivitetty usea hyvin pahasti, *Industrialisti* 16.7.1917.

¹⁵⁶ Pfeifer 2011, 24, 25, 26, passim.

¹⁵⁷ Roskajoukko pieksänyt yhden saksalaismielisenä, *Industrialisti* 25.2.1918.

¹⁵⁸ Kutsuttiin lempinimillä ”Ku Kluxers”, ”whitecappers” tai ”night riders”. Ks. Brundage 1993, 19.

aineksen varjelu, ja 1920-luvulla ne iskivät väkivaltaisesti lähes kaikkia moralisääntöjä rikkoneita vastaan.¹⁵⁹ Ryhmien toimintaa käsiteltiin *Industrialistin* pääkirjoituksessa vuonna 1920, jolloin Oklahomassa lynkattiin viinanpoltosta epäilty Claude Chandler. Huomiota herättää muutos sanastossa, jolla lynkkaajiin viitattiin:

Claude Chandlerin murha tavattiin tänä aamuna päivän valjetessa lähellä Council Grovea [--] lynkhattuna puusta riippumassa. [--] Eilen illalla ryösti hänet kaupungin vankilasta 30 henkilöä käsittävä naamioitu joukkue ja vei matkassaan hirtettäväksi.¹⁶⁰

Uutisessa ryöstöjoukkoa ei kutsuttu umpimähkäisesti väki- tai kansanjoukoksi. Sitä vastoin lynkkaajien vähäinen määrä sekä teon salainen luonne huomioitiin tarkoissa sanallisissa valinnoissa. Koska lynkkaajia oli vain 30 ja näiden toimintaa verhosi salamyhkäisyys, nimitettiin näitä kansanjoukon sijaan naamiojoukkueeksi.

Päivälehti pyrki terroristiryhmien kohdalla samanlaiseen erontekoon. Vuonna 1920 lehden pääkirjoituksessa puhuttiin tapauksesta, jossa kolme valkoista miestä oli lynkattu Santa Rosassa.¹⁶¹ Myös valkoiset joutuivat ajoittain lynkkaajien uhreiksi, varsinkin Etelässä, jossa naisellisen siveyden sekä ritarillisen tapakulttuurin (*chivalry*) varjelu poikivat joskus rodusta riippumatonta väkivaltaa.¹⁶² Uutisessa viranomaisen murha sekä siveysrikkomus olivat saaneet lynkkaajat liikkeelle. Rikoksesta epäillyt uhrin riistettiin Sonoman vankilasta ja hirtettiin hautausmaalla kasvaneen tammen oksiin. Vaikka murhaajia oli ”satakunta”, kiinnitti lehti huomiota tapauksen salamyhkäisyyteen ja kutsui lynkkaajia mustanaamioisiksi miehiksi.¹⁶³ Vuotta aikaisemmin lehti uutisoi Alabamassa sattuneesta lynkkauksesta, jossa uhreiksi oli joutunut kaksi naisten pahoinpitelystä syytettyä mustaa. Miehiä oltiin kuljettamassa vankilaan, kun 25 ”naamioitunutta miestä” anastivat vangit ja veivät heidät metsään ammuttaviksi.¹⁶⁴ *Päivälehti* teki siis myös selvän sanallisen eron kansanjoukon ja terroristiryhmän välillä.

Etsintäpartioiden ilmaantuminen uutisiin muutti lynkkausjoukosta käytettyä termistöä edelleen. Pfeiferin mukaan etsintäpartiot olivat miesryhmiä, jotka jahtasivat pakenevia rikoksista epäiltyjä. Partiot saattoivat kasvaa miesmäärältään suuriksi, ja ajoittain niitä oli jopa hankala erottaa kansanjoukoista. Saadessaan karkurin kiinni saattoivat ryhmät

---

¹⁵⁹ Brundage 1993, 19–22.

¹⁶⁰ Kolmoismurha sekä lynchaus Oklahomassa, *Industrialisti* 31.8.1920.

¹⁶¹ Kolme valkoista miestä lynhattu Californiassa, *Päivälehti* 10.12.1920.

¹⁶² Brundage 1993, 86.

¹⁶³ Kolme valkoista miestä lynhattu Californiassa, *Päivälehti* 10.12.1920.

¹⁶⁴ Kaksi neekeriä otettu hengiltä, *Päivälehti* 30.9.1919.

tappaa tämän välittömästi.¹⁶⁵ *Industrialistissa* uutisoitiin etsintäpartion suorittamasta lynkkauksesta vuonna 1919, ja lynkkaajia kutsuttiin jälleen eri sanankäantein:

Tullen matkustajajunaan Smithvillessä noin viisikymmentä miestä käsittävä roistojoukko kaappasi West nimisen neekerin [--] ja hirtti ja ampui hänet. [--]joukkue toimitti kaappauksen niin hiljaa, että junamiehet eivät huomanneet sitä ennen kuin [--] juna oli jo lähtenyt...¹⁶⁶

Uhrin vangitseminen matkaa tehneestä junasta kenenkään huomaamatta ja suhteellisen pienen joukon voimin viittaa etsintäpartion toimintaan. *Industrialisti* yhtäältä erotti partion muista lynkkaajista, toisaalta, koska partion määritelmä oli sille luultavasti vieras, päätti se nimittää lynkkaajia roistojoukoksi. Tässä tapauksessa kyse oli kuitenkin uutisartikkelista, joten termi on saatettu omaksua tässä muodossa suoraan lähteestä.

Joissain tapauksissa etsintäpartiot olivat viranomaisten valtuuttamia ja kantoivat aseita. Ne saattoivat jälkeensä myös ryöstää poliisille jo palauttamansa karkulaiset ja lynkata nämä.¹⁶⁷ Tästä saattoi olla kyse *Päivälehdessä* uutisessa Taasen neekeri surmattu vuonna 1919. Artikkelissa kerrottiin Eugene Hamiltonista, joka oli tuomittu kymmenen vuoden vankeuteen maanviljelijän murhayrityksestä Georgiassa. Hamilton oli ollut sheriffin hallussa ja matkalla vankilaan, kun ”60 miehen suuruinen aseistettu joukko” hyökkäsi sheriffin kimppuun ja kidnappasi syytetyn. Myöhemmin tämä löydettiin kuoliaaksi ammuttuna läheisestä kylästä.¹⁶⁸ Lehti kirjoitti todennäköisesti siis etsintäpartiosta, joka oli päättänyt palata lynkkaamaan uhrinsa oikeudenkäynnin jälkeen. Tässäkään tapauksessa lehdistö kiinnitti huomiota joukon erityislaatuisuuteen, mutta paremman tiedon puutteessa tyytyi nimeämään sen aseistetuksi joukoksi.

Ensimmäisessä alaluvussa tutkittiin, miten lehdistö viittasi lynkkaamiseen, ja mitä termistö kertoo ilmiöön suhtautumisesta. Uutisartikkeleissa väkivaltaan viitattiin amerikkalaisen lynch-sanon suomenkielisillä variaatioilla. Toisaalta sanan käyttö viittaa ilmiön amerikkalaiseen katsontatapaan, toisaalta, koska se oli peräisin lainauutisista, on ajatus tietoisesta toiminnasta kyseenalainen. Pääkirjoituksissa ja kolumneissa lynkkaamiseen viitattiin suomalaisperäisin sanoin, jotka pohjautuivat suomalaisiin väkivallan muotoihin luoden yhteyden näiden kahden välille. Lynkkaajiin viitattiin pääosin suomalaisilla yleiskielen sanoilla poisluettuna roskajoukko-termi, joka oli lynkkaajia kuvaava erikoistermi. Sanojen täsmällinen käyttö itse tuotetussa materiaalissa tukee

---

¹⁶⁵ Pfeifer 2004, 39–40.

¹⁶⁶ Neekeri sotilas lynchattu roistojoukon toimesta, *Industrialisti* 27.12.1919.

¹⁶⁷ Pfeifer 2004, 39–40.

¹⁶⁸ Taasen neekeri surmattu, *Päivälehti* 8.10.1919.

näkemyistä, että myös *Industrialisti* ja *Päivälehti* tunnistivat eroja lynkkaajien välillä. Kokonaisuudessaan lynkkaaminen ymmärrettiin yhtenä joukkoväkivallan muotona, jolla oli omat erityispiirteet, eikä sitä voitu siksi niputtaa yhteen muiden kanssa. Tätä varten lehdet rakensivat omaa lynkkaustermistöä tietoisesti suomen kielelle. Vaikka lainasanoja esiintyi, ammennettiin selitykset lynkkaamiselle suomalaisista käsitteistä.

2.2 Lynkkausilmiön ja uhrien esittäminen uutisissa

Seuraavassa alaluvussa huomio siirretään terminologiasta väkivallan esitystapoihin ja tutkitaan, miten amerikansuomalainen lehdistö esitti lynkkaamisen lukijakunnalleen? Lähtökohtana pidetään, että taipumus esittää ilmiö tietyin yksityiskohdin oli yhteydessä kahteen seikkaan. Ensiksikin minkä lähdeaineiston pohjalta uutiset olivat syntyneet ja toiseksi päättikö lehdistö julkaista lähteissä esitettyjä kuvauksia sanatarkasti vai lisätä niihin oman toimituksellisen näkemyksensä. Ilmiön esittämisessä huomio kiinnitetään toisin sanoen siihen, miten se suhteutuu ajalle tyypilliseen diskursiiviseen ja narratiiviseen tapaan luoda mielikuvia lynkkaamisesta. Aiheen käsittely on jaettu neljään osioon: Ensimmäisenä käsitellään, miten esittäminen suhteutuu osaksi lynkkaamisen määritelmästä käytyä debattia 1900-luvun alussa. Seuraavissa kahdessa osiossa huomio siirretään lynkkaajista väkivallan uhreihin ja tutkitaan, miten ajan tapa käsitellä mustia uhreja näkyi suomenkielisessä lehdistössä. Viimeinen osio jatkaa uhrien käsittelyä, mutta näkökulmana on uutisten sensationalismi.

Suomalaisten siirtolaisten rotuajattelua tutkineen Aleks Huhdan mukaan merkittävä osa siirtolaislehdistön julkaisemista lynkkausuutisista oli lainattu amerikkalaisista sanomalehdistä. Tämän seurauksena myös suomenkielinen lehdistö altistui formaatille, joka oli 1890-luvulla muodostunut standardiksi tavaksi esittää lynkkaaminen valkoisessa lehdistössä.¹⁶⁹ Historioitsija Susan Jean on käsitteellistänyt ajatusta puhumalla lynkkausnarratiiveista. Tällä Jean viittaa toisaalta ilmiön monopolisoituun julkiseen esittämiseen valkoisessa lehdistössä, toisaalta hän puhuu myös menetelmästä, jossa väkivallan tapahtumat sidottiin toistuvaan narratiiviin, joka antoi painoarvoa vain niille yksityiskohdille, jotka sopivat valkoisten mielikuvitukseen. Valtaosa ajan uutisista olikin rasistisista kirjoituksia, joissa valkoiset sankarit lynkkasivat mustia roistoja

---

¹⁶⁹ Huhta 2017a, 154.

suojellakseen valkoisia naisia mustien seksuaalisilta pyrkimyksiltä. Narratiivit loivat kuvaa väkivallan tarpeellisuudesta ja vahvistivat lynkkaamisen legitimizeettiä.¹⁷⁰

Käytännön esimerkki narratiiviin kirjoitetusta uutisesta löytyy utahilaisesta *Mt. Pleasant Pyramid* -lehdestä. Vuonna 1925 lehti julkaisi uutisen Carbon Countyssä lynkkausta mustasta kaivosmiehestä Robert Marshallista, jota epäiltiin valkoisen miehen murhasta. Kaupungin asukkaat olivat kaapanneet miehen ennen oikeudenkäyntiä ja hirttäneet hänet väkivalloin puun oksaan.¹⁷¹ Pääkirjoituksessa LYNCHING OF THE SLAYER lehti kirjoitti, kuinka tyytyväisiä kaikki olivat, että Marshall saatiin kiinni ja rangaistua nopeasti. Teon hyväksyttävyyttä lisäsi se, miten lehti kuvaili lynkkaajia:

But had one glanced over the assembly whose members took the negro by force [--] you would have seen your neighbors, friends [--] public employees, folks prominent in church and social circles, and your real conception of a “mob” might have undergone a radical turnover. Among the crowd [--] was to be noticed [--] quite a sprinkling of women – the wives and brothers of the good folks of the town. And, too, there were even some children.¹⁷²

Lehti jatkoi, että minkäänlaista yritystä salata lynkkaamista ei esiintynyt, ja jotkut ihmisistä jopa innostuivat kunnianarvoisena pitämästään toiminnasta toteamalla: ”it’s a proud day for me that I helped pull the rope.”¹⁷³ Narratiivi keskittyi tässä tapauksessa luomaan kuvaa, että lynkkaaminen oli hyväksyttävää, koska tavalliset lainkuuliaiset kansalaiset turvautuivat siihen tilanteen niin vaatiessa. Uutinen päättyi virkkeeseen: ”Remarkable quiet pervaded the city the rest of the day after the hanging. The sun shone down brightly – a typical June day – about the first since the rainy spell started in a couple of weeks ago.”¹⁷⁴ Rikoksesta tuomitsemattoman mustan murha, kuten kesän ensimmäinen auringonpaiste, esitettiin siis täysin arkipäiväisenä osana elämää.

Narratiivien ohella toinen keino, jolla lynkkaamisen kannattajat – kuin myös sitä vastustavat tahot – pyrkivät hallitsemaan ilmiön julkista esittämistä, liittyi väkivallan määrittelyyn. Amerikkalaisen joukkoväkivallan historiaan erikoistunut Christopher Waldrep on tutkinut lynching-sanan historialliseen käyttöön liittyvää satunnaisuutta. Hän kirjoittaa, että vuosisadan vaihteessa vastapuolet pyrkivät tietoisesti manipuloimaan sanan merkitystä palvelemaan omia poliittisia päämääriään. Tradition

---

¹⁷⁰ Jean 2005, 351–369.

¹⁷¹ Mangun & Gerlach 2013, 134–135.

¹⁷² LYNCHING OF THE SLAYER, *Mt. Pleasant Pyramid* 19.6.1925.

¹⁷³ LYNCHING OF THE SLAYER, *Mt. Pleasant Pyramid* 19.6.1925.

¹⁷⁴ LYNCHING OF THE SLAYER, *Mt. Pleasant Pyramid* 19.6.1925.

vastustajien keskuudessa termille pyrittiin osoittamaan yksi mahdollisimman laaja määritelmä, joka sai ilmiön ongelmalliset mittasuhteet korostumaan.¹⁷⁵ Kannattajat sen sijaan jakoivat lynkkaamisen tarpeelliseen ja tarpeettomaan väkivaltaan, ja jälkimmäisen ilmetessä usein vastustivat termin käyttöä.¹⁷⁶ Sanan manipulaatiosta on seurannut, että lynkkaaminen on historiallisesti varsin subjektiivinen käsite ja sen tarkoituksesta on esiintynyt muutamia kilpailevia määritelmiä.¹⁷⁷

Jean on lynkkaamisen julkisia esittämistapoja koskevassa tutkimuksessaan keskittynyt valkoisen lehdistön tapaan käyttää lynkkaus-sanaa. Hän arvioi, että Etelässä vallitsi 1900-luvun alussa verrattain yksimielinen ymmärrys siitä, mistä lynkkaaminen koostui. Tästä huolimatta Etelän lehdistö saattoi pidättäytyä sanan käytöltä, vaikka se olisi ollut määritelmällisesti relevanttia. Mitä vähemmän sana yhdistettiin brutaaliin laittomaan väkivaltaan, sitä helpompi tradition oli yhteiskunnassa säilyä.¹⁷⁸ Esitystapa näkyi jossain määrin myös suomenkielisessä lehdistössä eli se saattoi sivuuttaa terminologiaa, joka olisi ilmaisuvoimaltaan vastannut parhaiten lynkkaamisen yksityiskohtia:

Tuskegeen [--] presidentti R. R. Moton [--] julkaisema tilasto osoittaa, että tänä vuonna on 38 henkilöä hirtetty Yhdysvalloissa. Kaikki muut paitsi kaksi olivat neekereitä ja toinen valkoisista oli nainen. Yksi hirttäminen tapahtui Montanassa (F. Little) ja kaikki muut etelän valtioissa. 16 hirttämistä on tapahtunut siksi, että mustat miehet ovat hyökänneet valkoisten naisten kimppuun.¹⁷⁹

Industrialistin pääkirjoituksessa viitataan afroamerikkalaisen Tuskegee-opistoon, joka 1900-luvun alussa julkaisi lynkkaustilastoja ja taisteli lynkkaamista vastaan argumentoimalla sen määritelmällisen selkeyden puolesta. Opiston tilastot julkaistiin nimenomaan ”lynching statistics” -tyyppisillä otsikoilla, mutta siitä huolimatta *Industrialisti* puhui hirttotilastoista.¹⁸⁰ Joskus lehdistö jätti väkivallan menetelmät kokonaan

---

¹⁷⁵ Waldrep 2000, 75, 77, 80–81, 83, 87–88, passim. Vastoin ajatusta laajasta määritelmästä osa vastustajista uskoi suppeaan määritelmään. Ajatus oli, että ilmapiiri, jossa mahdollisimman harva tapaus luettaisiin lynkkaamiseksi saisi ilmiön vaikuttamaan epänormaalilta ja näin hillitsisi valkoisten halua lynkata. Ks. Waldrep 2000, 77, 97.

¹⁷⁶ Jean 2005, 353, 357–360, passim.

¹⁷⁷ Valkoinen lehdistö määritteli ilmiön: ”a community’s proper response to heinous crimes against neighborhood values.” NAACP ja Tuskegee -opisto määrittelivät sen sijaan: ”there must be legal evidence that a person has been killed, and that he met his death illegally at the hands of a group acting under the pretext of service to justice, race or tradition.” Ks. Waldrep 2000, 76, 98. Historiantutkimuksessa on käytetty jälkimmäistä määritelmää Ks. esim. Brundage 1993, 291; Pfeifer 2004, 6.

¹⁷⁸ Jean 2005, 353.

¹⁷⁹ Tänä vuonna on 38 hirtetty Yhdysvalloissa, *Industrialisti* 1.1.1918. Ks. myös Neekeri poltettu roviolla, *Päivälehti* 17.2.1921; Neekeri hirtetty Rock Springissä, *Päivälehti* 14.12.1917; Pragerin hirttäjät kaikki vapautettu, *Industrialisti* 5.6.1918.

¹⁸⁰ Tuskegeen suhtautuminen lynkkaamisen määrittelemiseen ja sen rooli tilastoinnissa ks. Waldrep 2000, 75, 78, passim. Esimerkki opiston julkaisemasta tilastosta ks. Lynching, Whites & Negroes, 1882 -1968. Tuskegee-yliopiston internet-sivu, sähköinen lähde.

mainitsematta. Esimerkiksi kun kaksi mustaa kidnapattiin Alabaman viranomaisilta vuonna 1919 ja lynkattiin Montgomeryssä, otsikoi *Päivälehti*: ”Kaksi neekeriä otettu hengiltä”.¹⁸¹ Artikkelin otsikossa tai sen paremmin tekstissäkään ei puhuttu lynkkaamisesta, ja ilmiö piiloutui tehokkaasti yleistävän väkivaltaretoriikan suojaan.

Waldrep on huomauttanut, että mainitsematta jättämisen ohella lynkkaaminen piilotettiin myös erilaisten kiertoilmaisujen taakse. Esimerkiksi *The New York Times* viittasi 1930-luvulla lynkkaajiin termeillä ”vigilantes” tai ”night riders”, mutta ei koskaan nimittänyt näitä sanalla ”lynchers”.¹⁸² Sanan vähäinen käyttö on havaittavissa myös *Industrialistissa* ja *Päivälehdessä*; lähdeartikkeleista vain kolmessa nimitetään lynkkaajia lynchaajiksi.¹⁸³ On kuitenkin vaikea uskoa lehdistön varsinaisesti vältelleen sanan käyttöä, sillä traditiota nimitettiin avoimesti lynchaamiseksi. Sanan vähäisyys saattaa liittyä juuri vierassanamuodon ongelmallisuuteen; toimittajille oli mieleisempää käyttää sellaisia suomalaisia muotoja kuin kansanjoukko tai roskajoukko. Toisenlainen mielikuva taas syntyy, kun lehdistö käytti kiertoilmaisuja itse traditiosta:

...tänään tuomittiin täällä S. L. Schulz, joka tunnusti syyllisyytensä sen roskajoukon johtamiseen, joka murhasi, hirtti ja teurasti täällä kesäkuussa [--] paljon neekereitä [--] Lisää vangitsemisia tullaan toimeenpanemaan [--] tuosta hirvittävästä neekeriteurastuksesta. Noin 60. niistä [--] jotka poistuivat täältä silloin kun verimellakat täällä riehuivat, on vasta palannut tähän kaupunkiin.¹⁸⁴

Vuonna 1917 julkaistussa uutisessa *Industrialistin* toimittaja käsitteli St. Louisin rotumellakassa lynkattuja mustia. Huomio kohdistuu tapaan, jolla lynkkausjoukon johtaja esitettiin hirttäjäksi ja lynkkaamiseen viitattiin teurastuksena ja verimellakkana. On mahdollista, että yleistävien termien käyttö on hämärtänyt lukijoilta sen, että tapauksessa oli kyse lynkkaamisesta kaoottisen mellakan keskellä. Tähän asetelmaan argumentti ilmiön tietoisesta piilottelusta on jo helpommin yhdistettävissä.

Ennen kuin siirrytään luvussa eteenpäin, on käsiteltävä lyhyesti myös Ku Klux Klania sekä antilynkkausaktivisteja. Nämä toimijat nousevat esiin säännöllisesti ja ovat eräitä esimerkkejä puhuttaessa lynkkaamisen kannattajista ja vastustajista. Ku Klux Klanin

---

¹⁸¹ Kaksi neekeriä otettu hengiltä, *Päivälehti* 30.9.1919.

¹⁸² Waldrep 2000, 87.

¹⁸³ Tuomarit ei anna vangitsemiskäskyä lynchaajille, III., *Industrialisti* 8.4.1918; Hallitus on aloittanut lynchaajien syyttämisen, *Industrialisti* 5.6.1919; 3 lynchaajaa asetetaan syytteeseen, *Industrialisti* 25.6.1920.

¹⁸⁴ Neekerien hirttäjä tuomittu 15 vuodeksi, *Industrialisti* 23.8.1917. Muita esimerkkejä ks. Roskaväki hirttänyt 4 neekeriä, *Industrialisti* 21.5.1918; Taasen neekeri surmattu, *Päivälehti* 8.10.1919.

suosio Amerikassa oli laajimmillaan 1860–1870-luvuilla, jolloin järjestöllä oli merkittävä rooli mustien poliittisten oikeuksien uudelleen riistämässä Etelässä.¹⁸⁵ 1920-luvulla järjestö keskittyi enemmän perinteisten eteläisten moraaliarvojen puolustamiseen, jolloin se koki uhaksi ylipäättään kaiken valkoisesta protestanttisuudesta poikkeavan, myös seksuaalivähemmistöt, katolilaiset ja juutalaiset. Järjestön ei 1920-luvulla keskittynyt enää yhtä voimakkaasti mustien lynkkaamiseen, vaan keiden tahansa moraalirikkomuksista epäiltyjen kurittamiseen. Toki mustat olivat Klanin rasistisen vihan keskiössä, ja heidän satunnainen lynkkaamien jatkui 1940-luvulle asti.¹⁸⁶

Yhdysvalloissa vaikutti vuosisadan vaihteessa myös joukko uuden sukupolven ihmisoikeusaktivisteja, jotka alkoivat ensi kertaa julkisesti kyseenalaistamaan amerikkalaisen rasismien käytäntöjä. Aktivistit kokivat lynkkaamisen yhdeksi ongelmallisimmista rotuerotteluyhteiskunnan konventioista, jota vastaan taistellakseen he perustivat antilynkkausjärjestöjä, esimerkiksi NAACP ja ASWLP (Association of Southern Women for the Prevention of Lynching). Nämä järjestöt organisoivat 1910-luvulta alkaen laajoja lynkkauksenvastaisia kampanjoita, joiden päätavoite oli ilmiön hävittäminen kielteävän lainsäädännön avulla.¹⁸⁷ Vaikka toiminta ei yksinään johtanut lynkkaamisen loppumiseen, järjestöillä oli instrumentaalinen rooli valkoisen väkivallan reaali-teettien julkisessa paljastamisessa. Tämä oli alkusysäys, joka alkoi rappeuttaa lynkkaamisen legitimitettä ja siten vähentää sen elinvoimaisuutta 1920- ja 1930-luvuilla.¹⁸⁸

Christopher Waldrepin mukaan Ku Klux Klanin tekemiä murhia pyrittiin Keskilännessä ja Pohjoisessa valkopesemään esittämällä ne lynkkaamisen sijaan teloituksina. Tämä näyttäytyi antilynkkausjärjestöille keinona vääristellä lynkkaustilanteen vakavuutta.¹⁸⁹ Esitystavasta on viitteitä myös suomenkielisessä lehdistössä vuonna 1917, jolloin IWW-johtaja Frank Little lynkattiin Montanassa. Littlen ruumis löydettiin riippumasta sillasta selässään verellä kirjoitettu viesti: ”Ensimmäinen ja viimeinen varoitus. [--] Vigilantes 3-7-77”. Numerosarja viittasi vuosisadan alussa Virginia Cityn Vigilante -komiteaan, jonka tiedettiin lähettävän uhreilleen punaisella kirjattuja

---

¹⁸⁵ Pfeifer 2004, 13. Keinoja olivat poliittinen terrori, joukkoväkivalta ja lynkkaaminen ks. Brundage 1993, 6–7.

¹⁸⁶ Brundage 1993, 22–23, 243.

¹⁸⁷ Brundage 1993, 208. NAACP:n ja muiden antilynkkausorganisaatioiden kampanjointi ja tärkeys lynkkaamisen paljastamisessa ja vähentämisessä Etelässä Ks. Brundage 1993, 208–244. NAACP ja lynkkauksenvastaiset lakialoitteet ks. Pinar 2001, 683–752. Järjestöjen argumentointi ks. Berg & Wendt 2011, 10. Ks. myös Waldrep 2011, 35–52.

¹⁸⁸ Brundage 1993, 209. Ks. myös Pfeifer 2004, 146.

¹⁸⁹ Waldrep 2000, 87–88.

varoituksia. Lynkkaamisen ilmeisyydestä huolimatta *Päivälehti* otsikoi pääkirjoituksen: Lisätietoja Frank Littlen hirttämisestä. Lynkkaajia siinä kutsuttiin ”pyssyhurtiksi”. Littlen rikoshistoria sai uutisessa myös normaalia suuremman huomion, kun taas salaorganisaation toimintaa oli jännittävästi mystifioitu.¹⁹⁰ Vertauskuvien rinnalla tämä vähensi lynkkaamisen vakavuutta ja ohjasi lukijan huomiota pois tapahtuneesta.

Toisaalta vaikka uutisissa ei otsikoinnin tai tekstin osalta aina suoraan ilmennyt, käsiteltiin niissä lynkkausväkivaltaa, paljastaa erikoistermien käyttö, että näin oli:

Pragerin hirttäjät kaikki vapautettu. [--] Ne yksitoista miestä, jotka joku aika sitten asetettiin syyteeseen [--] hiilimainari Robert Pragerin hirttämisestä Collinsvillessä vapautettiin syytöksistä tänään [--] Prager riistettiin viranomaisilta huhtik. 5. päivä Collinsvillessä, raahattiin kaupungin laitaan, missä hän kylmäverisesti roskajoukon toimesta hirtettiin.¹⁹¹

Industrialisti kuvaili saksalaisen hiilikaivostyöntekijän lynkkaamista seuranneen oikeudenkäynnin lopputuloksia vuonna 1918. Vaikka uutisessa ei varsinaisesti tuotu esille lynkkaamista, antavat tekstin yksityiskohdat vihjeitä, että uhri oli lynkattu. Tutkimuksellisesta näkökulmasta asiasta viestii lynkkaajien kutsuminen roskajoukoksi.

Joskus hirtto-termiä saatettiin käyttää myös tarkoituksella lynkkaamiseen viittaamisessa. Ainakin *Industrialistin* retoriikassa termi näyttää saaneen määritelmänsä laajempia merkityksiä, jotka liittyivät lynkkausväkivaltaan. Näin lehti loi yhteyksiä käsitteiden välille uutisartikkelissa vuonna 1920:

Neekerit vaativat hirttovastaista lakia. [--] Neekerit ovat vedonneet Republikaanipuolueen kansalliskonventioniin, että sen taholta ryhdyttäisiin valmistamaan sellaista lakiehdotusta, jonka mukaan [--] neekerien väkivaltainen lynchaaminen voitaisiin ehkäistä ja saattaa rikokseksi.¹⁹²

Hirttovastaisuudesta puhuminen otsikossa, jonka teksti käsitteli lynkkaamista, luo mielikuvan lynkkaamisen ja hirttämisen rinnasteisuudesta. Se, kuinka voimakas synonyymisyys sanojen välillä vallitsi, on epäselvää. Rinnastaminen näyttää verrattain satunnaiselta, ja se toimi vain toiseen suuntaan. Mutta koska kyseessä on amerikkalainen lainautinen, ja siitä huolimatta *Industrialistin* versiossa luotiin selvä analogia käsitteiden välille, syntyy mielikuva, ettei lehti ole tietoisesti piilotellut lynkkaamista.

---

¹⁹⁰ Lisätietoja Frank Littlen hirttämisestä, *Päivälehti* 2.8.1917.

¹⁹¹ Pragerin hirttäjät kaikki vapautettu, *Industrialisti* 5.6.1918.

¹⁹² Neekerit vaativat hirttovastaista lakia, *Industrialisti* 16.5.1920.

Amerikan Etelässä lehdistön periaatteisiin kuului sanamanipulaation lisäksi myös mustien uhrien syyllisyyden säännöllinen oletaminen.¹⁹³ Faktatietoa siitä, oliko uhri syyllinen rikokseen, josta tätä syytettiin lynkkaamista ennen, oli harvoin saatavilla, mistä syystä lehdistön tehtävä oli murhan legitimoiminen jälkeensä retoriikkaa käyttäen. Joskus lehdistö myös valmisteli ilmapiiriä lynkkaamiselle uutisoimalla sen todennäköisyydestä ennen kuin mitään oli edes tapahtunut. Kun lynkkaaminen sitten tapahtui, oli sen hyväksyttävyyden kannalta tärkeää, että mustat saatiin vaikuttamaan häikäilemättömiltä rikollisilta, jotka ansaitsivat kohtalonsa totuudesta riippumatta.¹⁹⁴ Kun vuonna 1900 floridalainen Sam Smith (nimi saattoi myös olla Bob Davis) lynkattiin epäiltynä valkoisen miehen murhasta, uutisoi *The Tampa Tribune*:

BEHEADED BY NEGRO BRUTE Shocking Crime Committed at Mulberry, Polk County. News reached the city of a peculiarly atrocious murder, which occurred Monday [--] Punishment was quickly meted out to the murderer. Will Hendrix, a [--] respected citizen of Brandon [--] was waylaid on the road near Mulberry by Bob Davis, a notorious negro, who first knocked him down and then completely severed his head from his body, the weapon [--] being an axe.¹⁹⁵

Otsikolla lehti käänsi ensimmäiseksi huomion pois Smithin lynkkaamisesta ja esitti tämän oletusarvoisesti syyllisenä murhaan, josta tätä ei ollut edes tuomittu. Uutisessa valkoinen oli uhri ja arvostettu kansalainen, kun taas musta esitettiin eläimellisenä murhaajana. Uutinen jatkui kuvauksella siitä, miten Smithia jahdattiin ja lopulta hänet löydettiin: ”The negro was found hiding in a negro hut and confessed the crime.”¹⁹⁶ Todellisuudessa tunnustus saatiin uhkailemalla; myös maininta Hendrixin pään irti leikkaamisesta oli kaiken todennäköisyyden mukaan tekaistu, ja sen myötä musta saatiin vaikuttamaan entistä epäinhimillisemmältä.¹⁹⁷ Lopulta itse lynkkaamisesta mainitaan uutisen lopussa vain yhdellä lauseella: ”The negro [--] was lynched near the scene of the crime and his body was riddled with bullets.”¹⁹⁸ Lehden mielestä ainut rikos oli edelleen valkoisen miehen murha; lynkkaaminen oli tästä vain asianmukainen seuraus.

---

¹⁹³ Huhta 2017a, 154–156.

¹⁹⁴ Etelässä valkoinen lehdistö ei kyseenalaistanut ilman tuomiota jääneiden tai syytettynä vangittujen mustien lynkkaamisen oikeutusta. Lehdet sitä vastoin muotoilivat otsikot ja uutiset siten, että lynkkaaminen näyttäytyi oikeudenmukaisena lopputuloksena. ks. Jean 2005, 355–357, passim. Valkoisen yleisön valmistelu ja lynkkaamisen ennustaminen ks. Jean 2005, 355.

¹⁹⁵ BEHEADED BY NEGRO BRUTE, *The Tampa Tribune (The Morning Tribune)* 28.6.1900.

¹⁹⁶ BEHEADED BY NEGRO BRUTE, *The Tampa Tribune (The Morning Tribune)* 28.6.1900.

¹⁹⁷ Jean 2005, 351–352.

¹⁹⁸ BEHEADED BY NEGRO BRUTE, *The Tampa Tribune (The Morning Tribune)* 28.6.1900.

Huhta on todennut amerikansuomalaisen lehdistön julkaisseensa samantyyppisiä uutisia, joissa mustien syyllisyys murhiin ja raiskauksiin oletettiin. Lynkkaaminen myös hyväksyttiin, ja sen katsottiin kaikessa kauheudessaan vastaavan rikosten luonnetta.¹⁹⁹ *Industrialistin* ja *Päivälehd*en aineistot ovat kuitenkin ristiriidassa tämän tulkinnan kanssa. Valtaosa lähdeartikkeleista, ja nimenomaan uutisartikkeleista, joita lehdet lainasivat, koostui noin kymmenestä tekstirivistä, joissa ilmoitettiin uhrin nimi, lynkkaukseen johtaneet syyt sekä hengenriistomenetelmä. Mutta vastoin amerikkalaisten lehtien tapaa, linjausta uhrin syyllisyydestä ei tehty:

James Walter niminen mustaihoinen maanviljelijästä, jota syytettiin erään valkoisen naisen raiskaamisesta, vietiin tänään väkivaltaisesti viranomaisten käsistä ja hirtettiin [--]. Walters saatiin kiinni eilen illalla lähes kaksi viikkoa kestäneen takaa-ajon jälkeen.²⁰⁰

Uutisesta käy esille, miten syyllisyyteen viittaavien linjausten tekoa vältettiin puhumalla syytetystä uhrista. Tämän tyyppistä lähestymistapaa suosittiin amerikansuomalaisessa lehdistössä, ja se ilmeni toistuvina ilmaisuina, kuten ”sanotaan tappaneen” tai ”sanotaan ampuneen”.²⁰¹ Toisaalta löytyi myös tapauksia, joissa lehdistö seurasi amerikkalaista mallia ja oletti uhrin syyllisyyden ilman sen suurempia perusteluja syyistä.²⁰²

Eilen ilmoitettiin lyhyesti täällä tapahtuneesta rotumellakasta. Mainittiin, että poliisien oli onnistunut ehkäistä kolmen neekerin lynchaaminen [--] Neekerit, jotka olivat surmanneet erään valkoisen miehen, olivat paenneet pastori Burken kirkkoon. Kun hengenmies saapui paikalle, oli kirkon ympärillä 5000 henkilön suuruinen väkijoukko.²⁰³

Pääkirjoituksessa vuonna 1920 *Päivälehti* käsitteli Chicagon rotumellakoita vuonna 1920, ja se julkaistiin väkivaltaisuuksia seuranneena päivänä. Tässä tapauksessa toimittaja nimitti mustia surmaajiksi. Huomioiden, että virallista tietoa miesten

---

¹⁹⁹ Huhta 2017a, 156. Huhtan mukaan tätä tapahtui sekä työväenlehdissä että konservatiivisissa julkaisuissa. Joskus uutiset olivat suoraan lainattu amerikkalaisista lehdistä. Huhta on lisännyt, että lehtien oma toimitus oli kuitenkin kriittinen lynkkausväkivallan suhteen.

²⁰⁰ Neekeri lynchattu, *Päivälehti* 22.5.1919. Muita esimerkkejä ks. Neekeri viety oikeushuoneesta ja hirtetty, *Päivälehti* 24.11.1920; Neekeri taaskin lynchattu Kansasissa, *Industrialisti* 21.4.1920; Roskajoukko hirttänyt neekerin, *Industrialisti* 14.12.1917.

²⁰¹ ”sanotaan tappaneen” ks. 72-vuotias neekerivanhus lynchattu, *Industrialisti* 26.7.1919. ”sanotaan ampuneen” ks. Kolme neekeriä taas on julmurien uhreina, *Industrialisti* 10.10.1919.

²⁰² Ks. esim. Neekeri lynchattu, *Industrialisti* 5.5.1919; Neekeri lynchattu, *Päivälehti* 27.6.1919; Kaksi neekeriä otettu hengiltä, *Päivälehti* 30.9.1919.

²⁰³ Pastori esti lynchauksen, *Päivälehti* 22.9.1920.

syällisyydestä tuskin oli saatavilla yhden päivän viiveellä, syntyy mielikuva olettamisesta. Tämänkaltaiset uutiset muodostavat lähteistä kuitenkin marginaalisen osan.²⁰⁴

Syitä suomenkielisen ja amerikkalaisen lehdistön eroihin syyllisten esittämisessä voidaan etsiä lynkkaamisen ja sukupuolen dynamiikasta. Sukupuolihistoriaan erikoistunut Estelle B. Freedman on käsitellyt raiskaamisen poliittisia käyttötarkoituksia tutkimuksessaan amerikkalaisesta seksuaalisesta väkivallasta. Freedmanin mukaan 1880-luvulta alkaen raiskaamista käytettiin Etelässä työkaluna mustien lynkkaamisen oikeuttamiseen. Osa tätä prosessia oli niin sanottu mustan raiskaajan myytti eli konstruoitu kuva siitä, että mustat miehet olivat luonnostaan rikollisia ja jatkuva seksuaalinen uhka valkoisille naisille.²⁰⁵ Myyttiä vahvisti valkoinen sanomalehdistö, joka usein loi tietoista kontrastia naisellisen siveyden ja mustan yliseksuaalisuuden välille.²⁰⁶

Northern papers [--] see only the negro side and in a gush of sympathy for his being lynched forget the negro's deed of rape, and, in most cases, the murder of his victim. [--] The rape problem is a serious one with us. [--] Any negro woman can travel, alone [--] and not being molested. Not so with the white women. She dares not travel alone or be left exposed even in her own home.²⁰⁷

Näin kirjoitti *The Minneapolis Tribune* vuonna 1903 ja korosti raiskaamiseen liittyvää yksipuolista rodullista dynamiikkaa. Etelässä myyttinen kuva mustien yliseksuaalisuudesta heijastui sensaatiomaisissa otsikoissa. Vuonna 1934 alabamalainen *The Dothan Eagle* uutisoi raiskauksesta pidätetyn Claude Neilin tilanteesta otsikolla: ”Florida to Burn Negro at Stake: Sex Criminal Seized from Brewton Jail, Will be Mutilated, Set Afire in Extra-Legal Vengeance for Deed.”²⁰⁸ Raiskaamista ylikorostamalla valkoinen lehdistö demonisoi mustan miehen, ja siten lynkkaamiseen liittynyt moraalinen ja juridinen painolasti ei tuntunut niin raskaalta. 1880-luvulta eteenpäin lynkkaaminen yhdistettiin Etelässä varsin yksipuolisesti juuri mustaan seksuaalirikollisuuteen.²⁰⁹

Raiskauksiin yhdistetyt lynkkaukset muodostivat myös osan amerikansuomalaisten lehtien uutisvirtaa. Tyyli esittää tapaukset poikkesi kuitenkin amerikkalaisesta

---

²⁰⁴ Laskettu niiden lähdeartikkelien mukaan, jotka jollain tavalla käsittelevät uhrien syyllisyyttä. Artikkeleja löytyi 50: *Industrialistista* 32, joista kaksi totesi rikoksen faktana; *Päivälehdien* kohdalla vastaavat luvut ovat 18 ja 7. Lähteiden kokonaismäärästä tapaukset muodostavat yhteensä 18 prosenttia.

²⁰⁵ Freedman 2013, 89.

²⁰⁶ Freedman 2013, 89. Lehdistön toiminnan yksityiskohdista ks. Pfeifer 2004, 63.

²⁰⁷ The Public Pulse, *The Minneapolis Tribune* 9.7.1903.

²⁰⁸ McGovern (1982) 2013, 74.

²⁰⁹ Freedman 2013, 89, 90, 97.

dramatiikasta. Suomalainen tyyli vastasi tunnusmerkeiltään pitkälti samaa tapaa, jolla lynkkausväkivallasta uutisoitiin yleisesti.²¹⁰

Neekeri lynchattu. Helena Ark. marrask. 18 p. – Väkijoukko vei tänään sheriffin miesten käsistä William Turner nimisen neekerin, jota syytetään erään nuoren valkoisen naisen raiskaamisesta ja jota oltiin parhaillaan viemässä Mariannan vankilaan. Neekeri ammuttiin kuoliaaksi ja ruumis tuotiin Helenaan, missä se poltettiin puistossa.²¹¹

Kuten uutisesta käy esille, tapa kirjoittaa sukupuoliväkivallasta oli neutraali, ellei jopa passiivinen. Uhria ei leimattu lähtökohtaisesti syylliseksi tekoon, ja vaikka kyseessä oli raiskaustapaus, koski uutisen keskeinen substanssi kuitenkin lynkkaamista. Tämä ilmenee esimerkiksi siinä, miten otsikoinnilla korostettiin sukupuolirikoksen sijaan lynkkausväkivaltaa. Aineistoissa raiskaaminen esitettiin siis tekijänä, joka johti luonteeltaan vakavampaan ja uutisarvoltaan merkittävämpään asiaan eli lynkkaamiseen.

Lähteissä esiintyy myös kymmeniä tapauksia, joissa ei suoraan ilmene, lynkattiinko uhri raiskausepäilyn vai jonkin muun seurauksena. Lehdissä puhuttiin esimerkiksi nuoren tytön ”ahdistelusta”, ”väkivallan teon yrittämisestä”, ”päälle hyökkäämisestä” tai ”hätyyttämisestä”.²¹² Koska toisaalta puhuttiin suoraan raiskaamisesta, herättävät edellä mainitut esimerkit ihmetystä. Voidaan ajatella, mitä mielikuvia fraasit nostattavat ja mikä on saattanut olla hyökkääjien todellinen motiivi? Syntyy siis ajatus, että seksuaalirikoksista on ollut vaikea puhua täsmällisesti. Osittain tätä seikkaa voidaan selittää sillä, että Etelässä seksuaalirikosten määritelmät pyrittiin pitämään tarkoituksella mahdollisimman väljinä vuosisadan vaihteessa. Yksi syy tähän oli, että se antoi valkoisille mahdollisuuden lynkata mustia mitä vähäpätöisimmistä syistä.²¹³ Jos uutisia lainattiin eteläisistä sanomalehdistä ja käännettiin jokseenkin sanatarkasti, siirtyivät epätasälliset rikosnimikkeet silloin myös suomenkieliseen lehdistöön.

Pidättyväinen puhuminen raiskauksista saattaa johtua myös siitä, ettei suomalainen lehdistö täysin allekirjoittanut ajatusta mustien rikollisesta luonteesta. Esimerkiksi

---

²¹⁰ Ks. esim. Pormestari hirteen ja oikeustalo tulee Omahassa, *Päivälehti* 29.9.1919; Roskajoukko taaskin on hirttänyt neekerin, *Industrialisti* 1.4.1920 3 neekerä lynchattu Duluthissa, *Industrialisti* 17.6.1920; Neekereitä yritetty hirttää Massachusettsissa, *Päivälehti* 19.8.1921.

²¹¹ Neekeri lynchattu, *Päivälehti* 21.11.1921.

²¹² Neekereitä lynchattu ja mestattu, *Industrialisti* 26.9.1918; Kolme valkoista miestä lynchattu Californiassa, *Päivälehti* 10.12.1920; Miehen lynchaus saatiin estettyä, *Industrialisti* 14.10.1920; Neekereitä lynchattu Georgiassa, *Industrialisti* 23.11.1919. [Lähteet sitaattien järjestyksessä.]

²¹³ Bundage 1993, 62.

Päivälehti – vaikka sen mielestä musta rotu toisaalta oli valkoista jäljessä tietyissä asioissa – teki selvän eron yksilöllisten tekojen ja afroamerikkalaisen yhteisön välillä:

Mahdotonta lienee minkäänlaisen terrorin avulla iskeä neekereihin niin ankaraa pelkoa, etteivät jotkut huonot taipumuksensa, mitkä muuten ovat yhteisiä sekä mustille, että valkoisille, pääsisi joskus ilmenemään ja aiheuttamaan uusia rotumeteleitä. [--] Valkoihoiset antavat hyvin huonon todisteen sivistyskannastaan käymällä hirttämään, ampumaan ja polttamaan neekereitä ilman erotuksetta sen takia, että joissakin heissä ovat eläimelliset vaistot päässeet valloilleen.²¹⁴

Lehden kolumnissa rikollisuutta käsiteltiin asiana, joka oli tyypillistä sekä mustien että valkoisille. Valkoisten kyvyttömyys erottaa tämä rotuun ja seksuaalisuuteen liittyvien illusioiden takaa, ei oikeuttanut näitä lynkkaamaan mustia. Näkökanta heijastui myös siihen, miten lehtien uutiskynnyks pysyi vapaampana rodun ja seksuaalisuuden ahtailta normeilta. Mustiin liittyvien raiskausten ohella kynnyksen ylittivät joskus myös ne tapaukset, joissa sukupuolirikoksiin syyllistyneitä valkoisia oli lynkattu hengiltä.²¹⁵ Tämä poikkesi merkittävästi valkoisten amerikkalaisten lehtien käytännöistä.

Tähän mennessä lynkkaamisen esittämistä on tutkittu suhteessa määritelmällisiin seikkoihin, uhrien syyllisyyteen sekä mustaan seksuaalisuuteen. Huomioimatta on vielä uutisten sensationalismi. Lynkkaamiseen liittynyt sensationalismi ei 1900-luvun alussa ollut niinkään seuraus sensaatiojournalismin valtakaudesta, vaan liittyi enemmän julkisten kuolemanrangaistusten lopettamiseen vuonna 1904. Toimenpide kohtasi vastarintaa varsinkin Etelässä, jossa valkoiset eivät päässeet enää omin silmin todistamaan mustien rikollisten teloittamista. Tämän seurauksena lynkkaamiseen liittynyt julkisuus ja visuaalinen huomio lisääntyivät. Lehdistöllä oli prosessissa oma tärkeä roolinsa: se vastasi valkoisten haluun todistaa väkivaltaa tuottamalla yksityiskohtaisia kuvauksia siitä, katkesiko lynkatun niska hirtettäessä, ja miten tämän ruumista silvottiin kuoleman hetkellä. Detaljien tarkoitus oli varmistaa valkoisen ”oikeuskoston” täydellisyys, mistä lynkkaamisesta tietyllä tapaa oli kyse.²¹⁶ Näin teksasilainen *The Bryan Daily Eagle* kuvasi Jesse Washingtonin lynkkaamista Wacossa vuonna 1916:

---

²¹⁴ Rotuviha, *Päivälehti* 3.6.1921. Vastaava ajattelutapa *Industrialistissa* ks. 'Sivistyksen' hedelmät karvastelevat, *Industrialisti* 8.10.1919.

²¹⁵ Kolme valkoista miestä lynhattu Californiassa, *Päivälehti* 10.12.1920; Valkoinen mies lynhattu Mississippissä, *Päivälehti* 23.7.1921.

²¹⁶ Wood 2009, 23, 28, 40. Kuolemanrangaistuksen yksityistäminen synnytti valkoisissa turhaantumista, mikä osaltaan lisäsi kiinnostusta lynkkaamista kohtaan, mutta se ei ollut ainut syy, miksi valkoiset lynkkasivat. Se ei myöskään ollut pääsyy sensaatiojournalismin leviämiseen 1900-luvun alussa, vaan liittyi tässä tapauksessa lynkkausväkivallan sensaatiomaistamiseen. Ks. Wood 2009, 24.

FIFTEEN THOUSAND SAW NEGRO BURN – WACO PUBLIC SQUARE SCENE OF EXECUTION [--] The young negro who confessed to criminality [--] was taken from the court room [--] and burned on the public square. [--] He was dragged to the city jail yard, chained to a tree, wood secured, and the fire started. When the flames had subsided somewhat, a number of persons in the crowd cut off the negro's fingers and other parts of his body.²¹⁷

Kulttuurihistorioitsija Amy Louis Wood on väkivallan todistamisen merkitystä käsittelevässä tutkimuksessaan sivunnut sensationalismiin liittyvää problematiikkaa. Lynkkausuhrit eivät nimittäin läheskään aina tunnustaneet rikoksia, joista näitä syytettiin, mikä puolestaan synnytti moraalisen dilemman suhteessa yksityiskohdilla dramatisoituihin uutisiin. Lehdistolähteitä tutkinut Wood tuo esille, miten valkoisten oli ensin erotettava itsensä mustista uhreista tekemällä näistä persoonattomia voidakseen lukea yksityiskohtaisia raportteja väkivallasta.²¹⁸ Näin sensaation herättämää uteliaisuutta voitiin ruokkia tuntematta inhoa tai häpeää siitä, kuinka brutaalin ja vastenmielisen kuoleman lynkkaaminen aiheutti uhrille. Esimerkiksi, kun aikaisemmin mainittu Robert Marshall lynkattiin Utahissa vuonna 1925, kuvaili valkoinen lehdistö tätä sanoilla ”ASSASSIN” ”SLAYER” ja ”INFURIATED NEGRO”.²¹⁹ Ilmaisujen avulla Marshall muutettiin kanssaihmisestä nimettömäksi ja petomaiseksi murhaajaksi, minkä seurauksena tälle aiheutettu inhimillinen kärsimys oli helpompi hyväksyä.

Päiviö Tommila on tarkentanut personoinnin merkitystä uutisissa. Hän kirjoittaa, että samaistuminen uutisiin riippuu personifikaatiosta; lukijan on helpompi samaistaa itsensä henkilöön kuin esineeseen tai persoonattomaan asiaan. Tommilan tausta-ajatus liittyy siihen, että personointi ja samaistuminen parantavat uutisten ymmärrettävyyttä, mikä puolestaan lisää kiinnostusta niitä kohtaan. Tämän tyyppiset uutiset toisin sanoen myyvät enemmän. On myös otaksuttavissa, Tommila jatkaa, että sensaatiohakuiset uutiset ohittavat huomionarvossaan muut uutiset, jopa siinä määrin, että se johtaa helposti vääristyneiden todellisuuskuvien syntymiseen.²²⁰ Tommilan huomiot käyvät toteen amerikkalaisten lehtien kohdalla; henkilöintiä välttämällä ne estivät lukijoiden samaistumisen uhreihin ja loivat puitteet, joissa sensaationomaisista yksityiskohdista oli mahdollista nauttia. Totuus uhrien mahdollisesta syyttömyydestä oli tässä toisarvoista.

---

²¹⁷ FIFTEEN THOUSAND SAW NEGRO BURN, *The Bryan Daily Eagle* 15.5.1916.

²¹⁸ Wood 2009, 39–40.

²¹⁹ Mangun & Gerlach 2013, 133, 134, 135, 138, passim.

²²⁰ Tommila 1974, 51–52.

Amerikansuomalaisen lehdistön voisi otaksua olleen sensaatiokuva, koska se lainasi aineistoja amerikkalaisilta lehdiltä ja koska sen taloudellinen perusta, varsinkin siirtolaisuuden alkuaikoina, oli heikolla pohjalla. Siirtolaislehtien ilmestymisedellytyksiä tutkinut Arja Pilli on todennut, että riippumattomilla sanomalehdillä parhaat menestymismahdollisuudet olivat ohi jo vuonna 1910, jolloin työväenlehdet vakiinnuttivat asemansa.²²¹ Historioitsijat ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että kaikki lehdet, myös työväenjulkaisut, kärsivät levikkiongelmista ja taloudellisesta ahdingosta jossain määrin koko elinkaarensa ajan.²²² Tämä huomioden onkin yllättävää, että aineistoissa käsitellään lynkkausväkivaltaa sensaatiokuvaisesti vain kahdeksan kertaa. Lisäksi sensaation voimakkuudessa ilmeni eroja, ja tapausten käsittely on selkeyden vuoksi jaettu seuraavassa kolmeen osaan: 1) yksityiskohtia sisältävät, 2) tarkkoja yksityiskohtia sisältävät sekä 3) tarkkoja yksityiskohtia sisältävät ja selvästi sensaatiokuvaiset uutiset.

Ensimmäiseen kategoriaan lukeutuvat ne uutiset, joissa perustietojen lisäksi kiinnitettiin huomiota tai otettiin jollain tavoin kantaa väkivallan yksityiskohtiin:

Wreen niminen neekeri murhattiin julmalla tavalla, kun roskajoukko otti hänet poliisilta ja raahattuaan häntä kaksi mailia automobiilin perässä hirttivät hänet. Häntä syytettiin erään valkoisen miehen murhasta, eikä poliisit voineet pelastaa häntä raakalaisilta.²²³

Industrialistin uutisessa huomio kiinnittyi siihen, miten lehti kuvaili uhrin raahamista auton perässä. Uutinen julkaistiin päivä sen jälkeen, jolloin *Päivälehti* oli uutisoinut samankaltaisesta tapauksesta Pohjois-Carolinassa. *Päivälehdessä* kirjoitettiin myös Wren-nimisestä miehestä, jota oli raahattu ensin auton perässä ja hirtetty lopulta puuhun.²²⁴ Uutisten identtisyydestä päätellen niiden kirjoittamiseen on käytetty samaa amerikkalaista lähdemateriaalia. Suomenkieliset käännökset olivat yksityiskohdistaan huolimatta sävyiltään neutraaleja: uhri oli personoitu ja tämän eikä tämän syyllisyyttä oletettu. Näin käsiteltynä väkivallan yksityiskohdat synnyttävät lukijalle ainoastaan vastenmielisen tunteen ja ohjaavat sympatiat lynkkausuhriin puolelle.

Seuraavan kategorian uutiset sisälsivät tarkempia yksityiskohtia väkivallasta ja saavuttivat siten suuremman sensaatioluonteen. Näissä saatettiin esimerkiksi sanallistaa, kuinka kauan uhrit olivat kituneet sen jälkeen, kun lynkkaajat olivat kohdistaneet

---

²²¹ Pilli 1986, 85.

²²² Ks. esim. Pilli 1986, 72, 105, 107; Kostiainen 1988, 258; 2014, 205–206; Kero 1997, 156.

²²³ Neekeri taas raa’asti murhattu, *Industrialisti* 30.12.1919.

²²⁴ Neekeri viety poliisien käsistä ja hirtetty, *Päivälehti* 29.12.1919.

näihin kuolettavaa väkivaltaa.²²⁵ Toinen tapa oli kuvata uhrien fyysinen terveydentila juuri ennen hengenriistoa ja vastaavasti se, mitä elottomalle ruumiille tehtiin jälkeenpäin.²²⁶ Yhdessä uutisessa *Industrialisti* kuvaili myös, miten uhrin ruumis valmisteltiin ennen murharituaalia sen tuhoutumisen maksimoimiseksi.²²⁷ Kahdessa tapauksessa myös uhrin syyllisyys oletettiin.²²⁸ Makaaberista luonteesta huolimatta nämäkin uutiset säilyttivät kuvailevan ja objektiivisen tyylin. Ne eivät pyrkineet demonisoimaan uhreja, eivätkä asettaneet lynkkaamista toissijaiseksi substanssiksi. Sensaatiomaisuus syntyi väkivallan yksityiskohtien runsaammasta määrästä ja tarkkuudesta.

Lynkkaamisen maantieteellinen läheisyys lehtien toimitukseen vaikutti sensaation voimakkuuteen. Selvästi sensaatiohakuista uutisia syntyi silloin, kun lehtien toimittajat pääsivät todistamaan väkivaltaa paikan päällä. *Industrialistin* ja *Päivälehd*en kotikaupungissa Duluthissa tapahtunut verinen kolmoislynkkaus vuonna 1920 taltioitiin molempien lehtien etusivuille laajoissa pääkirjoituksissa, joista ei dramatiikkaa ja yksityiskohtia puuttanut.²²⁹ *Päivälehti* teki tapauksesta lähes sivun mittaisen uutisen 17. kesäkuuta otsikolla: ”Hurjistunut väkijoukko hirttänyt kolme neekeriä Duluthissa. Erään nuoren tytön häpeällinen raiskaus sirkuskentällä West Duluthissa sai kansan rai-voon”. Väkivallan yksityiskohtia lehti sanallisti muun muassa seuraavasti:

Kun Jackson vedettiin ilmaan ja väänteledi tuskissaan, hurrasi väkijoukko innokkaasti. [--] Muudan pylvääseen kiivennyt mies potki kuolevaa neekeriä kasvoihin ja kun erään automobiilin valot käännettiin uhria kohden, nähtiin veren virtaavan suustaan. [--] Uhrien ruumiit oli riisuttu alasti vyötäisille saakka. Kasvot olivat kamalasti vääntyneet ja verissä ja samoin olivat vyötäisillään riippuvat vaateenriekaleet veren tahraamat.²³⁰

Sitaatti osoittaa, että mahdollisuuden koittaessa houkutus kirjoittaa sensaatiohakuista kuvauksia on ollut melkoinen. Yhtä laajoja ja tarkasti yksityiskohtiin pureutuvia uutisia ei lähteistä kuitenkaan löydy kuin kaksi. Tämä viittaa siihen, etteivät toimittajat päässeet usein henkilökohtaisesti todistamaan lynkkauksia. Selvästi

---

²²⁵ ”Miehet käskivät neekerien lähteä juoksemaan ja kun he olivat päässeet muutaman jalan päähän, alkoi ampuminen toinen [--] kaatui heti maahan kuolleena, mutta toinen eli useita tunteja jälkeenpäin.” Kaksi neekeriä otettu hengiltä, *Päivälehti* 30.9.1919.

²²⁶ ”Ennen kiinnijoutumista oli Hatfield pahasti haavoittunut ja ruumiin kiikkuessa nuorassa ammuttiin siihen vielä useita laukauksia. [--]” Neekeri lynchattu, *Päivälehti* 27.6.1919.

²²⁷ ”Sim Edward [--] raahattiin pois linnasta ja poltettiin kuoliaaksi. Poliisit selittävät, että raivostuneen joukon johtajat kaatoivat öljyä uhrinsa vaatteisiin ja sitten sytyttivät ne tuleen. [--]” Raivostunut roskajoukko poltti neekerin öljyssä, *Industrialisti* 18.1.1918.

²²⁸ Neekeri lynchattu, *Päivälehti* 27.6.1919; Neekeri lynchattu, *Industrialisti* 5.5.1919.

²²⁹ Hurjistunut väkijoukko hirttänyt kolme neekeriä Duluthissa, *Päivälehti* 16.6.1920; 3 neekeriä lynchattu Duluthissa, *Industrialisti* 17.6.1920.

²³⁰ Hurjistunut väkijoukko hirttänyt kolme neekeriä Duluthissa, *Päivälehti* 16.6.1920.

sensaatiohakuisista uutisista puhuttaessa on myös tehtävä ero amerikkalaisen ja suomalaisen tyylin välillä. Uutinen jatkui toteamuksella siitä, miten julmasti uhrit olivat saaneet maksaa rikoksesta, jos he edes olivat sen takana. Siitä lehti ei nimittäin ollut varma. Uhrit oli myös personoitu, esimerkiksi heidän nuori ikänsä oli tuotu esiin, mikä varmasti hankaloitti lukijoiden samaistumista tekoon.²³¹ Suomalaisessa tyyliässä demonisointia ei siis tapahtunut, vaan sensaatio muodostui väkivallan yksityiskohdista.

Syitä personoinnin esiintymiseen sensaatiohakuisimmissakin uutisissa voidaan pohtia. Lehtien heikko taluspohja vaikutti varmasti osaksi siihen, että uutiset pyrittiin pitämään samaistuttavina. Uutisaiheena väkivalta ei ollut tähän paras ratkaisu, mutta sen katsottiin ajankohtaisuuden takia olevan tarpeellista. Ei myöskään voi unohtaa, että siirtolaislehtien tehtävä oli edesauttaa suomalaisten yhteiskunnallista integraatiota ja tässä suhteessa vääristyneiden todellisuuskuvien luonti ja yhden keskeisen ihmisryhmän identiteetin peittely eivät varmasti helpottaneet haastavaa amerikkalaistumisprosessia.²³² Siitä oliko väkivallan yksityiskohtainen kuvailu tarpeellista, voidaan olla montaa mieltä. Lehdistölle se kuitenkin oli tehokeino uutisten värittämiseksi – tietyn rajoin: tuntuma uhrien kärsimykseen säilytettiin, eikä yksityiskohdista ollut tarkoitus nauttia. Rotuasenteet vaikuttivat siis olennaisesti lehdistön esitystapaan. Näihin kiinnitetään tarkempaa huomiota seuraavassa luvussa.

Toisessa alaluvussa tutkittiin, miten *Industrialisti* ja *Päivälehti* esittivät lynkkaamisen lukijoilleen. Amerikkalaiseen diskurssiin verrattuna eroa ilmeni siinä, etteivät suomenkieliset uutiset juuri noudattaneet valkoisen narratiivin periaatteita – edes uutisarikkelit. Lynkkaaminen tuotiin avoimesti esille puhumalla siitä oikeilla käsitteillä; muutama poikkeus johtui sanankäytön umpimähkäisyydestä tai vaihtoehtoisten sanojen rinnasteisuudesta lynkkaamiseen. Myöskään mustien demonisointia ei ollut havaittavissa. Syyllisyyden olettamista vältettiin, ja rodun sekä rikollisuuden dogmaattinen liitto kyseenalaistettiin. Jälkimmäisin vaikutti siihen, että raiskauksiin liittyneistä lynkkausista uutisoitiin harkitummin, myös valkoinen sukupuolirikollisuus nostettiin esiin. Sensationalimia esiintyi, mutta se oli marginaalista; uhrien epäinhimillistämistä ja kärsimyksen peittelyä vältettiin. Yksityiskohtien esittäminen liittyi ideologian ja

---

²³¹ Hurjistunut väkijoukko hirttänyt kolme neekeriä Duluthissa, *Päivälehti* 16.6.1920; 3 neekeriä lynchattu Duluthissa, *Industrialisti* 17.6.1920.

²³² Siirtolaislehtien tehtävät ks. Hummasti 1977, 167. Integraatioon liittyen selvennykseksi, että ehdotuksella kirjoittaja rajaa tietoisien ideologinen ja rodullisen erottautuminen mustista, jota myös saattoi tapahtua, väitteen ulkopuolelle.

nautinnon sijasta kuriositeetin luomiseen. Ero amerikkalaiseen diskurssiin ilmeni myös siinä, että lynkkaaminen, ei uhrin rikos, oli aina uutisten keskeisin substanssi.

3. Lynkkaamisen syyt ja ratkaisut lehdistössä

3.1 Uutisointia väkivallan ilmapiiristä: lynkkaaminen ja maailmansota

Seuraavaksi huomio siirretään diskursseista uutissubstanssiin ja tarkastellaan, miten *Industrialisti* ja *Päivälehti* ymmärsivät ja perustelivat lynkkaamisen syntyyn ja poistumiseen liittyviä seikkoja. Luvun ensimmäinen osio keskittyy väkivallan syihin, ja näkökulmana on aineistoja yhdistävä teema eli ensimmäinen maailmansota. Toisessa alaluvussa aineistoja lähestytään päinvastaisesta suunnasta ja tutkitaan, mitä lehtikohdaisia selitysmalleja lynkkaamiselle esiintyi. Samalla käsitellään myös ratkaisuja, joita lehdet ehdottivat väkivallan hillitsemiseksi. Tutkimuksellisesti ajateltuna sota on hyvä aloituspiste analyysille, koska se loi Amerikkaan 1900-luvun toisella vuosikymmenellä täysin uudenlaisen lynkkausten aallon. Samalla se laajensi väkivallan koskemaan yhteiskunnan muita vähemmistöryhmiä siirtolaiset mukaan lukien.²³³ Tämä muutos heijastui näkyvästi suomenkielisessä lehdistössä. Näin ollen ensimmäisessä alaluvussa tutkitaan, miten lehdistö reagoi sotaan ja koki sen liittyvän lynkkaamisen syntyyn?

Historiantutkimuksessa on viimeisten vuosikymmenien aikana esitetty ainakin neljä eri teoriaa siitä, mikä synnytti lynkkaamista 1800–1900-lukujen Amerikassa. Fitzhug Brundage on omassa tutkimuksessaan koonnut yhteen alan klassisimpia tutkimuksia ja tuo esille, miten valtaosa näistä keskittyy ilmiön rodullisuuteen eli tutkijat ovat pohjineet, mikä sai juuri valkoiset lynkkaamaan mustia. Väkivaltaa on selitetty esimerkiksi alkukantaisella rasismilla, Amerikan juridisten instituutioiden takapajuisuudella, valkoisten taloudellisella turhautumisella tai psykologisilla syillä, jotka liittyivät konservatiivisiin käsityksiin sukupuolesta, rodusta ja seksuaalisuudesta.²³⁴ Tämän lisäksi varhaisemmalle tutkimukselle on luonteenomaista, että lynkkaamista on tarkasteltu jonkin yksittäisen tekijän seurauksena, mikä on mahdollista nostaa muiden ylitse.

---

²³³ Vertailemalla tutkimuksia selviää, että Yhdysvalloissa oli vuonna 1917 käynnissä sellaiset merkittävät rotuvihaa lisänneet prosessit kuin suuri musta muuttoliike, rotuerottelun leviäminen pohjoiseen ja Ku Klux Klanin uudelleenjärjestäytyminen. Sotaan liittyminen ikään kuin sinetöi tämän kehityksen ja kärjisti kaiken maassa velloneen epäluulon vierasta kohtaan. Kaikesta tästä seurasi laajaa rotuväkivaltaa ja myös lynkkaaminen lisääntyi. Muuttoliike, rotuerottelu ja Ku Klux Klan ks. esim. Tolnay & Beck 1992, 29–34; Davis 2008, 477. Väkivallan leviäminen siirtolaisiin ks. esim. Toivonen 1997, 184–185; Cohen 2007, 31–33, 38–41, passim.; Matson 2009, 68–71; Huhta 2017a, 181–182.

²³⁴ Brundage 1993, 9–13.

Uudemmassa tutkimuksessa tämänkaltainen lähestymistapa on kuitenkin problematisoitu, ja lynkkaamista on pyritty ymmärtämään useamman osatekijän summana.²³⁵

Brundage on omassa tutkimuksessaan *Lynching in the New South* (1993) kontekstualisoinut lynkkaamista erinomaisen monipuolisesti. Tämän perusteella hän on juontanut johtopäätöksen, että lynkkaajien nousu ja keskittyminen tiettyihin kohteisiin liittyi jollain tapaa kaikkiin niihin yhteiskunnallisiin, poliittisiin ja taloudellisiin huolenaiheisiin, joita sisällissodan jälkeinen aikakausi (1865–1930) muutoksineen Amerikassa synnytti.²³⁶ Aiheen tuorempiin klassikkoihin lukeutuu myös Michael Pfeiferin teos *Rough Justice* (2004). Pfeifer pohjaa tutkimuksensa muun muassa Brundagen johtopäätöksiin, mutta keskittyy analyysissään erityisesti amerikkalaisten oikeusinstituutioiden rooliin. Hän painottaa, että lynkkaamista on hedelmällistä tarkastella Amerikan rikosoikeudessa vuosisadan vaihteessa tapahtuneiden uudistusten kontekstissa, jolloin liittovaltio siirtyi niin sanottuun moderniin ja byrokraattiseen oikeusjärjestelmään.²³⁷

Pfeiferin mukaan keskeinen osa oikeusuudistusta oli keskiluokkainen ajatus oikeusturvasta, joka minimoi tavallisen kansan osuuden tuomitsemisprosessissa. Siirtyminen keskusjohtoisempaan järjestelmään puolestaan turhautti tiettyä osaa työluokasta, joka uskoi todellisen oikeuden kumpuavan yhteisöstä. Tämän seurauksena he turvautuivat lisääntyvästi lynkkaamiseen. Väkivallan rotupainotteisuutta Pfeifer selittää sillä, että ruohonjuuritasolla vallinneet valtasuhteet määrittivät ne kohteet, joihin reformin synnyttämä turhautuminen purkautui. Mielenkiintoista on, ettei tämä koskenut ainoastaan rotua, vaan muitakin ihmisiä luokittelevia tekijöitä, kuten luokkaa, sukupuolta ja ikää.²³⁸ Tutkimuksen valossa lynkkaaminen onkin moniulotteisempi ilmiö, kun yleisesti ajatellaan; sen syntyyn vaikuttivat useat yhteiskuntaa samanaikaisesti muokkaavat prosessit, mutta tässä yhdenkään osatekijän painoarvoa ei voi jättää huomioimatta.

Amerikansuomalainen lehdistö ei ollut parhaassa asemassa ymmärtämään lynkkaamisen syitä, sillä ilmiöstä ei ollut 1920-luvulla juuri saatavilla analyttistä tutkimustietoa. Esimerkiksi amerikkalaisessa historiatieteessä ilmiön kartoittamista rajoitti yliopistoissa vallinnut rasistinen yhteisymmärrys. Tutkijat pelkäsivät etenkin sitä, että lynkkaamista tutkimalla olisi samalla paljastettu valkoisen ylivallan rakenteita ja yhteys brutaaliin väkivaltaan. Tästä syystä valtaosa heistä luopui ajatuksesta ymmärtää ilmiön

---

²³⁵ Ks. esim. Brundage 1993, 13; Pfeifer 2004, 2–12.

²³⁶ Brundage 1993, 13.

²³⁷ Pfeifer 2004, 2–5.

²³⁸ Pfeifer 2004, 3.

todellisia syitä.²³⁹ Suomenkielisille lehdille lynkkaaminen ei kuitenkaan ollut poliittisesti yhtä arkaluontoinen asia ja sen syitä voitiin pohdiskella vapaammin. Koska objektiivista tietoa ei ollut saatavilla, pyrkivät lehdet selittämään väkivaltaa ideologisista lähtökohdista ja yhdistämään sen ajan yhteiskuntapoliittisiin tapahtumiin. Vuodesta 1917 eteenpäin tässä eräs keskeinen teema oli ensimmäinen maailmansota.²⁴⁰

Historiantutkimuksessa lynkkaamista ja maailmansotaa on käsitelty aikaisemmin Amerikan yhteiskuntahistorian professori Tameka Bradley Hobbs teoksessa *Democracy Abroad, Lynching at Home* (2015). Hobbs tuo esille, miten Yhdysvallat levittäessään demokraattisia arvoja Euroopassa epäonnistui samalla tarjoamaan arvoja vastaavat olosuhteet mustille, joiden sotapönnisteluista maksettiin lisääntyneenä lynkkaamisena kotimaassa. Asiasta muodostui tahra maan kansainväliselle maineelle varsinkin toisen maailman sodan aikana, jolloin Yhdysvallat levitti runsaasti akselivaltojen vastaista propagandaa. Neuvostoliitto ja Japani näkivät lynkkaamisen osoituksena amerikkalaisen kapitalismin epäonnistumisesta ja pitivät tekopyhänä, ettei demokraattisia olosuhteita kyetty tarjoamaan edes kaikille oman maan kansalaisille.²⁴¹ Hobbsin ajatukset muodostavat tärkeän viitekehyksen, jonka kautta on hedelmällistä lähestyä myös suomalaisen lehdistön suhtautumista sotaan, siirtolaisiin ja lynkkaamiseen.

Amerikan-siirtolaisille Yhdysvaltain liittyminen sotaan tarkoitti normaalia vaarallisemman periodin alkamista. Sotatila heijastui yhteiskunnassa muun muassa siinä, miten kaikki ulkomainen tai rodullisesti poikkeava aines joutui kantaväestön jatkuvan epäilyksen alaiseksi.²⁴² Amerikansaksalaiset olivat sotapoliittisista syistä eräs kamoksutuin ryhmä, ja amerikkalaiset uskoivat näiden jopa soluttautuvan Yhdysvaltain teollisuuteen.²⁴³ Mutta samoin muuttui kuva suomalaisista sotahysterian keskellä. Amerikkalaiset näkivät suomalaisia ennen muuta teollisuustyöläisinä, ja siten esimerkiksi IWW:n pyrkimys reformoida amerikkalainen teollisuuskapitalismi lisäsi vihaa suomalaista työväkeä kohtaan.²⁴⁴ Amerikkalaisia lehdistölähteitä tutkineen Susan

---

²³⁹ Brundage 2005, 401. Ks. myös Brundage 1993, 9.

²⁴⁰ Ks. esim. Rotukahakat ja ulkomaalaisvastaiset mellakat, *Industrialisti* 18.7.1917; ”Vapauden ritarien” järjestö on rauta-alueella, *Päivälehti* 29.3.1918; Kapitalismi sen teki, *Industrialisti* 29.6.1920. Vetoamus ihmisten oikeamielisyyteen, *Päivälehti* 6.6.1921.

²⁴¹ Hobbs 2015, 4, 15, 16, 17, 18, 24, passim.

²⁴² Toivonen 1997, 185.

²⁴³ Kostiainen 1991, 92; Pelko soluttautumisesta ks. Matson 2009, 68.

²⁴⁴ Kostiainen 2009, 42; Sodanajan pelkotilojen yhteys IWW:n pyrkimykseen ks. Matson 2009, 68.

Matsonin mukaan suomalaisia radikaaleja piestiin lännen teollisuusalueilla jopa henkivierihin, koska heidät koettiin epäilyttäväksi ja epäisänmaalliseksi ainekseksi.²⁴⁵

Suomalaisten siirtolaisten reaktio sotaan oli kaksijakoinen. Sosialistit vastustivat sotaa ja pyrkivät pitämään uuden kotimaansa sen ulkopuolella.²⁴⁶ Tämä ilmeni esimerkiksi kutsuntojen ynnä muiden sotavelvoitteiden välttelynä.²⁴⁷ *Industrialisti* oli tunnettu sodanvastaisista asenteista ja kritisoi esimerkiksi Yhdysvaltain suurta ammattiliittoa American Federation of Laboria siitä, että se oli hallituksen painostuksesta kääntynyt sotamyönteiseksi.²⁴⁸ Suomalaiset konservatiivit sen sijaan pitivät sotaponnisteluita tärkeänä ja ryhtyivät erilaisiin lojaalisuusrintamiin, joista esimerkkinä on vuonna 1917 perustettu Lincoln Loyalty League. Liikkeeseen kuului enimmillään 3000 jäsentä ja sen päätehtäviä oli amerikkalaisen hengen istuttaminen suomalaisiin sekä suomalaismyönteisen propagandan tuottaminen.²⁴⁹ *Päivälehti* kuului myös liikkeen kannattajiin ja julisti, että suomalaisten oli täytettävä sotavelvollisuutensa muiden mukana:

ASK ALL FINNS TO BE LOYAL. Julkaisemme tämän [--] että lukijat tekisivät sitä tunnetuksi amerikkalaisille [--] tuttavilleen ja koettaisivat saada paikkakuntansa englanninkielisiin sanomalehtiinkin [--]. Two hundred Finns [--] pledged their loyalty to the United States, denounced the I.W.W. and anti-war movements, and called upon all present and former citizens of Finland now in this country to support the United States in the world war.²⁵⁰

Päivälehdelle oli myös tärkeää erottautua sosialistisesta liikkeestä, ja se julkaisi uutisia, joissa vasemmistopropaganda tuomittiin ja koko aatteen soveltuvuus pohja suomalaisen työväen tavoitteisiin kyseenalaistettiin.²⁵¹ Sotakysymyksessä *Päivälehti* edusti siis päinvastaista kantaa kuin *Industrialisti*. Tämän huomioiminen on erityisen oleellista, kun käsitellään lehtien suhtautumista sodanajan lynkkaamiseen.

---

²⁴⁵ Matson 2009, 67, 68, 69, 70, passim.

²⁴⁶ Kero 1997, 220. Yksityiskohtaisempi kuva IWW:n sodanvastaisuudesta ks. Dubofsky 1973, 350–351, 355, 357.

²⁴⁷ Kostiaainen on arvioinut, että satoja suomalaisia radikaaleja pidätettiin sotapakoilusta; pelkästään vuonna 1917 toiminnasta tuomittiin ainakin 106 suomalaista Minnesotassa tapahtuneessa oikeudenkäynnissä. Ks. Kostiaainen 1991, 93. Ks. myös Kero 1997, 220.

²⁴⁸ Kostiaainen 1991, 91. Sodan aikana ALF tuki hallituksen sotatoimia ja yhdistyi rintamaan, joka pyrki hävittämään maasta kaikki radikaaliryhmät IWW mukaan lukien. Ks. Goldstein 2001, 121.

²⁴⁹ Kero 1997, 221–222. Ks. myös Wasastjerna 1957, 268–270. Liike toimi Minnesotan Duluthissa.

²⁵⁰ Ask All Finns to be Loyal, *Päivälehti* 15.11.1917. Muita isänmaallisuutta ja sotamyönteisyyttä korostavia puheenvuoroja ks. Your Neighbors and Friends are Watching You Don't Be a Slacker, *Päivälehti* 16.10.1917; Amerikkalaistuminen, *Päivälehti* 30.9.1918; Lincoln Loyalty League, *Päivälehti* 2.10.1918. *Päivälehti* myös paljasti sotapalvelusta pakoilevien amerikansuomalaisten sosialistien nimiä ks. Wasastjerna 1957, 269–270.

²⁵¹ Ks esim. Sosialismista, *Päivälehti* 26.7.1918; Suomen sosialistinen hirmuvalta ja enemmistön oikeudet, *Päivälehti* 22.2.1918; Mielettömyyden seurauksia, *Päivälehti* 5.3.1918.

Siirtolaisten olosuhteet muuttuivat erityisen tukalaksi presidentti Woodrow Wilsonin toisella kaudella, jolloin ensimmäinen suuri punapelko Amerikassa kärjistyi.²⁵² Michael Cohen on käsitellyt Wilsonin ajan jingoistista ilmapiiriä tutkimuksessa *The Ku Klux Government* (2007), jossa hän kuvaa omankädenoikeuden roolia vasemmistoradikalismien tukahduttamisessa Yhdysvalloissa vuosina 1900–1920. Sodan aikana erinäiset Klanin alajärjestöt ja vigilante-ryhmät kantoivat päävastuun poliittisten riitaintujen vaimentamisessa maasta. Turvallisuuskomiteoiksi kutsutut yksityiset ryhmät kiersivät työpaikoilla ympäri maata ja iskivät väkivaltaa käyttäen lakkoilevia työläisiä vastaan. Jopa valtakunnanlaajuisia punaisten eliminoiteja (*purges*) tapahtui. Cohenin mukaan komiteoiden toiminta vähensi poliittisen opposition elinvoimaisuutta siinä määrin, että hallitus alkoi suhtautua vigilanteihin jopa legitiimeinä lain vartijoina. Samalla syntyi tilanne, jossa omavaltainen väkivalta rehotti, eikä ketään sataprosenttisesti valkoisesta amerikkalaisuudesta poikkeavaa suojellut edes perustuslaki.²⁵³

Suomenkielisessä lehdistössä vigilante-väkivalta näkyi uutisten painopisteen siirtymisenä mustien rituaalilynkkaamisesta lievempään ja rodun rajat ylittävään väkivaltaan. Saksalainen historioitsija Manfred Berg on huomauttanut, että ennen 1850-lukua lynkkaajat eivät aina tappaneet uhrejaan, vaan myös lievempi väkivalta, kuten pieksentä, ruoskinta ja tervaaminen määriteltiin lynkkaamiseksi.²⁵⁴ Tervaaminen oli alun perin 1100-luvun feodaalisessa Englannissa tavattu yhteisöllinen rangaistus, joka levisi varhaismodernina aikana siirtokuntien mukana Amerikan rajaseuduille. Traditiossa uhrin iholle siveltiin ensin polttavaa tervaa, jonka jälkeen hänet häpäistiin höyhenpeitteellä. Tervaamista saattoi edeltää myös ruoskinta, jolloin tervan vaikutus tuntui entistä tuskallisemmalta. Sodan aikana lisääntyneet tervaamiset näkyivät suomalaisen lehdistön uutisissa, jossa mielipiteet väkivaltaan kohtaan osaksi yhtenivät, toisaalta eriytyivät.

Hallitusmielisenä julkaisuna *Päivälehti* lähestyi sodanvastaisten tervauksia neutraalisti kirjoitetuilla uutisilla, joissa toimintaa ei tuomittu. Uutisissa toistui säännöllisesti

---

²⁵² Sanders 2015, 122–124, 128; Matson 2009, 68.

²⁵³ Cohen 2007, 32–33, 38. Vigilante-termi viittaa ihmisryhmään, joka ei usko yhteiskunnan virallisen lainvalvonnan tehokkuuteen rikollisuuden ehkäisyssä, vaan kiinnittää ja rankaisee rikoksesta epäiltyjä omakätisesti lain ulkopuolella. Termiä on käytetty englanninkielisessä muodossa, koska sanasta ei ole olemassa täsmällistä suomennosta. Esimerkiksi ”vapaaehtoinen järjestyksenvälvoja” heikentää mielikuvaa ryhmien väki- ja mielivaltaisuudesta, eikä siten vastaa niiden erityislaatuisuutta. Ks. ”Vigilante” Cambridge Dictionary -internet-sivu, sähköinen lähde.

²⁵⁴ Berg 2011, ix.

sama teema eli rangaistuksen yhdistäminen sosialismiin, epälojaalisuuteen, hallituk-senvastaisuuteen, saksalaismielisyyteen ja sotapalveluksen välttelyyn:

O. Westbrook ja Henry Huffman nimiset saksaisyyntyiset [--], joiden väitetään puhuneen hal-litusvastaisesti ja saksan menettelyä puolustavasti [--] pakotettiin suutelemaan Amerikan lip-pua, piestiin, tervattiin ja höyhennettiin ja lopuksi karkotettiin kodeistaan [--]. Jokaiseen tien-risteykseen Jackson kauntissa on asetettu ilmoituksia, joissa ”saksalaismielisiä ja släkkereitä kehotetaan poistumaan kauntista tahi joutuvat samanlaisen kohtelun alaisiksi.”²⁵⁵

Amerikansaksalaisten tervaamista käsittelevä pääkirjoitus oli avoin, mutta välinpitä-mätön uhreja kohtaan. Tiedonvälittämisen ohella uutisella oli myös propagandistinen tarkoitus: sodanvastaisuutta kuvastavien adjektiivien runsaalla käytöllä lehti pyrki var-mistamaan, ettei lukijoille jäänyt epäselväksi, mitä epäisänmaallisuudesta seurasi. Uu-tiset saattoivat olla myös säälimättömämpiä, eikä sympatiaa tunnettu edes omia maan-miehiä kohtaan, jos kyse oli sodanvastaisuudesta. Näin kommentoitiin saksalaismieli-syydestä syytetyn suomalaisen George Sahlmanin kohtaloa vuonna 1918:

George Sahlman [--] sai [--] tuntea, että saksalaismielisyyttä ei täällä siedetä [--] hänellä ei mielestään ole minkäänlaisia alamaisuusvelvollisuuksia Yhdysvaltoja kohtaan [--]. Sosialisti-sen valtuusmiehen käytös tuli lopulta niin sietämättömäksi [--] lojaaliselle kansalle, että [--] päätti joukko [--] kyllästyneitä henkilöitä näyttää [--], mitä hänen rauhaansa tulee. Hänelle an-nettiin tuima selkäsauna ja [--] joukon sanotaan ajatelleen tervata ja höyhentää uhrinsa...²⁵⁶

Vaikka lehti ei kehottanut väkivaltaan ryhtymistä, huokuu pääkirjoituksessa mielihyvä siitä, mitä uhrille oli tapahtunut. Sosialismi ja saksalaismielisyys koettiin synonyy-meinä epäisänmaallisuudelle, kun taas rankaisujoukko nähtiin lojaalina hyväntekijä, joka neutralisoi Sahlmaniin ruumiillistuneen dissonanssin. Läpi paistaa ajatus, että kohtelu oli oikeutettua, koska sillä oli suomalaisten mainetta eheyttävä vaikutus.

Industrialisti oli myös havainnut, että sota sai tervaaajat liikkeelle. Lehti ei kuitenkaan nähnyt toiminnassa siedettäviä puolia, ja ilmaisi sen olevan amerikkalaisten vapausar-vojen sekä oikeustajun vastaista.²⁵⁷ Työväkeen kohdistuneen väkivallan lehti tuomitsi

---

²⁵⁵ Raakaa väkivaltaa harjoitettu, *Päivälehti* 21.3.1918. Muita esim. ks. Pappi viety metsään ja ruos-kittu, *Päivälehti* 30.10.1917; Tervattiin ja höyhennettiin, *Päivälehti* 21.3.1918; Neljä epälojaalista ter-vattu ja höyhennetty, *Päivälehti* 25.3.1918; ”Vapauden ritarit” toiminnassa, *Päivälehti* 28.3.1918.

²⁵⁶ Cloquetin epälojaalista valtuusmiestä kuritettu, *Päivälehti* 26.3.1918. Ks. myös Tervattiin ja höy-hennettiin, *Päivälehti* 30.6.1917.

²⁵⁷ ”Näyttää siltä, että tervapytyt ja höyhenet alkavat taaskin toimia, vaikka noita julmia menettelyta-poja ei kansan ylimmät toimitsijat edes hyväksy. Tässä maassa on kyllin laadittu lakeja, joiden perus-teella voidaan henkilö asettaa syytteeseen ja oikeuden edessä kuulustella sekä tuomita. Mutta siitä huolimatta näkyvät toiset olevan aina valmiit käyttämään omaa oikeuttaan. Heidän pitäisi muistaa presidentti Wilsonin lausunto, jossa hän [--] sanoo: ’Haluan sanoa jokaiselle ihmiselle, joka liittyy

erityisen jyrkästi. Vuonna 1918 se otti kantaa Montanan Red Lodgessa sattuneeseen välienselvittelyyn, jossa paikallisista liikemiehistä koostunut vigilante-ryhmä oli hyökännyt suomalaisia kaivosmiehiä vastaan. Suomalaiset muodostivat etnisen enemmistön paikallisesta IWW-osastosta ja olivat siten ryhmän epäilyksen kohde. Vigilantit olivat pidättäneet suomalaisia väkivaltaisesti, ja eräs Emil Koski oli ruoskittu niin pahasti, että tämä oli menettänyt työkykynsä.²⁵⁸ *Industrialisti* kutsui tekoa raakalaismaiseksi ja näki sen erityisenä hyökkäyksenä suomalaista työväkeä vastaan.²⁵⁹

Useita yksityisiä työväenluokan jäseniä on ryöstetty pois kodeistaan [--] ja mitä julmimmalla tavalla kuljetettu kauas, jossa [--] inhimillisyyttä vailla olevat ihmishaamuun pukeutuneet pedot ovat uhrejansa tunnottomasti rusikoineet, sivelleet polttavalla tervalla [--], pukeneet uhrinsa höyhen pukuun ja lopulta kurjan työnsä lopettaneet riistämällä onnettoman hengen.²⁶⁰

Kommentti on poimittu kolumnista, joka sodan kontekstissa kritisoi maan väkivaltaista ilmapiiriä. *Industrialisti* suhtautui Montanan tapahtumiin vakavamielisesti ja tuomitsi suomalaisiin kohdistuneen väkivallan katkerin sanankääntein. Lehti ei korostanut epäisänmaallisuuden ja väkivallan yhteyttä, vaan keskeistä oli vihan kohdistuminen työläisyyteen. Ensimmäistä se piti ainoastaan tekosyynä, jolla poliittisen oppositioon kohdistetut hajottamisyritykset perusteltiin.²⁶¹

Eräs sodan aktivoima vigilante-ryhmä, joka esiintyi runsaasti uutisissa, oli niin kutsuttu Vapauden ritarit (Knights of Liberty). Järjestö lukeutui niihin alaryhmiin, jotka aktivoituivat Etelässä ja Keski-Lännessä Ku Klux Klanin uudelleenperustamisen jälkeen vuonna 1915. Tiukan nativistiset asenteet omaavana se vaati kaikilta amerikkalaisilta täydellistä isänmaallisuutta ja pyrki tukemaan Yhdysvaltojen sotavalmiutta hävittämällä maasta IWW- ja siirtolaisradikalismi.²⁶² Järjestön toiminnasta on olemassa niukasti tutkimustietoa, mutta klaanihistorioitsija Charles C. Alexander on yhdistänyt Vapauden ritarit ainakin Oklahoman väkivaltaisuuksiin, jossa nämä ruoskivat ja

---

sellaiseen roskajoukkoon, etten tunnusta hänen olevan amerikkalaisen vapauden arvoinen.” Suomalainen mies tervattu Duluth’issa, *Industrialisti* 20.9.1918.

²⁵⁸ Matson 2009, 67, 69, 70–71, passim.

²⁵⁹ Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

²⁶⁰ Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

²⁶¹ ”Täällä on levitetty erästä Steigerin ja erään toisen miehen allekirjoittamaa lentolehdistä, jossa arvostellaan m. m. hallitusta ja tämän otaksutaan olleen jonkunlaisena tekosyynä tähän raakamaiseen menettelyyn.” Roskajoukko rääkännyt vallankumouksellista työläistä Hamiltonissa, *Industrialisti* 27.10.1919. Ks. myös Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

²⁶² Cohen 2007, 38. Nativistisilla asenteilla viitataan 1830-luvulta eteenpäin levinneeseen poliittisen liikkeeseen, joka syntyi vastareaktiona lisääntyneelle Amerikan-siirtolaisuudelle. Nativistit kokivat, että todelliseksi amerikkalaisiksi kelpasivat vain valkoiset anglosaksiset protestantit.

tervasivat IWW:n edustajia, jotka olivat vuonna 1917 yrittäneet poliittisesti organisoida osavaltion öljykenttien työntekijöitä.²⁶³

Vapauden ritarien ilmestyminen uutisiin on mielenkiintoista, koska järjestöllä oli ratkaiseva rooli tiettävästi ainoassa tapauksessa, jossa suomalainen menetti henkensä amerikkalaisten lynkkaajien käsissä.²⁶⁴ Satamatyöntekijä Olli Kinkkosen murha Minnesotan Duluthissa vuonna 1918 tapahtui siinä samaisessa ksenofobisessa ilmapiirissä, joka sodan aikana vallitsi yleisesti eri puolilla maata. Tapausta tutkineen Aleks Huhdan mukaan Minnesotassa suomalaisuus liitettiin vielä 1910-luvulla tiiviisti työväenradikalismiin, mikä näkyi kantaväestön aggressiivisena suhtautumisena suomalaisiin siirtolaisiin. Kinkkosta oli myös epäilty sodanvastaisuudesta, jonka seurauksena Ritarit olivat kaapanneet tämän useiksi viikoiksi. Myöhemmin Kinkkosen ruumis oli löydetty kaupungin Lester-puistosta hirtettynä ja yltä päältä tervassa ja höyhenissä.²⁶⁵

Industrialisti ja *Päivälehti* toimittivat suomalaisia järkyttäneestä tapauksesta yhteensä yhdeksän itse kirjoitettua uutista, jotka heijastavat lehtien jakautuneita mielipiteitä. Samalla ne antavat lisävihjeitä, miten lehdistö tulkitsi sodan ja väkivallan suhteen. Lehdet näyttävät olleen yhtä mieltä siitä, että lynkkaamiseen liittyi Kinkkosen yritys mitätöidä kansalaishakemuksensa, ja tämän Vapauden ritarit olivat tulkinneet epäisänmaallisuudeksi.²⁶⁶ *Industrialisti* totesi Kinkkosen olleen yksi niistä, jotka: ”jättivät [--] kansalaispaperinsa takaisin hallitukselle ja ilmoittivat ei tahtovansa tulla Amerikan kansalaisiksi.”²⁶⁷ *Päivälehti* esitti Kinkkosen sotapakoilijana ja sai hänen toimintansa kuulostamaan harkitulta:

Eilen iltapäivällä tervattiin ja höyhennettiin [--] Olli Kinkkonen, joka oli yrittänyt viedä kansalaispapereitaan takaisin ja saada siten vapautusta sotapalveluksesta. [--] Kinkkonen oli

---

²⁶³ Alexander (1965) 2014, 24–25.

²⁶⁴ Useampia suomalaisia on saattanut kuolla radikalismien vastaisen väkivallan seurauksena Amerikassa. Väitteellä ei kuitenkaan tarkoiteta impulsiivisen pahoinpitelyn seurauksena menehtyneitä, vaan tapausta, jossa vigilantit hirttivät uhrin johdonmukaisesti suunnitellun rituaalin päätteeksi.

²⁶⁵ Kinkkonen oli tunnontarkka satamatyöntekijä, joka kuului ammattiliittoon, mutta ei ollut tunnettu agitaatiotyöstä. Huhta on esittänyt, että Ritarit sekoittivat miehen johonkin näkyvämpään agitaattoriin ja lynkasivat tämän vahingossa. Ks. Huhta 2017a, 181–182. Kinkkosen kuolemaan liittyy epäselvyyksiä, koska tapausta on tutkittu lyhyesti vain Huhdan väitöskirjassa, ja tämä selonteko pohjautuu lehdistömateriaaliin. Lehdistössä yksityiskohdat miehen kuolemasta, tapahtumapaikasta ja lynkkaajista vaihtelivat. Vrt. Huhta 2017a, 181–182; Olli Kinkkosesta, *Päivälehti* 19.9.1918; Olli Kinkkosen ruumiin löytämisen johdosta..., *Päivälehti* 2.10.1918. Vrt. myös Olli Kinkkonen tehnyt itsemurhan, *Päivälehti* 1.10.1918; Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

²⁶⁶ Kinkkosesta poiketen monet siirtolaiset anoivat kansalaisuutta juuri sen pelossa, että muutoin nämä värvättäisiin vanhan kotimaansa armeijaan tai karkotettaisiin. Ks. Wasastjerna 1957, 269.

²⁶⁷ Suomalainen mies tervattu Duluth’issa, *Industrialisti* 20.9.1918.

sanonut, ettei hän tahdo mennä taistelemaan tämän maan puolesta ja että hän on valmis lähtemään suomeen [--]. Sen kuultuaan tervattiin mies päästä jalkoihin ja höyhennettiin.²⁶⁸

Merkittävä ero suhtautumisessa liittyy myös Kinkkosen kohtaloon johtaneiden tapahtumien esittämiseen ja kuolemaan. *Industrialisti* uskoi miehen katoamisen tapahtuneen vastentahtoisesti, kun se puhui Kinkkosta varjostaneista miehistä ja siitä, miten tämä oli pakotettu nousemaan miehiä täynnä olevan automobiilin kyytiin.²⁶⁹ *Päivälehti* puolestaan käytti ilmaisuja, jotka synnyttävät päinvastaisen mielikuvan katoamisesta:

Kun hänelle jätettiin vaatteet tervauspaikalle, on hän nähtävästi poistunut koko paikkakunnalta. Tavaransa on hän jättänyt tänne ruokapaikkaansa. [--] Poliisi on koittanut ottaa selkoa, mihin Kinkkonen on mennyt, mutta ei vastaiseksi ole tiedusteluissaan onnistunut.²⁷⁰

Päivälehti käsitteli katoamista siis vapaaehtoisena toimintana. Kun epäilyt ja huoli lynkkaamisesta yhteisön keskuudessa lisääntyivät, totesi lehti huhupuheeksi sen, että Kinkkoselle olisi tapahtunut näin.²⁷¹ On mahdollista, että *Päivälehti* pyrki tarkoituksella lisäämään tapaukseen liittyvää epätietoisuutta korostaakseen niitä negatiivisia haittavaikutuksia, joita sodanvastaisuus aiheutti yhteisön radikalisoituneille jäsenille.

Kun tiedotusvälineet saivat varmuuden Kinkkosen hirtetyn ruumiin löytymisestä, ei tämän kohtalosta siitä huolimatta löytynyt yhteisymmärrystä. *Industrialistin* mukaan Vapauden ritarit olivat tunkeutuneet Kinkkosen asuntoon ja tervanneet ja murhanneet hänet. Tähän oli yksinkertainen syy se, että miehen työläistausta ei miellyttänyt heitä.²⁷²

Rikos, jonka hän [--] on tehnyt, ei vähimmässäkään määrässä aiheuttanut sitä, että hänet väkivaltaisesti murhattiin. Kiukkonen [--] oli syyllinen siihen ettei [--] hän keplotellut elämäänsä, hän oli rehellinen säännöllinen työläinen [--] Tämän rehellisyytensä tähden hän joutui antamaan henkensä...²⁷³

Lehti oli varma murhasta, minkä lisäksi se kyseenalaisti ajatuksen väkivallan ja epäisänmaallisuuden yhteydestä. Perusteluiksi annettiin se, että Kinkkoselta oli

---

²⁶⁸ Suomalainen tervattu ja höyhennetty, *Päivälehti* 19.9.1918. *Päivälehdessä* puhuttiin myös yrityksestä ”pelastua sotapalvelukselta” ks. Olli kinkkosesta 23.9.1918.

²⁶⁹ ”Hakijoiden pakottamana hän lähti ulos kahden miehen seuraamana, jossa hänet pantiin automobiiliin, joka oli täynnä miehiä.” Suomalainen mies tervattu Duluth’issa, *Industrialisti* 20.9.1918; ”Olli Kinkkonen, jonka ”vapauden ritarit” varastivat, sitten tervasivat ja höyhensivät viime keskiviikkotana, on yhä vielä kadoksissa.” Olli Kinkkonen yhä kadoksissa, *Industrialisti* 24.9.1918.

²⁷⁰ Olli Kinkkosesta, *Päivälehti* 23.9.1918.

²⁷¹ Olli Kinkkosesta, *Päivälehti* 23.9.1918.

²⁷² Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

²⁷³ Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

löytynyt sotaveromerkkejä.²⁷⁴ *Industrialisti* varmasti kyllä ymmärsi asioiden korreloivan keskenään, mutta sen propagandistiset tavoitteet pakottivat lehteä vähättelemään epäisänmaallisuuden merkitystä ja korostamaan väkivallan kohdistumista työläisyyteen – olihan jälkimmäinen luokkataistelun kannalta keskeisempi tekijä.

Päivälehti tuli siihen tulokseen, että Kinkkonen oli tehnyt itsemurhan. Asennoitumista kuvaavaa on, että fyysisistä pahoinpitelyn merkeistä huolimatta, lehti ei kokenut tarpeelliseksi pohtia, olisiko jollain toisella osapuolella ollut osuutta miehen kuolemaan.²⁷⁵ Se koitti kuitenkin osoittaa solidaarisuutta kirjoittaessaan:

Tapahtuma on herättänyt [--] suuttumusta kaikkien oikeinajattelevien kesken [--] Yleinen mielipide vaatii, että rikoksenteelijät ovat tuotava esille, olivatpa he sitten ketä hyvänsä. Luottaa saatamme, että oikeudentunto viranomaisilla on siksi voimakas, että tätä asiaa ei jätetä perin pohjin tutkimatta.²⁷⁶

Kommentti menettää kuitenkin painoarvonsa huomioiden, ettei *Päivälehti* suoranaisesti tuominut tekoa tai edes paheksunut Vapauden ritareiden toimintaa.²⁷⁷ *Industrialisti* esitti tuomitsevan kannan kutsuessaan tekoa julmaksi, häpeälliseksi työksi ja nimittäessään lynkkaajia roskajoukoksi.²⁷⁸ Kun suomalaisyhteisön tyrmistys tapausta tiimoilta tuntui jatkuvan, muutti myös *Päivälehti* uutisointiaan objektiivisemmaksi:

... syyttäjän apulainen Richard Funok on kirjoittanut [--] että julistettaisiin palkinto [--] niille henkilöille, jotka voivat antaa sellaista tietoa n. k. ”vapauden ritareista”, että heidät voidaan panna vastuuseen Olli Kinkkosen tervaamisesta ja [--] mahdollisesti hänen kuolemastaan.²⁷⁹

Tässäkään kohtaa lehti ei ottanut tapahtuneeseen varsinaista kantaa; Kinkkosen kuolemaa ei linjattu murhaksi, vaan pitäydyttiin puhumaan mahdollisuuksista.

Kinkkosen tapauksesta kirjoitetut uutiset ilmentävät, miten suomenkielinen lehdistö suhtautui sodanajan lynkkauksiin toisaalta melko erimielisesti. Mielikuva asenteiden

---

²⁷⁴ Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

²⁷⁵ ”Olli Kinkkonen tehnyt itsemurhan. Eilen illalla löydettiin puoli mailia Lester puistosta pohjoiseen päin Olli Kinkkosen ruumis puun oksasta riippumasta. Kun poliisi meni paikalle, huomattiin, että Kinkkosen jalat koskivat maahan, vaikka olivat polvien kohdalla taivuksissa. Siitä päättäen on K. kuristanut itsensä kuoliaaksi.” Olli Kinkkonen tehnyt itsemurhan, *Päivälehti* 1.10.1918.

²⁷⁶ Olli Kiukkosen ruumiin löytämisen johdosta... *Päivälehti* 2.10.1918.

²⁷⁷ Suomalainen tervattu ja höyhennetty, *Päivälehti* 19.9.1918; Olli kinkkosesta, *Päivälehti* 23.9.1918; Olli Kinkkonen tehnyt itsemurhan, *Päivälehti* 1.10.1918; Olli Kiukkosen ruumiin löytämisen johdosta... *Päivälehti* 2.10.1918; Olli Kiukkosen kuolemansyytä tutkitaan, *Päivälehti* 3.10.1918; Olli Kiukkosen tervaamisen suhteen..., *Päivälehti* 4.10.1918.

²⁷⁸ Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918; Suomalainen mies tervattu Duluth’issa, *Industrialisti* 20.9.1918.

²⁷⁹ Olli Kinkkosen kuolemansyytä tutkitaan, *Päivälehti* 3.10.1918.

jakautumisesta korostuu tarkastelussa, jossa sotaan liittyvää prosessia tarkastellaan sotakysymyksestä eri mieltä olevien lehtien kautta ja lähilukumaiseen tyyliin. Toisaalta on hyvä muistaa, etteivät *Industrialisti* ja *Päivälehti* olleet tilanteen ulkopuolisia tarkkailijoita, vaan osa suomalaisyhteisöä ja samalla kuuluivat myös siihen laajempaan suomalaiseen etniseen, kulttuuriseen ja poliittiseen entiteettiin, joka pyrki Amerikassa selviytymään. Tästä yhteisestä asemasta johtuen lehdet yhtyivät kaikkein merkittävimmissä kysymyksissä, kuten mistä väkivalta kumpusi ja mikä oli sen vakavin seuraus.

Molemmat lehdet uskoivat, että yksi keskeisin lynkkaamista synnyttävä voima oli sota. Sota oli tekijä, josta kaikki väkivalta ja kärsimys yhteiskunnassa saivat alkunsa. *Industrialistin* mukaan sota sai aikaan niin kutsutun ”isänmaallisen kiihkon” eli yleisen hurmostilan, jossa väkivaltaa voitiin mielivaltaisesti harjoittaa ilman juridisia seuraamuksia. Tätä vigilantit ja muut kansallismieliset toimijat käyttivät hyödykseen ja hyökkäsivät ennestään heikossa asemassa olevien ryhmien kimppuun. Asetelma ei rajoittunut vain siirtolaisiin, vaan vaikutti myös afroamerikkalaisten lynkkaamiseen.²⁸⁰ *Päivälehti* oli samaa mieltä ja myönsi, että esimerkiksi Vapauden ritarit olivat nousseet sodan seurauksena. Mutta koska isänmaallisuus oli sille hyve, ei sitä haluttu yhdistää suoraan väkivaltaan. Asia muotoiltiin siten, että sota epäinhimillisti yhteiskuntaa, ja tässä myötätunnottomassa ilmapiirissä väkivaltaiset voimat saivat levittäytyä.²⁸¹

Vaikka sodan väkivaltaisesta vaikutuksesta oltiin yhtä mieltä, erosi lehtien kanta siitä, miten suomalaisten tuli tilanteeseen suhtautua. *Industrialisti* uskoi – internationalismin periaatteiden mukaisesti – että suomalaisten tuli vastustaa sotaa, sillä sota ainoastaan lisäsi väkivaltaa, ”eikä kyennyt tekemään maailmaa turvalliseksi kansanvallalle.”²⁸² Lehti myönsi, että sota lisäsi lynkkaamista yleisesti, mutta korosti sen koituvan erityisen vaaralliseksi juuri sosialisteille, sillä se antoi vastapuolelle legitiimin mahdollisuuksien lynkata näitä sotaponnistelujen varjolla. Asiaa ei helpottanut se, että nativistiset asenteet omaava virkavalta ei puuttunut vigilanttien toimintaan, vaan antoi näiden

---

²⁸⁰ ”mutta nyt kun kaikenlainen isänmaallinen ja sotainen vallattomuus kansan kiihotuksessa on kohonnut huippuunsa [--] ovat joidenkin valtioiden hulikaanit saaneet [--] tilaisuuden hyökätä jo ennestään kyllin sironalaisessa asemassa olleiden mustien kimppuun ja panna heidän keskuudessaan toimeen [--] verilöylyjä [--].” Rotukahakat ja ulkomaalaisvastaiset mellakat, *Industrialisti* 18.7.1917.

²⁸¹ ”Ihmishengen tavaton tuhoaminen sodassa ja suunnattomat kärsimykset, jotka sota sai aikaan, näyttävät suurimmaksi osaksi hävittäneen ihmisestä myötätunnon. Tästä johtuu, että ennenkuulumaton hurjuus, johon sota syöksi niin monta kansaa, ei voikaan herättää niitä ihmisyyden tunteita, jotka ennen sotaa [--] innostivat toimintaan kaikkien maiden kansoja” Vetoumus ihmisten oikeamielisyyteen, *Päivälehti* 6.6.1921. Knights of Libertyn yhteys sotaan ks. ”Vapauden ritarien” järjestö on rauta-alueella, *Päivälehti* 29.3.1918.

²⁸² Kapitalismi sen teki, *Industrialisti* 29.6.1920.

mellastaa rauhassa.²⁸³ Voisi jopa luonnehtia, että *Industrialisti* koki ironiseksi sen, miten suomalaisten työläisten oli yhtä vaarallista vastustaa sotaa kuin lähteä rintamalle.

Päivälehdien mukaan sotaponnisteluja oli taas tuettava, koska suomalaiset olivat Yhdysvaltain kansalaisina velvollisia noudattamaan maan lakeja – niin epämiellyttävältä kuin se saattoikin tuntua.²⁸⁴ Tämä perustui ajatukseen, että suomalaiset olivat ”vuosikymmeniä nauttineet kaikkia niitä oikeuksia ja mahdollisuuksia, joita maan asukkaille kuuluu, hyvinvointia, varallisuutta, kasvatusta ja kaikkea muuta”, mitä amerikkalainen yhteiskunta näille tarjosi.²⁸⁵ Lisäksi suomalaiset olivat äänioikeutettuina olleet mukana säätämässä lakeja ja velvollisia noudattamaan niitä myös sodan aikana.²⁸⁶ Tässä sosialistien poikkeava toiminta koettiin petturuutena, eikä näillä siksi katsottu olevan oikeutta valittaa kohtelustaan.²⁸⁷ Lehden mukaan oli tärkeää, että normaaleista vapauksista jopa tingittiin sodan aikana, sillä se edisti suomalaisten yhteistä etua.²⁸⁸ Kaikkein kirkkaimpana loisti ajatus siitä, että suomalaisten puhdas maine säilyisi.²⁸⁹

Mikä sitten oli kallisarvoisin menetys, jonka väkivalta aiheutti? Tähän kysymykseen näyttää molemmilla lehdillä olleen yksimielinen vastaus: suomalaisen siirtolaisten perustuslailliset oikeudet. *Industrialistissa* asia ilmeni pääkirjoituksessa, joka käsitteli suomalaisten radikaalien joukkovangitsemisia vuonna 1920. Lehti osoitti erityistä huolestuneisuutta siitä, että omavaltaiseen väkivaltaan perustuva järjestelmä epäonnistui takaamaan suomalaisille oikeuden puolustaa itseään puolueettomassa oikeudessa:

... mitä varten pidetään näitä [--] valtion ylimpänä lakina, jos kerran ne voidaan sivuuttaa [--] ylilaisilla toimenpiteillä. Nyt on [--] vahvistettu määräys [--], että määrätyn laisilta syyte-tyiltä tämä perustuslain takaama oikeus peruutetaan. [--] tarkoituksena on kieltää [--] luuloteltuja lainrikkoojia tilaisuus puolustaa itseään oikeudessa ja ehkäistä heidät käyttämästä hyväkseen niitä perustuslaillisia oikeuksia, jotka tulisi olla taatut kaikille ihmisille.²⁹⁰

---

²⁸³ ”Sodan aikana sosialisteja tervattiin ja höyhennettiin [--] siitä syystä, että tunnustivat olevansa sosialisteja ja sanoivat vastustavansa sotaa, joka ei kyennyt tekemään maailmaa turvalliseksi kansavallalle. Julmuuksia [--] toimitettiin roskejoukon toimesta ja kaikki ne tapahtui isänmaallisuuden nimessä [--] viranomaiset, joskaan eivät suoranaisesti sellaista avustaneet, niin kuitenkin sitä rohkaisivat toimeentuloaan niiden estämiseksi.” Kapitalismi sen teki, *Industrialisti* 29.6.1920.

²⁸⁴ Kansallisvelvollisuudestamme, *Päivälehti* 13.3.1918. Ks. myös Siirtolais-amerikkalaisten velvollisuus, *Päivälehti* 28.5.1917.

²⁸⁵ Amerikkalaistuminen, *Päivälehti* 30.9.1918.

²⁸⁶ Kansallisvelvollisuudestamme, *Päivälehti* 13.3.1918.

²⁸⁷ Amerikkalaistuminen, *Päivälehti* 30.9.1918.

²⁸⁸ Sota ja vapaus, *Päivälehti* 14.8.1917.

²⁸⁹ Ask all Finns to be loyal, *Päivälehti* 15.11.1917.

²⁹⁰ Joukkovangitsemiset aloitettu Duluthissa, *Industrialisti* 21.1.1920.

Lehden huoli perustuslainloukkauksesta oli osa laajempaa reaktiota, jonka Yhdysvaltain tiukentunut siirtolaisuuspolitiikka kirvoitti 1920-luvulla. Hallinnon epäluottamus integraation toimivuuteen sekä orastava punapelko johtivat jo ennen kuuluisia Quota Acts -lakeja etenkin anarkistien ja vasemmistolaisten oikeuksia rajoittaviin asetuksiin. Esimerkiksi Anarchist Exclusion Act (1918) rajoitti radikaalien maassaolo-oikeutta sekä oikeuskelpoisuutta, ja teki heistä siten helppoja kohteita lynkkaajille.²⁹¹

Päivälehdessä samainen huoli oli läsnä, mutta se ei ilmennyt yhtä suorana kritiikkinä. Lehdelle ei varmasti ollut helppoa olla tinkimätön uskollisuudessa maan hallintoa kohtaan, mikä usein vaati armottomuutta omia maanmiehiä kohtaan, ja samalla säilyttää inhimillinen suhde suomalaisyhteisöön. Lehteä kuitenkin vaivasi sosialistien perusoikeuksiin kohdistuneet loukkaukset, ja joskus ideologinen vastakkainasettelu unohtui:

Se hallituksen määräys, jolla estettiin sosialististen edustajien meno Tukholmassa pidettävään sosialistiseen maailmankongressiin ei tule herättämään tässä maassa hyvää verta, kunhan tyynyntään sotakuumeesta. Eikä sitä saata tunnustaakkaan vapaan maan lakien mukaiseksi, vaikkapa maa on vielä sodassakin.²⁹²

Sitaatti on poimittu kolumnista *Siirtolais-amerikkalaisten velvollisuus* (1917), jossa nimensä mukaisesti muistutettiin suomalaisia siitä, kuinka tärkeä näiden oli täyttää kansalaisvelvollisuutensa. Silti samassa tekstissä huolehdittiin, kuinka toiminta äärimilleen vietynä uhkasi yksilönvapautta. Lehti ymmärsi, että äärikansallismielisyys ei aina ollut yhteensopiva suomalaisten oikeuksien kannalta, ja tämä asetti sen hankalaan asemaan; siirtolaislehtenä kaikki sen toiminta tähtäsi, ainakin periaatteellisella tasolla, edistämään suomalaisen elämänmuodon menestymistä Amerikassa:

...vaikka kuinka amerikkalaistutaan, on silti säilytettävä kaikki se, mitä olemme kotimaastamme perinnöksi saaneet. Siksi ei kukaan oikea Amerikan suomalainen hylkää uskontoansa, suomenkieltänsä ja suomalaista kansallishenkeänsä, vaikka hän kuinka [--] on amerikkalainen. Päinvastoin sitä rikkaampi hän on [--] mitä useammin hän näyttää, että hän pitää arvossa myöskin sitä mitä [--] on kotimaaltansa parasta [sic] suomalaisena saanut.²⁹³

Lojaalisuusaatteen päätarkoitus ei siis ollut eliminoida suomalaista toisinajattelua, vaan se pyrki varmistamaan, että suomalaisten integraatio yhteiskuntaan oli mahdollista menettämättä prosessissa näille tärkeitä kulttuurillisia ja kansallisia arvoja.

---

²⁹¹ Anarchist Exclusion Act ks. Statutes at Large: 65th Congress, Session 2 (1918). Library of Congress -internet-sivu, sähköinen lähde.

²⁹² *Siirtolais-amerikkalaisten velvollisuus, Päivälehti* 28.5.1917.

²⁹³ Amerikkalaistuttaminen, *Päivälehti* 12.5.1921.

Parhaiten *Päivälehd*en asenteita sodanajan väkivaltaan kuvaakin kaksijakoisuus, jossa säälimättömyys poliittisia vastustajia kohtaan ryöpsähtelee esiin, mutta kietoutuu samalla huoleen suomalaisuudesta ja kaikkien suomalaisten perustuslaillisesta asemasta.

Industrialistin ja *Päivälehd*en asennoitumista sotaan ja lynkkaamiseen voi lopuksi merkityksellistää suhteuttamalla sitä lyhyesti Amerikan-siirtolaisuuteen liitettyihin mielikuviin. Suomalaisilla oli Amerikkaan saapuessaan kaksi kollektiivisesti jaettua ajatusta uudesta asuinmaasta. Työväenliikkeen keskuudessa Amerikka miellettiin vielä 1900-luvun ensivuosina poliittisena turvapaikkana, jonne monet sosialistit lähtivät, sillä he uskoivat voivansa perustaa Amerikkaan luokkasorrosta vapaan yhteiskunnan.²⁹⁴ Tämän rinnalla vaikutti yleisemmin niin suomalaisia kuin muitakin siirtolaisia yhdistävä ajatus Amerikasta kasvavana taloutena ja nuorena demokratiana; siellä tulijoiden pyrkimyksiä tuettiin ja kuka tahansa pystyi rikastumaan.²⁹⁵ Molemmat näistä ihannekuvista jouduttiin kuitenkin uudelleenarvioimaan viimeistään ensimmäiseen maailmansotaan mennessä, jolloin siirtolaiselämän realiteetit sekä suomalaisiin kohdistunut poliittinen terrori olivat läpäisseet siirtolaisyhteisön idealistiset muurit.²⁹⁶

Luvun alussa mainittu Tameka Bradley Hobbs sivuaa omassa tutkimuksessaan edellä mainittua dynamiikkaa afroamerikkalaisesta näkökulmasta. Yhdistymällä ruotuun valkoisten kanssa sodassa mustat kuvittelivat, että uhraukset, joita nämä tekivät Euroopassa ja kotirintamalla auttaisivat heitä nousemaan toisen asteen kansalaisuudesta ja hillitsemään rotuväkivaltaa kotimaassa. Myös nämä odotukset kääntyivät itseään vastaan, sillä sodasta kotiutuneita mustia odotti Amerikassa vain lisääntynyt rotuviha, joka kulmineitui niin kutsutun Red Summer -periodin²⁹⁷ yhteydessä kesällä vuonna 1919. Mustissa lisääntynyt väkivalta synnytti luonnollisesti suurta katkeruutta, ja he tunsivat tulleen petetyiksi huomattaessaan, etteivät amerikkalainen demokratia ja yksilönvapaudet, joiden puolesta he olivat sodassa taistelleet, koskettaneetkaan heitä.²⁹⁸

---

²⁹⁴ Sariola 1982, 13–14, 106. Ks. myös Kero 1997, 85.

²⁹⁵ Kostiainen 2009, 41–42.

²⁹⁶ Mielikuvien vastakohtana työttömyys, köyhyys, sairaudet ja siirtolaisten hyväksikäyttö ks. Kero 1997, 85. Ks. myös Sariola 1982, 20. Siirtolaisiin kohdistunut terrori ja lynkkaaminen ks. esim. Kostiainen 1991, 92–93; Toivonen 1997, 184–185; Matson 2009, 68–71; Huhta 2017a, 181–182.

²⁹⁷ Kesällä ja alkusyksynä vuonna 1919 yli 25:ssä Yhdysvaltain kaupungissa puhkesi rotumellakoita, joiden seurauksena satoja ihmisiä kuoli. Väkivallan aloittivat pääosin valkoiset ja sitä motivoivat useat sodanjälkeiset yhteiskunnalliset jännitteet, kuten mustien demobilisaatio ja rotujen välinen taloudellinen kilpailu. Periodi on myös eräänlainen kontaktipinta afroamerikkalaisten ja amerikkansuomalaisen vasemmiston välillä; valkoisten mellakointia edesauttoi myös Venäjän bolševistisen vallankumouksen myötä syntynyt pelko sosialistien ja mustan ihmisoikeusliikkeen välisestä yhteistyöstä.

²⁹⁸ Hobbs 2015, 4, 15, 16, 17, 18, 24, passim.

Samalla tavoin suomenkielinen lehdistö koki katkeruutta siitä, miten amerikkalaiset kohtelivat suomalaisia. Myös sille sodan mukanaan tuoma väkivalta ja lynkkaaminen särkivät eräänlaisen harhakuvan unelmayhteiskunnasta, jossa suomalaisten oli turvallista menestyä. *Industrialistille*, joka edusti vainotun poliittisen aatteen ääripäätä, tämä realisoitui voimakkaampana ja heijastui niissä väkivaltaa kavahtavissa puheenvuoroissa, jotka käsittelivät Olli Kinkkosta ynnä muita epäisänmaallisuudesta lynkattuja siirtolaisia. Näissä katkeruus amerikkalaista järjestelmää kohtaan oli käsinkosketeltavaa, ja se pohjautui särkyneeseen ajatukseen Amerikasta suomalaisen työkansan vapaana maana. *Päivälehdelle* kyse sen sijaan oli yleisemmin luottamuksen pettämisestä ja siitä että vaalittu lojalistinen kuva suomalaisista ei kantanut hedelmää ja osa heistä sysättiin perustuslain ulkopuolelle, jos ”todellisten” amerikkalaisten etu sitä vaati.

Tässä alaluvussa tutkittiin, miten sodan ja väkivallan suhde ymmärrettiin lehdistössä. *Industrialistin* ja *Päivälehden* mukaan sota loi ilmapiirin, jossa lynkkaajien oli helppo toimia, ja tämä synnytti väkivaltaa. Lehdet tunnistivat, että sodan aikana väkivalta kohdistui myös siirtolaisiin, mikä näkyi jälkimmäisten tervaamisia käsittelevissä uutisissa. Uutisointi Olli Kinkkosen lynkkaamisesta tukee Suzanne Matsonin johtopäätöksiä suomalaisiin kohdistuneesta väkivallasta, perustuen puhtaasti suomalaiseen lähdeaineistoon. Samalla uutisointi valkoisista uhreista vahvistaa uudemman joukkoväkivaltatutkimuksen ajatusta lynkkaamisen syiden moniulotteisuudesta. Mielipide-eroja ilmeni lehdistössä väkivallan hyväksyttävyydestä; *Industrialisti* tuomitsi väkivallan, mutta *Päivälehti* hyväksyi sen osittain isänmaallisuuden nimissä. Tämä tukee puolestaan vigilantismia tutkineen Michael Cohenin ajatusta, että hallitusmieliset kokivat lynkkaamisen legitimiinä, jos se kohdistui poliittiseen oppositioon. Molemmat lehdet uskoivat silti, että lynkkaaminen oli uhka suomalaisten perustuslaillisille oikeuksille.

3.2 Lehtikohtaisia selitysmalleja: kapitalismi, barbarismi ja lynkkaaminen

Sota oli epäilemättä yksi merkittävä tekijä, joka koettiin lynkkaamista synnyttävänä voimana, mutta väkivallalle esiintyi myös muita selityksiä. Nämä olivat joko liitoksissa sotaan tai ammensivat inspiraatiota puhtaasti niistä maailmankatsomuksista, joita lehtien taustalla vaikuttavat tahot ja organisaatiot edustivat. Alekski Huhta, joka on tutkimuksessaan sivunnut myös suomenkielistä lehdistöä ja lynkkaamista, on jakanut selitysmallit karkeasti kahteen osaan. Hänen mukaansa sekä konservatiivinen että

työväenlehdistö tuomitsivat lynkkaamisen, mutta ensimmäinen näki tradition liittyvän ei-kristillisyyteen ja sivistymättömyyteen, kun taas jälkimmäinen uskoi sen olevan luontainen osa kapitalistista sortorintamaa, joka kohdistui ennen muuta työläisiin.²⁹⁹ Tämä jaottelu huomioiden seuraavaksi tutkitaan, mitä lehtikohtaisia selityksiä lynkkaamiselle esiintyi ja mitä ratkaisuja lehdet ehdottivat väkivallan lopettamiseksi?

Ennen yllämainitun typologian vertailua palataan kuitenkin lyhyesti rotukysymykseen. Eräs lynkkaamisen funktioista on kieltämättä aina liittynyt mustan poliittisen vastarinnan kukistamiseen ja valkoisen ylivallan vahvistamiseen³⁰⁰ Tätä puolta ei myöskään tulisi vähätellä ilmiön moniulotteisuuden nimissä, huomioiden millaista kärsimystä amerikkalainen rasismi on saanut aikaan historiassa. Myös suomenkielinen lehdistö tunnisti rotuvihan yhteyden väkivaltaan. Lähteissä asia ilmenee pääosin implisiittisenä yhteytenä ilmiöiden välillä, mutta löytyi myös kaksi uutista, joissa asia varsinaisesti sanallistettiin. Vuonna 1917 *Päivälehti*, pääkirjoituksessaan St. Louisin rotumellakoista, spekuloi väkivaltaisuuksien johtuneen mustien palkkaamisesta kaupungin valkoisiin tehtaisiin.³⁰¹ *Industrialisti* sen sijaan pohti vuonna 1918, että Etelän rotuerottelujärjestelmä synnytti lynkkaamista:

Tällaiset kamalat teot ovat seurauksena siitä rotuvihasta, jota etelän valtioissa on lietsottu ja ylläpidetty. Neekerit siellä pidetään toisia ihmisiä huonompina ja siksi valkoiset moisella tavalla osoittavat sivistyneisyyttään mustaihoisia kohtaan.³⁰²

Vaikka lehdet huomioivat rasismien vaikutuksen, oli niiden asennoituminen rotukysymykseen vähemmän idealistinen. *Päivälehtien* asenteiden määrittäminen on haasteellisempää, sillä lehden taustalla ei vaikuttanut voimakasasteinen tai edes yksittäinen organisaatio, jonka asenteita vertailemalla kysymystä olisi voinut lähestyä. Lehden aiheet viittaavat siihen, että se kannatti mustien tasavertaista kohtelua, mutta vain koska se uskoi rotuvihan olevan vaarallista myös valkoisille.³⁰³ Nykyhetken kaltaista

---

²⁹⁹ Huhta 2017a, 156.

³⁰⁰ Ks. esim. Brundage 1993, 2–3; Rushdy 2012, x–xi; Pfeifer 2013, 4.

³⁰¹ ”Silloin tällöin vyöryy hurjistunut väkijoukko pitkin katuja etsien jotain neekeriä murhattavakseen ja revolverit paukkuvat yhtä mittaa. [--] Kun kolme neekeriä yritti paeta palavasta rakennuksesta, hyökkäsivät valkoiset heidän kimppuunsa. Yksi neekeri hirtettiin puhelinpylvääseen ja toiset ammuttiin.” Useita kymmeniä neekereitä surmattu rotumetelissä, *Päivälehti* 3.7.1917. ”...on tuotu esiin, että kaikki rauhattomuudet saivat siitä alkunsa, että tehtaiden isännät olivat alkaneet tuottaa kaupunkiin neekereitä suurista joukoista, kun teurastuslaitosten työläiset olivat menneet lakkoon.” Rotumetelien johdosta pannaan toimeen tutkimus, *Päivälehti* 5.7.1917. Työkiistoihin liittyvät lynkkaukset olivat yleisiä ja perustuivat rasistiseen vihaan, jota mustan työvoiman käytöstä aiheutunut taloudellinen kilpailu valkoisissa synnytti. Ks. Brundage 1993, 57, 62–63.

³⁰² Roskaväki hirttänyt 4 neekeriä, *Industrialisti* 21.5.1918.

³⁰³ Rotuviha, *Päivälehti* 3.6.1921 Ks. myös Neekerien vapautusliike, *Päivälehti* 31.3.1921.

ymmärrystä tasa-arvosta lehdellä ei ollut, mihin viittaa rotuhygieniää mainostavan kolumnin julkaisu vuonna 1921.³⁰⁴ Suomalaiseenkin yliopistolaitokseen levinnyt rotuhygieniä oli osa 1800–1900-lukujen tieteellistä rasismia, ja sen perusajatuksiin kuului, että rikollisuudella ja perinnöllisyydellä oli voimakas yhteys.³⁰⁵ *Päivälehdessä* teorian vaikutus näkyi siinä, miten se oletti mustien degeneroituneen perimän, kun se esitti, ettei heidän älynsä ja seksuaalimoraalinsa olleet valkoisten tasolla.³⁰⁶

Industrialistia ja rotukysymystä voidaan lähestyä sosialistien rotuasenteita käsittelevää tutkimuksen kautta. Historioitsija Sally Miller on tutkinut Amerikan sosialistisen puolueen asenteita. Hänen mukaansa puolueen virallinen linja korosti, että kaiken taustaiset työläiset marssivat yhdessä sukupuoleen tai rotuun katsomatta.³⁰⁷ Tätä sanomaa levitettiin kuitenkin vain värväysmielessä, eikä tasa-arvolle löytynyt todellista kiinnostusta. Miller painottaa, että puolue oli avoin mustille, mutta vain työläisinä; tarjolla ei ollut erityistä rodullista sanomaa, ja mustiin suhtauduttiin välinpitämättömästi.³⁰⁸ Liiallinen taloudelliseen tasa-arvoon keskittyminen ja valkoisten äänestäjien kosiskelu sai puolueen joskus jopa kannattamaan rotuerottelupolitiikkaa. Virallisissa esityksissä puoluelehdistö kuitenkin tuomitsi esimerkiksi lynkkaamisen varmuuden vuoksi. Huhta on todennut, että nämä pääpuolueessa vaikuttavat asenteet vaikuttivat suoraan myös suomalaisten sosialistien rotukäsitysten muotoutumiseen.³⁰⁹

Rotukysymyksen tarkastelusta voidaan juontaa ennen kaikkea se johtopäätös, että suomenkieliselle lehdistölle rasismi lynkkaamisen pääsyynä ei ollut kaikkein varteenotettavin selitys. Lehdet kyllä tunnistivat rotuvihan vaikutuksen väkivaltaan, mutta vähätelivät samalla rotujenvälisen tasa-arvon merkitystä joko apatiasta tai poliittisista motivaatioista johtuen. Näin ollen ei ollut mielekästä liittää lynkkaamista sellaisiin

---

³⁰⁴ Rotuhygieniasta, *Päivälehti* 22.8.1921.

³⁰⁵ Mattila 1999, 15, 44, 168–169. Rotuhygienian keskiössä oleva ajatus rotujen degeneroituneista ja periytyvistä ominaispiirteistä rantautui suomeen 1800-luvun lopulla Yhdysvalloista ensin suomalaisten lääkäreiden keskuuteen ja näiden kautta levisi myös lehdistöön, jossa rotuhygienisiä teemoja esiteltiin suomalaisille lukijoille. Ks. 34–40.

³⁰⁶ ”Neekerien asema täällä paranee sitä mukaan, kun heidän henkinen ja siveellinen tasonsa kohoaa ja sitä muka [sic] kuin valkoiset alkavat huomata, että kaikkien kansalaisten yhteinen onni on vaativassa neekerien tunnustamista tasavertaisiksi yhteiskunnan jäseniksi.” Neekerien vapautusliike, *Päivälehti* 31.3.1921.

³⁰⁷ Miller 2003, 283. Huhta on käsitellyt asenteita *melting pot* -käsitteen avulla, mikä viittaa Amerikan sosialistien ajatukseen, että sosialismi ikään kuin sulauttaa kaikki työläiset yhdeksi homogeeniseksi massaksi, missä rodulla ym. ihmisiä kategorisoivilla tekijöillä ei ole merkitystä. Ks. Huhta 2017a.

³⁰⁸ Miller 2003, 296–297.

³⁰⁹ Huhta 2017a, 163–164. Asenteiden heijastaminen *Industrialistiin* on tehtävä harkitusti, koska lehti irtaantui perinteisistä sosialisteista, vuonna 1914 ja alkoi edustaa radikaalia syndikalismia. Ks. Sulkanen 1951, 171–191. Tämä ideologinen muutos saattoi vaikuttaa myös lehden rotuasenteisiin.

kiperiin yhteiskunnallisiin ongelmiin, joiden jatkumisessa lehdistön omilla rotuasenteilla oli merkittävä rooli. Hyödyllisempää oli sen sijaan keskittyä sellaisiin syihin, joihin lehdillä ei ollut suoranaista yhteyttä tai mitä ne aatteensa puolesta vastustivat. Palataan siis luvun alussa esitettyyn luokitteluun ja tarkastellaan, miten se heijastuu aineistoissa. Tässä ensimmäisenä käsitellään konservatiivisen lehdistön näkökulma eli ajatus, että lynkkaaminen oli yhteydessä sivistymättömyyteen ja ei-kristillisyyteen.

Kirjassa *Lynching Beyond Dixie* (2013) Michael Pfeifer lainaa *The New York Timesia* lehden otettua kantaa lynkkaamista koskevaan mielipidekirjoitukseen syksyllä vuonna 1897. Lehti hylkäsi georgialaisen vieraskynän näkemyksen siitä, että lynkkaamisen vakavin seuraus oli viattomien ihmisten tappaminen ja koki huolestuttavampana:

”that lynchers take the law into their own hands,” which degraded individuals into lawbreakers and communities into uncivilized barbarism [--] ”and this spirit is not confined to any section of the country.”³¹⁰

Sitaatin alkuperäinen tarkoitus on pohjustaa kirjan pääteemaa eli lynkkaamisen historiallisia esiintymiä Amerikan Etelän ulkopuolella. Merkityksellistä tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole huomio yllärajaisuudesta vaan se, miten *The New York Times* ymmärsi lynkkaamisen alentavan yhteisöt sivistymättömyyden ja barbarismin tilaan.

Ajatus heikon sivistyksen ja lynkkaamisen yhteydestä vaikutti vuosisadan alussa myös yhteiskunnallisten uudistajien retoriikassa.³¹¹ Esimerkiksi NAACP:n pitkäaikainen johtaja Walter White uskoi lynkkaamisen liittyvän erityisesti Etelän kulttuurin turmeluneisuuteen. Teoksessa *Rope and Faggot* (1929) White pohti, miten Etelän sisäänpäin suuntautunut sukupolvikehitys oli ehkäissyt yhteiskunnan mentaalisen ja moraalisen kehityksen, ja tämä tarjosi hedelmällisen kasvualustan väkivallalle.³¹² Jo aikaisemmin mainittu Ida B. Wells, joka oli eräs tunnetuimpia rotuerottelun vastustajia, tyrmäsi ajatuksen lynkkaamisen yhteiskunnallisesta välttämättömyydestä ja ilmaisi sen olevan vain alkukantaista rotuvihaa, joka juontui amerikkalaisten moukkamaisuudesta. Wellsin mukaan lynkkaaminen ei ollut vain eteläinen ongelma vaan kosketti kaikkia valkoisia amerikkalaisia, koska he antoivat väkivallan jatkua Etelässä vapaasti.³¹³

---

³¹⁰ Pfeifer 2013, 1.

³¹¹ Huhta 2017a, 156–157.

³¹² Waldrep 2000, 84–85.

³¹³ Huhta 2017a, 157.

Myös amerikkalainen järjestelmä sisälsi elementtejä, jotka vahvistivat kuvaa yhteiskunnan sivistymättömyydestä. Yhdysvaltain siirtymistä moderniin kapitalismiin ei ollut seurannut yhtä nopea rankaisuvallan valtiomonopoli kuin Euroopassa, ja rikosioikeutta määrittä vielä 1900-luvun alkuvuosikymmenillä voimakas rajaseutuperinne (*frontier justice*).³¹⁴ Rajaseutuun liittyvä myyttisyys sai omavaltaiset rangaistukset näyttämään aluksi jopa romanttiselta, ainakin siihen asti, kunnes mustien verinen rituaalilynkkaaminen alkoi. Tässä vaiheessa esimerkiksi britit, joille oikeudenmukaisuus ja oikeusjärjestys olivat hyveitä, kokivat amerikkalaisen järjestelmän muuttuneen barbaariseksi. Lynkkaamista pidettiin merkinä siitä, että amerikkalaiset olivat moraalisesti alivertaisia britteihin nähden.³¹⁵

Myös *Päivälehti* yhtyi ajatukseen lynkkaamisen amerikkalaisuudesta ja koki, että väkivallan verinen luonne kyseenalaisti kulttuurin sivistyksen. Vuonna 1919 lehti kirjoitti kolumnin New Yorkissa pidetystä lynkkauksenvastaisesta kokouksesta ja siteerasi tapahtumassa puhunutta Alabaman kuvernööri Emmet O’Neiliä. O’Neill oli puheessaan painottanut, että Yhdysvallat oli ”tänään ainoa maailman sivistyneistä kansakunnista, joka sietää roskaväen julmuutta, raakuutta ja häpeällisyyttä”.³¹⁶ Vaikka kuvernööri ei asemastaan johtuen halunnut tai voinut esittää väitettä amerikkalaisten sivistymättömyydestä, *Päivälehti* pystyi siirtolaistoimijana kyseenalaistamaan asian:

Valkoihoiset antavat hyvin huonon todisteen sivistyskannastaan käymällä hirttämään, ampumaan ja polttamaan neekereitä ilman erotuksetta sen takia että joissakin heissä ovat eläimelliset vaistot päässeet valloilleen. [--] He itse silloin osoittavat, että varsin ohut on kuori, jonka sisälle sivistys on oman raakalaisuutensa sulkenut.³¹⁷

Sitaatti on peräisin rotuvihaa käsittelevästä kolumnista ja nostaa samalla esiin kysymyksen hierarkiasta. Lehdelle ei näytä olleen selvää, missä järjestyksessä lynkkaamista edistävät voimat vaikuttivat. Aiheuttiko väkivaltaa amerikkalaisissa luonnostaan esiintyvä barbaarisuus vai johtiko piittaamattomuus laista kaaokseen, jossa sivistyneetkin kansalaiset menettivät kykynsä ajatella ja toimia inhimillisesti? Vuonna 1920 kolumnissa Laittomuus asiaa lähestyttiin olettaen, että ihmisessä piili inhimillisen luonteen ohella myös alkukantainen eläimellisyyden henki, joka odotti pääsyä vapaaksi. Ainut voima mikä purkausta hillitsi, olivat sivistyneen yhteiskunnan lait ja

---

³¹⁴ Pfeifer 2013, 3.

³¹⁵ Silkey 2013, 163–164, 166–174 passim. Ks. myös Brundage 1993, 1.

³¹⁶ Lynchlauslakkia tuomitaan ankarasti, *Päivälehti* 6.5.1919.

³¹⁷ Rotuviha, *Päivälehti* 3.6.1921. Ks. myös Mioletöntä väkivaltaa, *Päivälehti* 10.8.1920.

oikeuslaitos.³¹⁸ Toisaalta kolumnissa Mielettöntä väkivaltaa (1920) lehti ilmaisi, että vain tietyt ihmiset ovat valmiita polkemaan lain jalkoihin, silloin kun heitä provosoi-
tiin riittävästi.³¹⁹ Keskeistä kuitenkin on, että sivistymättömyys oli ongelma, johon liit-
tyi vahvasti lain halveksunta, ja tämä synergia synnytti lynkkaamista.

Päivälehti koki sivistymättömyyden myös pysyvänä ongelmana, joka synnytti yhteis-
kuntaan tilan, missä väkivalta purkautui säännöllisesti.³²⁰ Tämän ajatuksen kiteyttämi-
nen on kuitenkin haasteellista, sillä se perustuu yhteen lähdemainintaan ja kietoutuu
vahvasti sodan luomaan ilmapiiriin. Vuonna 1921 pasifistisessa kolumnissa lehti si-
teerasi otteita *The Manchester Guardianista* ja käsitteli sivistystä ja sotaa näin:

Ihmishengen tavaton tuhoaminen sodassa ja suunnattomat kärsimykset, jotka sota sai aikaan,
näyttävät suurimmaksi osaksi hävittäneen ihmisestä myötätunnon. [--] Tästä johtuu, että en-
nenkuulumaton hurjuus [--] ei voikaan herättää niitä ihmisyyden tunteita, jotka ennen sotaa [-
] innostivat toimintaan kaikkien maiden kansoja. [--] Itse sivistys näyttää olevan laskemassa
ja kaikki mikä tekee elämästä todella elämisen arvoisen, on sammumassa.³²¹

Sodan seurauksena ihmisten sivistyspohja oli siis peruuttamattomasti murentunut, ja
tämä loi yhteiskuntaan pysyvän väkivaltaisen tilan, missä lynkkaaminen jatkui. Ajatus
siitä, ettei inhimillisempään yhteiskuntaan ollut enää mahdollistakaan palata luo voi-
makkaan yhteyden spenglermaiseen kulttuuripessimistiseen mielialaan, joka 1920-lu-
vulla vaikutti tiettyjen länsimaisten konservatiivien ja kansallismielisten retoriikassa.

Kun verrataan *Päivälehdien* mielipiteitä Huhdan typologiaan, resonoivat ne pääosin
konservatiivisen lehdistön linjan kanssa. Toisin sanoen lynkkaamiseen liitettiin vahva
ajatus sivistyksen puutteesta. Aikalaisdiskurssista poiketen tämä retoriikka ei kuiten-
kaan rajoittunut eteläisiin tai edes kansallisiin mittasuhteisiin. Sivistyskysymyksen
suhteuttaminen maailmansotaan osoittaa, että lehti koki kaiken ihmisyyden alttiina

---

³¹⁸ "[--] Mutta kukaan [--] ei olisi voinut uskoa, että näin pitkälle voitiin mennä, että toinen rikos kos-
tetaan toisella yhtä kamalalla, jossa ihmisyyttä ei hitustakaan esiintynyt, ainoastaan tuo raaka eläi-
mellisyys henki, jota järjestäytyneet yhteiskunta koettaa lakiensa ja laitoksiensa avulla hillitä ja pi-
tää kontrollin alaisena, usein hyvin suurin vaikeuksin." Laittomuus, *Päivälehti* 17.6.1920.

³¹⁹ "[--] Monia kertoja sen jälkeen on laki ja järjestys tallattu jalkoihin tässä maassa. On hirtetty nee-
kereitä omavaltaisesti, on tapahtunut lakkometeleitä [--] jotka ovat osoittaneet, että kansa, ainakin
osa siitä on äärimmilleen hermostunut ja valmis antautumaan mielettömiin tekoihin, usein hyvin-
kin vähäisestä ärsytyksestä ja kiihotuksesta. [--]" Mielettöntä väkivaltaa, *Päivälehti* 10.8.1920.

³²⁰ "Tuskin on päästy yhdestä [--] väkivallan näytelmästä, kun ilmenee toinen yhtä pöyristyttävä ja
ajattelevat ihmiset joutuvat tunnustamaan, että hirvittävän etäisyyden takana ollaan vielä todelli-
sista sivistyksestä. [--] kesäkuussa tapahtunut neekerien hirttäminen [--] oli omiaan herättämään [--]
kauhistumista [--] Mutta se oli ainoastaan yksi hajallinen näytelmä useiden toisten samankaltaisten
väkivaltaisuuksien sarjassa [--]." Mielettöntä väkivaltaa, *Päivälehti* 10.8.1920.

³²¹ Vetoamus ihmisten oikeamielisyyteen, *Päivälehti* 6.6.1921.

barbarismin voimille ja siinä mielessä viallisenä. Amerikkalainen lynkkaaminen oli tästä vain yksi esimerkki. Viitteitä siitä, että lehti olisi tarjonnut kristinuskkoa lääkkeeksi lynkkaamiseen ei löytynyt, poisluettuna se, missä määrin inhimillisyyden ja myötätunnon vaaliminen heijasteli yleisiä kristillisiä arvoja. Tämä seikka tukee ajatusta lehden riippumattomuudesta, ottaen huomioon, että suomalaisen yhteisön isoosassa niin sanottu konservatiivinen tai ei-sosialistinen osa oli vahvasti uskonnollinen.

Selittävien syiden ohella *Päivälehdellä* oli mielipiteitä myös väkivallan ratkaisusta.³²² Kuten lynkkaamisen syistä, myös keinoista sen hävittämiseksi käytiin vuosisadan alussa kiivasta keskustelua. Christopher Waldrep on käsitellyt asiaa lynkkauksenvastaiten järjestöjen näkökulmasta ja jakaa debatin kahteen linjaan. Amerikan ensimmäinen musta yliopisto Tuskegee sekä Jessie Daniel Amesin johtama naisliike ASWPL (The Association of Southern Women for Prevention of Lynching) uskoivat, että väkivaltainen ympäristö, eivät yksilöt, synnytti lynkkaamista. Näin ollen passivoimalla ympäristö saataisiin myös lynkkaaminen loppumaan. Amesilaisille keskeinen pahan tekijä oli valkoinen lehdistö, ja he uskoivat, että rajoittamalla väkivaltaa romantisoivaa lehdistökirjoittelua muuttuisi lynkkaaminen pian vastenmieliseksi ja häviäisi pois.³²³

Amesilaisen liikkeen vastapainona Waldrep nimeää NAACP:n, joka edellisestä poiketen uskoi vain ankarien poliittis-juridisten toimenpiteiden voimaan. Järjestö oli vakuuttunut siitä, että ainut keino lopettaa lynkkaaminen lopullisesti oli käytännön kriminalisointi. Waldrep kontrastoi, miten NAACP:n näkemyksessä ympäristön sijaan ”yhteisöhenki” ylläpiti väkivaltaa, ja tämä oli mahdollista murskata vain, jos lynkkaajat saatiin näyttämään sankareiden sijaan rikollisilta. Vuodesta 1918 eteenpäin järjestön vastustusstrategia rakentui pääosin kahden lynkkauksenvastaisen lakialoitteen³²⁴ ympärille, mitkä suhteellisen suuresta suosiota huolimatta kaatuivat 1920- ja 1930-luvuilla. Vastoinkäymisistä huolimatta järjestö lobbasi väkivallan hiipumiseen asti 1930-luvulle, että paras tapa poistaa lynkkaaminen oli kieltävän lainsäädännön asettaminen.³²⁵

Päivälehdien kolumnimateriaalista nousee esiin kolme ehdotusta siitä, miten lynkkaamista vastaan voitiin taistella. Ensimmäinen näistä, jota esiintuotiin voimakkaimmin,

---

³²² Ks. esim. Laittomuus, *Päivälehti* 17.6.1920; Rotuviha, *Päivälehti* 3.6.1921.

³²³ Waldrep 2000, 77, 78, 97, passim.

³²⁴ Dyer (1918) ja Costigan–Wagner (1934) Bill

³²⁵ Waldrep 2000, 78, 79, passim.

koski poliisin ennakoivaa toimintaa. Esimerkiksi Duluthin lynkkausten tapauksessa lehti koki, että virkavallan olisi pitänyt paremmin valmistautunut lynkkaukseen:

Tiistai-aamuna jo tiedettiin viranomaisten piireissä [--] että [--] rikos [--] hyvin helposti saattaa kansan raivoon [--] Mutta kun [--] alkoi näyttää varmalta, että uhkaukset todella aiottiin panna täytäntöön, oli tuhatlukuisen miesjoukon raivoa vastassa [--] ainoastaan parisen kymmentä poliisimiestä ja vanhanaikainen poliisiasema, jonka [--] puolustaminen ei ollut mahdollista.³²⁶

Brundage kuvaa Etelän lynkkauskautta käsittelevässä tutkimuksessa normaalina, että virkavallan voimattomuus edesauttoi mustien tappamista.³²⁷ Valkoiset tiedostivat tämän ongelman, ja idealistisimmat johtajat jopa rankaisivat poliiseja, jotka olivat passiivisuudellaan helpottaneet lynkkaamista.³²⁸ *Päivälehti* piti periaatteellisesti tärkeänä, että poliisi puuttui väkivaltaan välittömästi ja osoitti peräänantamattomuutta.³²⁹ Poliisiasemien uudistaminen lisäisi taas käytännön valmiutta taistella lynkkaajia vastaan.³³⁰

Toinen ratkaisu koski lynkkaajien tuomitsemiseen liittyvää problematiikkaa. Vuosina 1880–1930 rotuväkivaltaa lisäsi se, että hallitus pidättäytyi tietoisesti asettamasta valkoisia syytteeseen lynkkaamisesta.³³¹ Ryhmä valkoisia pystyi tappamaan mustan ihmisen ja välttämällä liian sadistisia menetelmiä selviämään teosta täysin ilman rikosoikeudellista vastuuta.³³² Tämän mahdollistava ilmapiiri alkoi muuttua vasta 1920-luvulta eteenpäin, jolloin antilynkkausaktivisti alkoivat kritisoida lynkkaamista julkisesti.³³³ Myös *Päivälehti* koki, että lynkkaajien immuniteetti oli tärkeä romuttua:

...lakivastaisen näytelmän toimeenpanijoita uhataan nyt rangaista [--]. Varottava esimerkki on annettava, että yhteiskunta ei voi sietää sitä, että rikoksien rankaiseminen [--] otetaan väkivaltaisesti [--] viranomaisten käsistä, sillä tuollainen menettely on pelkkää anarkiaa ja sellaisen hyväksyminen [--] olisi omiaan saamaan aikaan yleisen laittomuuden tilan.³³⁴

³²⁶ Laittomuus, *Päivälehti* 17.6.1920. Ks. myös Rotuviha, *Päivälehti* 3.6.1921.

³²⁷ Brundage 1993, 167, 179.

³²⁸ Brundage 1993, 202.

³²⁹ ”Yksi selvä ja samalla hyvin valitettava asia ilmenee melkein aina rotumetelien yhteydessä; nimittäin, että viranomaiset eivät osoita kylliksi tarmoa kiihkon ja rauhottomuuden tukahduttamisessa. [--] jäykkä ja peräänantamaton menettely tuollaisen kiihkon hetkellä olisi ehdottomasti välttämätöntä. Heitä kyllä jotkut voisivat silloin tuomita, mutta tuo tuomitseminen [--] muuttuisi jälestäpäin kiittolisuudeksi.” Rotuviha, *Päivälehti* 3.6.1921.

³³⁰ Laittomuus, *Päivälehti* 17.6.1920.

³³¹ Brundage 1993, 26. Lynkkaajien immuniteettiin vaikutti keskeisesti vallitseva harhakuva mustista jatkuvana seksuaalisena uhkana valkoisille naisille. Ks. Freedman 2013, 89.

³³² Brundage 1993, 36.

³³³ Brundage 1993, 95, 239–240. Samalla tämä ilmentää, miten ilmiön monisyisyydestä huolimatta lynkkamisen historiaa Amerikassa ei voida erottaa rotuerottelusta ja rasismista.

³³⁴ Laittomuus, *Päivälehti* 17.6.1920.

Oli siis tärkeää, että lynkkaajat asetettiin syytteeseen ja annettiin näin esimerkki toiminnan paheksuttavuudesta. Tätä ei motivoinut niinkään ajatus rotujen tasavertaisesta kohtelusta, vaan kunnioitus lakia ja järjestystä kohtaan, mikä oli lehdelle periaatteellisesti tärkeämpi seikka.³³⁵ Se takasi turvalliset olosuhteet kaikille, etupäässä kuitenkin valkoisille.

Kolmantena ratkaisuna lähteissä mainitaan kahdesti, että huomiota tuli kiinnittää lynkkaajien ohella myös lynkattaviin. Toisin sanoen uhrien omalla käyttäytymisellä nähtiin olevan suora vaikutus siihen, missä määrin väkivaltaa esiintyi. Rotuviha-kolumnissa vuodelta 1921 lehti pohti afroamerikkalaisiin kohdistunutta vastuuta seuraavasti:

Neekereiden puutteet hengellisessä tasossa ja elämäntavoissa, joiden takia ueimmat [sic] rotumelit tapahtuvat, olisi pyrittävä poistamaan paremmin valvomalla mustaihoisten henkistä ja aineellista kehittämistä. Eteläisissä valtioissa on tämä tärkeä seikka lyöty surullisesti laimin.³³⁶

Viittaamalla että mustien ”luontaiset” puutteet houkuttelivat valkoisia lynkkaamaan, lehti itse asiassa käänsi suuren osan väkivallan vastuusta mustille itselleen. Tämänkaltaisen mielipide juontui selvästi rotutieteellisestä ajattelusta ja saa laajempaa merkitystä Amerikassa vaikuttaneen ”Negro Problem”-dilemman³³⁷ kontekstissa. Mutta yhtä lailla myös valkoisilla vähemmistöillä oli oma vastuu väkivallan vähentämisessä:

West Frankfortin väkivaltaterrori oli [--] osoittamassa, miten herkäät amerikkalaisten keskuudessa [--] ollaan tuomitsemaan [--] kansallisuus, jos sen keskuudessa [--] ilmenee rikollisia aineksia. [--] vieraskansallisuuksien velvollisuutena on [--] valvoa jäseniensä siveellistä kohtamista. Amerikkalaisten taholta heidät [--] jätetään tuuliajolle [--] ei ole sekään [--] ”hyvää verta” synnyttämässä, että vieraskansalaisuudet pyrkivät eristäytymään omiin leireihinsä.³³⁸

West Frankfort oli viittaus Illinoisin vuoden 1920 rotumellakkaan, jossa taloudellisen ahdinkoon joutuneet amerikkalaiset olivat lynkanneet rikollisiksi oletettuja italialaisia siirtolaisia.³³⁹ Tapausta käytettiin esimerkkinä epäonnistuneen integraatio ongelmista, joilta olisi vältytty, jos italialaisyhteisö olisi huolehtinut jäsentensä oikeanlaisesta kehityksestä. Lehti koki, että suomalaisilla oli samassa suhteessa parantamisen varaa,

---

³³⁵ ”Tiistai-illan ihmisyyss- ja lakivastaisen näytelmän toimeenpanijoita uhataan nyt rangaista ja alkutoimenpiteisiin heitä vastaan on jo ryhdytty. Lain ja järjestyksen kunnioittaminen on tätä ehdottomasti vaatimassa.” *Laittomuus, Pöivälehti* 17.6.1920.

³³⁶ Rotuviha, *Pöivälehti* 3.6.1921.

³³⁷ Valkoisten keskuudessa esiintynyt kuvitelma siitä, että orjuudesta vapautetut mustat olivat biologisesti ja sosiaalisesti epäkelvoja integroitumaan amerikkalaiseen yhteiskuntaan. Keskeistä sen muodostamisessa oli pelko, että mustat yrittivät vallata valkoisen elämän osa-alueet, myös yksityisen tilan, ja tämä legitimoi näihin kohdistuneen tappavan väkivallan. Ks. Gunning 1996, 21.

³³⁸ Mieleetöntä väkivaltaa, *Pöivälehti* 10.8.1920.

³³⁹ Rotumellakan yksityiskohdat Ks. Mormino 2002, 62–63. Ks. myös Gilje 1996, 129.

mikä viittasi etenkin sosialistien maanpetosrikoksiin, jotka oli saatava loppumaan. Huolta aiheutti myös se, miten suomalaiset eristäytyivät omiin yhteisöihinsä amerikkalaisen kulttuurin sisällä, minkä katsottiin lisäävän väkivallan mahdollisuutta.³⁴⁰

*Päivälehd*en ratkaisuehdotukset voidaan nähdä jatkona lehden rotu- ja integraatiopolitiikalle. Koska lehti ei ollut tasavertaisuuden tinkimätön kannattaja, sivuutti se rotuvihan merkityksen ja keskittyi ratkaisuihin, jotka tekivät ympäristön hetkellisesti turvalliseksi. Poliisiin aktiivista toimintaa kannustettiin, sillä lynkkaajien ymmärrettiin halveksivan ensi sijassa lakia, ei mustia ihmisiä. Mustien oletettu rikollisuus johti lain ylittämiseen, joten myös se oli saatava poistettua. Lojalistinen suhtautuminen integraatiokysymykseen näkyi siinä, että lehti koki siirtolaisilla itsellään olevan vastuu väkivallan hillitsemisessä. Se, että uhreilla ylipäätään oli tässä vastuu, vahvistaa, että lynkkaaminen koettiin ihmisen, etenkin amerikkalaisen, perusominaisuutena – sitä oli vaikea poistaa, mutta omalla toiminnallaan yksilöt ja yhteisöt pystyivät sitä rajoittamaan.

Seuraavaksi tutkitaan *Industrialistia* ja lynkkaamisen yhteyttä talousjärjestelmään. On kuitenkin mainittava, että sivistysteoria löysi jonkin verran kaikupohjaa myös työväenlehdissä. Esimerkiksi amerikansuomalainen *Työmies*-lehti julkaisi vuonna 1915 uutisen, jossa eteläiseen kulttuuriin yhdistetty niin sanottu ”lehmäpoikajänkkö” mainittiin keskeiseksi syyksi lynkkaamisen synnyssä. Kun väkivalta ajan kuluessa levisi myös Etelän rajojen ulkopuolella, piti lehdistö tätä merkinä, että moraalinen rappio-tila vaikutti laajemmin koko Amerikassa.³⁴¹ Myös *Industrialisti* yhtyi ajatukseen ja ilmaisi yhdessä kolumnissaan, miten lynkkaaminen muistutti sitä ikivanhoista ajoista, jolloin lain ja sivistyksen puute ajoi ihmisiä barbaarisiin veritekoihin.³⁴² Se, että amerikkalaiset ikään ja sukupuoleen katsomatta lynkkasivat toisiaan mitä vastenmielisimmin tavoin, sai lehden tosissaan kyseenalaistamaan näiden sivistyneisyyden.³⁴³

---

³⁴⁰ Mieleetöntä väkivaltaa, *Päivälehti* 10.8.1920. Suomalaisten heikon kielitaidon johdosta he suuntasivat aktiviteettinsa pääosin oman yhteisönsä sisään, sen seurakuntiin, seuroihin ja yhdistyksiin, joista myös aviopuoliso löydettiin. Kun siirtolaisen kotikieli oli suomi, ja tämä luki vain suomenkielisiä sanomalehtiä ja kiinnitti huomiota vain Finntownin sisällä tapahtuviin asioihin, ei tämä välttämättä koskaan oppinut puhumaan englantia ja eristäytyi muusta yhteiskunnasta. Ks. Kero 1997, 363–364.

³⁴¹ Huhta 2017a, 156–157.

³⁴² Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

³⁴³ ”Amerikassa nämä tervaamiset ja kidutukset murhineen ovat tulleet aivan yleisiksi. [--] Tällaisia menettelytapoja tuskin missään maassa tunnetaan. Irlannissa tosin joskus [--] joukko ottaa vastenmielisen kansalaisen, tervaa ja höyhentää, mutta minkäänlaista muuta väkivaltaisuutta näitä uhreja vastaan ei harjoiteta” Salaperäiset murhat, *Industrialisti* 4.10.1918. Lynkkaamisen heterogeenisuuden huomioiminen ks. Rotukahakat eivät ole uusiintuneet East St. Louisissa, *Industrialisti* 7.7.1917.

Työväenlehdissä sivistymättömyyttä ei kuitenkaan yhdistetty sotaan kuten *Päivälehdessä*. Kyse oli pikemminkin aatteen sanelemasta logiikasta. Sosialistinen doktriini nimittäin korosti ihmisen yhteyttä sivistykseen, ja aatteen tarkoitus oli yhteiskuntajärjestelmän lisäksi reformoida myös työläisen henkinen elämä. Pitihän tämän olla riittävän sivistynyt, jotta solidaarinen yhteiselo uudessa ja ylevässä sosialistisessa yhteiskunnassa oli mahdollista.³⁴⁴ Toisin sanoen, jos sivistys oli rappiolla, ymmärsivät työväenlehdet sen johtuvan vallitsevan järjestelmä kykenemättömyydestä luomaan sivistyneitä ihmisiä. Sivistyksellä ei katsottu olevan autonomiaa järjestelmään nähden. Näin ollen oli olemassa väkivaltaisia voimia, jotka olivat barbarismiakin häijympiä:

...näissä teurastuksissa sai 300 henkilöä surmansa ja [--] jälkeen löydettiin vielä useita neekereitä hirtettynä [--]. Toinen [--] raakamainen teko [--] tapahtui [--] Flat Riverissä, jossa [--] amerikkalaiset [--] karkottivat kaupungista kaikkiaan noin 700–800 ulkomaalaista kaivostyöläistä. Näillä toimenpiteillä on varsinaiset syynsä kapitalistisessa yhteiskunnassa...³⁴⁵

Vuonna 1917 julkaistussa kolumnissa *Industrialisti* yhtyi työväenlehdistössä vallinneeseen ajatukseen, että kapitalistinen järjestelmä oli perimmäinen syy lynkkaamiselle. Tämän lisäksi kapitalismin koettiin lisäävän työttömyyttä ja köyhyyttä ynnä muita keskeisiä ongelmia, joiden ristipaineessa suomalaiset työläiset Amerikassa kamppailivat.³⁴⁶ Jopa sota asetettiin väkivallan hierarkiassa kapitalismin alapuolelle:

Nykyiset raakamaisuudet jatkuvat sodan seurauksena ja sota puolestaan on kapitalismin seurausta, joten kapitalismi on puolestaan ja lopullisesti epäsuorasti syyppää kaikkeen, sillä taistelu on käynnissä dollareista ja kaikki muu [--] sille ei voida lainata riittävää huomiota.³⁴⁷

Ylläesitetty sitaatti sisältyy vuoden 1920 kolumniin Kapitalismi sen teki, ja se ilmentää samalla, miten dogmaattista sosialismin tulkintaa *Industrialisti* noudatti. Marxilaisuuden ensyklopediassa tämänkaltainen ahdasmielisyyys on liitetty juuri niihin radikaaleihin oppisuuntiin, jotka sosialistisen skisman jälkeen erkaantuivat työväenliikkeen päähaarasta ja joiden argumentointia samasta syystä vaivasi usein teoreettinen näköalattomuus.³⁴⁸ Vaikka järjestelmän objektiiviseen kritiikkiin ei aina välttämättä riittänyt

---

³⁴⁴ Sariola 1982, 117, 139.

³⁴⁵ Rotukahakat ja ulkomaalaisvastaiset mellakat, *Industrialisti* 18.7.1917.

³⁴⁶ "... kaikenlaisiin paheisiin, joiden uhreina me olemme, on olemassa yhteiskunnalliset syyt ja siksi me olemmekin kohdistaneet vihamme kapitalistista järjestelmää vastaan, aiomme sen kumota, ja silloin sen katkerat seuraukset köyhyys, työttömyys, murhat ja muut paheet häviävät itsestään." Salaperäiset murhat, *Industrialisti* 4.10.1918.

³⁴⁷ Kapitalismi sen teki, *Industrialisti* 29.6.1920.

³⁴⁸ Tähän liittyy myös käsite *doctrinaire socialism* eli aatesuuntaus, joka taantumuksen vallitessa propagoi sosialistista yhteiskuntaa vailla minkäänlaisia varjopuolia. ks. Marxists Internet Archive Encyclopedia 2018, sähköinen lähde.

intellektuaalista potkua, julkaisi lehti neljä kolumnia, joissa rakentui yksityiskohtainen teoria siitä, miten kapitalismi edisti lynkkaamisen syntyä.

Lehden mukaan ajatus lynkkaamisen tarpeellisuudesta syntyi ensimmäisenä kapitalisteja vaivanneen ahneuden myötä.³⁴⁹ IWW:n järjestäytyminen sekä unionistien kansainvälisen solidaarisuus olivat johtaneet työluokan voimistumiseen, ja tämä aiheutti amerikkalaisissa porvareissa huolta näiden taloudellisesta asemasta. Kapitalistit pyrkivät hankaloittamaan kehityksen suuntaa iskemällä työluokan keskelle eripuraa, mikä tapahtui rotuväkivallan avulla.³⁵⁰ Nämä yritykset pyrittiin verhoamaan mustan seksuaalirikollisuuden ja IWW:n epäisänmaallisuuden taakse. Todellisuudessa rikollisuus, johon lynkkaamisella vastattiin, johtui palkkaorjuudesta; porvarit riistivät mustia ja työläisiä, eikä näille siksi voinut kehittyä ymmärrystä sivistyksestä ja laista.³⁵¹ Rikollisuuden syyt ja seuraukset käännettiin siis molemmat kapitalismin syyksi.

Taloudellisen kateuden jalostumista väkivallaksi auttoivat vallinneet käsitykset yksilöllisyydestä. Kristillistä etiikkaa ja moraalialueita tutkineen Eric Mountin mukaan 1900-luvulle tultaessa Amerikassa yhteisölliset arvokäsitykset alkoivat väistyä individualistisen mentaliteetin (*liberal individualism*) tieltä. Individualistinen ajattelu juonsi juurensa Amerikan vallankumoukseen, ja se korosti yksilöllisen toiminnan ja moraalisen vertaisuuden merkitystä. Eräs tämän ideologisen muutoksen vaikutusalueista oli myös yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät käsitykset.³⁵² *Industrialisti* koki yksilöllisen harkintakyvyn ja moraalien arvostamisen madaltavan kynnystä lynkata:

... kapitalistisen maailmankatsomuksen omaavat [--] porvarit näkevät ainoastaan pahoja yksilöitä ja yksilöllisen hengen läpikäymänsä ovat valmiit yksilöinä ottamaan yksilöiden koston omiin käsiinsä. Nämäkin henkilöt, jotka Kiukkosen murhasivat [--] vihaavat yksilöitä. [--] samaiset henkilöt [--] ovat valmiit siviililakien alaisinkin mitä raakamaisimpiin tekoihin.³⁵³

---

³⁴⁹ Sosialistit pelkistivät kapitalistisen ideologian ahneudeksi, joka ruumiillistui sisällissodan jälkeen valtaan nousseeseen teollisuuseliittiin, esim. Rockefeller, du Pont, Ford. Ks. Sariola 1982, 165–172.

³⁵⁰ Rotukahakat ja ulkomaalaisvastaiset mellakat, *Industrialisti* 18.7.1917.

³⁵¹ ”Todelliset syyt [--] ei ole siinä, että villiintynyt roskajoukko alkaisi aina raivoamaan jonkun siveelisyysrikoksen, kuten raiskauksen yms. takia. Se on se naamari, jonka varjoon aina todellinen syy halutaan kätkeä. [--] tiedämme, että kuin työläisten edustajia tervattiin ja höyhennettiin [--] selitettiin sen aina tapahtuneen [--] sellaisen syyn takia, että nämä uhriksi joutuneet olivat [--] tehneet jotain epäisänmaallista [--] jolla on tahdottu peittää [--] laittomuuksien johtajain todelliset aikeet. He eivät ole tahtoneet antaa [--] ilmi sitä, että työväenluokan [--] eturivissä kulkevia vainotaan sentakia, että he loukkaavat kapitalistien etuja.” Sivistyksen hedelmät karvastelevat, *Industrialisti* 8.10.1919. Riisto ja pakkaorjuus syinä ks. Taas Rauhallisempaa Duluthissa, *Industrialisti* 18.6.1920.

³⁵² Mount 1981, 362, 363, 364, passim.

³⁵³ Salaperäiset murhat, *Industrialisti* 4.10.1918.

Kapitalistinen individualismi oli tärkeä liittää väkivaltaan, koska sen vaakakupissa painoivat sosialistinen kommunitarismi ja harmonia. Yksilöt pystyivät ottamaan lain käsiinsä, koska amerikkalainen laki- ja oikeusjärjestelmä olivat kapitalistien hallussa ja ”kapitalistiluokan laatimat työväenluokkaa varten”.³⁵⁴ Tämä selitti myös poliisin passiivisen toiminnan, jonka katsottiin ajavan suoraan kapitalistien etuja.³⁵⁵ Lehti oli sitä mieltä, että kapitalismin ja individualismin mielivaltaisuudessa työläisyys itsessään riitti usein lynkkaamisen syyksi. Tämä ajatus heijastui esimerkiksi Olli Kinkkosen kohdalla, ja tapausta hyödynnettiin surutta myös propagandan voimistamisessa.³⁵⁶

Industrialisti teoretisoi myös, että kapitalistisessa järjestelmässä lehdistöllä oli instrumentaalinen rooli lynkkaamisen lisäämisessä. Kuten on käynyt ilmi, tämä synergia on dokumentoitu myös historiantutkimuksessa, jossa tutkijat ovat argumentoineet valkoisen lehdistön luoneen tietoisesti positiivista kuvaa lynkkaamisesta ja rohkaisseet amerikkalaisia lynkkaamaan vedoten sen välttämättömyyteen.³⁵⁷ *Industrialisti* totesi saman asian kolumnissa Rotukahakat ja ulkomaalaisvastaiset mellakat vuodelta 1917:

Yhdessä ja toisessa [--] porvarillisessa lehdessä on [--] kehotettu amerikkalaisia ja etupäässä porvareita [--] toimeenpanemaan samanlaisia joukkohäätöjä ja karkotuksia. ”Seuratkaa Biseben esimerkkiä [--]”, on sanottu ja sitä on seurattu ja kehotetaan edelleenkin seuraamaan.³⁵⁸

Porvarilehdistö siis yllytti avoimesti amerikkalaisia lynkkaamaan, ja kun murhia syntyi, se vältteli lynkkaajien tunnistamista helpottavaa uutisointia. Erityisen selkärangattomana *Industrialisti* koki sen, että sodan jälkeen osa lehdistä ei kantanut vastuuta kyvän vallan väärinkäytöstä, vaan vieritti syyn virkavallan niskoille:

... kuin pantiin toimeen työläisten tervaamisia, hirttämisiä [--] selittivät porvarilehdet ne aina edesvastuuttoman roskajoukon työksi, nyt ne kuitenkin tunnustavat, että viranomaiset [--] ovat tällaisia tekoja suosineet [--] lehdet agiteerasivat sangen voimakkaasti tätä samaista roskajoukkoa silloin laittomiin tekoihin sekä antoivat siunauksensa sen raakamaiselle toiminnalle...³⁵⁹

---

³⁵⁴ Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

³⁵⁵ Sivistyksen hedelmät karvastelevat, *Industrialisti* 8.10.1919.

³⁵⁶ Olli Kinkkosen ruumis löydetty Lester puistosta, *Industrialisti* 2.10.1918

³⁵⁷ Ks. esim. Waldrep 2000, 76, 77, 97; Mangun & Gerlach 2013, 136, 137, 138; Jean 2005, 351–369.

³⁵⁸ Rotukahakat ja ulkomaalaisvastaiset mellakat, *Industrialisti* 18.7.1917. Ks myös Salaperäiset Murhat, *Industrialisti* 4.10.1918.

³⁵⁹ Sivistyksen hedelmät karvastelevat, *Industrialisti* 8.10.1919.

Vaikka poliisin toiminnalla nähtiin olevan vaikutus väkivallan määrään, oli se ongelman ratkaisun kannalta kuitenkin vähemmän merkittävää.³⁶⁰ Lehti nimittäin uskoi, että ensimmäinen tehtävä lynkkaamisen lopettamiseksi oli saattaa vastuuseen ne kapitalistiset sanomalehdet, jotka avoimesti yllyttivät ihmisiä väkivaltaan:

Jos sanomalehdissä [--] sallitaan huutaa, että ”kosto häntä seuratkoon”, niin silloin intohimojen raivottaret voivat kaikkialla päästä valloilleen [--] kaikkein ensimmäiseksi olisi asetettava syytteen [--] lehdet, jotka vähemmän ajattelevia yksilöitä kiihottavat moisiin raakuuksiin.³⁶¹

Tätä johtopäätöstä pohjusti oivallus siitä, että lehdistön ja lukijoiden välillä vallitsi valtasuhde, ja ensimmäinen pystyi vaikuttamaan jälkimmäisten väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Siksi olikin tärkeää, että väkivaltaa propagoiville lehdille asetettaisiin selvät juridiset rajat. *Industrialistin* lähestymistapa onkin hyvin samankaltainen kuin amesilaisten lynkkauksenvastaisten aktivistien, jotka 1930-luvulla korostivat ympäristön ja etenkin lehdistöuutisten pasifioinnin merkitystä lynkkaamisen lopettamisessa.³⁶²

Uutisten rajoittaminen oli kuitenkin vain ensimmäinen askel kohti lopullista ratkaisua. Kuten on käynyt ilmi, *Industrialisti* uskoi, että vain vallitsevan talousjärjestelmän kumoaminen lopettaisi inhimillisen kärsimyksen yhteiskunnassa. Mutta koska vallankumouksen aktualisoituminen ajoittui hamaan tulevaisuuteen, oli ratkaisu sitä odotellessa hyödyllistä liittää luokkataistelua vahvistavaan toimintaan. Näin lehti pohti työläisten mahdollisuuksia puolustautua väkivaltaa vastaan kolumnissa vuonna 1920:

... tragedia kertoo vaan katkeran historian kapitalistisesta luokkayhteiskunnasta ja [--] on [--] opetuksena siitä, että meidän täytyy tehdä tarmokasta kasvatus- ja järjestämistyötä [--] että voidaan [--] poistaa sellaiset olot, jotka ovat kasvattaneet ihmisistä petoja.³⁶³

Niin kauan kuin vallitsevan järjestelmän rakenteet suojelivat lynkkaajia, oli usko aatteen ulkopuolelta tulevaan muutokseen vähäistä. Sen sijaan ajankohtainen ratkaisu väkivaltaan oli työväen tiiviimpi järjestäytyminen. Tämä ajatus oli vahvasti liitoksissa *Industrialistin* pääasiallisiin tavoitteisiin työväenlehtenä; se käänsi väkivallan uhan aatteelliseksi mahdollisuudeksi ja pyrki lisäämään IWW:n rekrytointia. Lynkkaamista

---

³⁶⁰ *Industrialisti* ei kokenut poliisin toiminnalla olevan yhtä merkittävää vaikutusta väkivallan vähentämiseen kuin *Päivälehti*. Lehti kuitenkin mainitsi asiasta. Ks. Rotukahakat ja ulkomaalaisvastaiset mellakat, *Industrialisti* 18.7.1917; Salaperäiset Murhat, *Industrialisti* 4.10.1918.

³⁶¹ Salaperäiset Murhat, *Industrialisti* 4.10.1918.

³⁶² Waldrep 2000, 77, 78, 97, passim.

³⁶³ Taas Rauhallisempaa Duluthissa, *Industrialisti* 18.6.1920.

ei myöskään esitetty vain uhkana suomalaisille työläisille, vaan halu lynkata saattaisi samalla tavoin vallata myös heidät. Liikkeeseen liittyminen oli ratkaisu molempiin.³⁶⁴

Industrialistin kapitalismille asettamaa haitta-arvoa voidaan lopuksi selventää palaamalla lehden perustamishetkiin. Reino Kero on käsitellyt niitä syitä, jotka alun perin syyttivät aatteen kipinän suomalaisissa työläisissä ja mitkä siten vaikuttivat myös *Industrialistin* myöhempien mielipiteiden muodostumiseen. Keron sanojen mukaan suomalaisilla oli Amerikkaan saapuessaan voimakas usko siitä, että uudessa kotimaassa heitä odotti vapaus kaikissa muodoissaan. ”Armottoman kovaan tehdas-, kaivos-, tai metsätyöhön joutuminen karisti kuitenkin haaveet vapauden maan pilvilinnoista”.³⁶⁵ Kun tähän lisättiin köyhyys, sairaudet ja siirtolaisen hyväksikäyttö, olivat unelmat viimeistään murskana ja latu auki aatteen omaksumiselle.³⁶⁶ Kun sosialismi sitten sai suomalaisissa jalansijaa, laittoivat punakammoiset amerikkalaiset työnantajat heidät mustalle listalle. Tämä selittää Keron mukaan sen, että aate omaksuttiin voimakkaasti – ajateltiin, että vain sosialismi saisi aikaan parannuksen yhteiskunnassa.³⁶⁷

Kun *Industrialisti* perustettiin näiden pohjavirtausten aloittaman kehityksen seurauksena vuonna 1914, lehti ei ollut vain kapitalismin vastainen. Se oli pettynyt perinteisten sosialistien porvarimyönteisiin asenteisiin ja kääntynyt radikaalisen syndikalismin tielle.³⁶⁸ Voidaan ajatella, että raskaiden kokemusten opettama ja radikalismiin inspiroima lehti koki kapitalismin tuottavan yksilölle luontaisesti vain kärsimystä, ja tässä jokainen uusi epäkohta oli merkki siitä, ettei järjestelmä yksinkertaisesti toiminut. Näin ajateltuna on ymmärrettävää, että lynkkaamisen kulminoiduttua vuosisadan vaihteessa ja suomalaisten saatua maistaa siitä osansa, ymmärsi lehti sen yhdeksi järjestelmän negatiivisista epäkohdista. Lynkkaamisesta uutisoiminen muodostuikin tärkeäksi ennen kaikkea siksi, että se kaikessa kamaluudessaan vahvasti ajatusta kapitalistisen järjestelmän kumousvalmiudesta ja enteili siten loppua proletariaatin riistämislle.

Viimeinen alaluku tutki lynkkaamisen syitä ja ratkaisuja aineistoja erottavien selitysmallien kautta. Vertailukohtana oli Huhdan typologia syiden jakautumisesta kahteen päätekijään, jota myös tutkielman aineistot pitkälti noudattelivat. *Päivälehti* ymmärsi, että lynkkaamista synnytti ihmisessä luontaisesti piilevä sivistymättömyys ja lain

---

³⁶⁴ Anarkia tai järjestetty toiminta, *Industrialisti* 18.6.1920.

³⁶⁵ Kero 1997, 85.

³⁶⁶ Kero 1997, 85. Siirtolaisten kokema, köyhyys, sairaus ja hyväksikäyttö ks. Sariola 1982, 20.

³⁶⁷ Kero 1997, 85.

³⁶⁸ Kero 1997, 84–90. Ks. myös Kero 1976, 156–157; Sulkanen 1951, 171–191.

halveksunta. Ratkaisu oli taas kehittää niitä yhteiskunnan kontrollimekanismeja, joiden kautta lynkkaamista voitiin estää ja lynkkaajia saada tuomituksi teoistaan. Lisäksi se koki, että yleistä rikollisuutta vähentämällä myös lynkkaaminen vähentyisi. *Industrialisti* lähestyi ongelmaa sen sijaan aatteen kautta ja näki väkivallan pääsyynä kapitalistisen talousjärjestelmän ja tämän synnyttämän vihan työläisiä kohtaan – lynkkaaminen oli siis erityinen uhka työluokalle. Ensikädessä väkivaltaa voitiin vähentää järjestäytymällä liikkeeseen ja rajoittamalla porvarilehdistön propagandaa. Lopullisesti lynkkaaminen saataisiin hävitettyä sosialistisen vallankumouksen myötä.

4. Lopuksi

Nykyajan ihmisen ei tarvitse enää raa’an ruumiillisen voiman kautta kukistaa tiellään olevaa, vaan voi sen tehdä kirjoitettujen ja yleisesti hyväksytyjen lakien kautta. Rikoksellinen voidaan asettaa syytteeseen [--] ja tuomita. Hänet voidaan poistaa tieltä laillista tietä, voidaan sulkea jylhien muurien sisään ja vieläpä on lakeja, joilla rikoksellinen voidaan laillisesti mestatkin.³⁶⁹

Näin pohti amerikansuomalainen sanomalehti *Industrialisti* modernin oikeusvaltion sekä lynkkaamisen välistä ristiriitaisuutta kolumnissa Kun väkivalta hallitsee maailmassa vuonna 1918. Uutisen julkaisuhetkellä Amerikan sisäiset rotukiistat sekä runsaan siirtolaisuuden aiheuttamat jännitteet olivat maassa laajimmillaan, mikä yhdistettynä omankädenoikeuden kulttuuriseen asemaan olivat edesauttaneet lynkkausväkivallan leviämistä. Amerikansuomalainen lehdistö oli eräs keskeinen foorumi, jossa käytiin lynkkaamista koskevaa suomenkielistä yhteiskunnallista keskustelua, ja tässä tutkielmassa on tutkittu, miten lehdistö lynkkaamiseen suhtautui. Ongelmaa on lähestytty kysymällä, mistä aineksista lynkkaus uutisointi rakentui ja mitkä olivat lehdistön mukaan väkivallan syntyyn ja sen ratkaisuun liittyvät keskeiset tekijät. Lähdeaineistona on käytetty kahta amerikansuomalaista siirtolaissanomalehteä, *Industrialistia* ja *Päivälehteä*, joiden uutisaineistoja on tulkittu niiden historiallista kontekstia vasten.

Jos tutkimusongelmaan olisi annettava jonkinlainen tiivistetty vastaus, kiteytyisi se molempien aineistojen kohdalla edellä esitettyyn sitaattiin. *Industrialisti* ja *Päivälehti* suhtautuivat lynkkaamiseen ennen kaikkea merkinä vanhan ja uuden ajan murroksesta, jossa ”nykyajan” lakia kunnioittava ihminen pyrki irrottautumaan vanhasta ”raa’an ruumiillisen” voiman aikakaudesta. Se, mikä tässä symboliikassa kulloinkin edustaa vanhaa ja uutta, riippuu siitä, mistä näkökulmasta lähdeaineistoa katsotaan. Jos lähteitä käsitellään yhtenä lehdistönä, joka edusti suomalaista siirtolaisyhteisöä, tarkoittaa vanha aika näkyvimmin maailmansotaa. Sodan väkivaltainen ilmapiiri synnytti lynkkaamista, mikä puolestaan esti siirtolaisten uutta kansalaisuutta koskevien perustuslaillisten oikeuksien toteutumista. Toisaalta väkivallan lisääntyminen sodan aikana koettiin oleellisesti liittyvän myös murrokseen, jota siirtyminen amerikkalaisesta kansallisvaltiosta kohti uutta ja monikansaista siirtolaisyhteiskuntaa merkitsi.

---

³⁶⁹ Kun väkivalta hallitsee maailmassa, *Industrialisti* 2.10.1918.

Jos aineistoja tarkastelee yksittäisten lehtien näkökulmasta, jotka edustivat erilaisia maailmankatsomuksia, on symboliikka toisenlainen. *Industrialistille* vanhaa aikaan edusti näkyvimmin kapitalistinen talousjärjestelmä, joka jo natisi liitoksistaan, mutta mikä toistaiseksi onnistui säilymään hengissä imemällä voimaa hierarkkisesta luokkajaosta. Tämän epäluonnollisen voimatasapainon säilyttämisessä keskeinen elementti oli lynkkaaminen. Väkivalta ymmärrettiin sairaan yhteiskuntajärjestelmän lieveilmiönä, joka viesti järjestelmän käytännöllisestä epäsopivuudesta modernin ihmisen tarpeisiin. Uutta aikaa sen sijaan symboloi luokkien välisen valta-asetelman murtuminen ja siirtyminen sosialistiseen yhteiskuntaan. ”Nykyajan” ihmistä symboloi tässä sivistynyt sosialisti, ja ajatus yhteisomistajuudesta varmistui sen, että lynkkaamista kirvoittavaa taloudellista kateutta ei esiintynyt. *Industrialistille* sosialistiseen yhteiskuntaan siirtyminen merkitsi niin teoreettista kuin käytännöllistä ratkaisua lynkkaamiselle.

Päivälehdelle lynkkaaminen oli enemmän ajallista murrosta ja väkivaltainen takaisku menneisyydestä. Moderni ihminen ei lynkannut, vaan kävi oikeutta ja tuomitsi rikolliset ”jylhien muurien sisään”. Moderniin oikeusturva-ajatteluun verrattuna lynkkaaminen näyttäytyikin barbaariselta traditiolta ja oli kehitysaskel ajassa taaksepäin. Toisaalta lynkkaaminen koettiin myös merkinä siitä, että suomalaisten sosialistien oli otettava askel kauemmas radikalismista ja kohti uutta amerikkalaista identiteettiä. Tässä yhteydessä väkivallan tietynlainen käsittely viittaa siihen, että lehti ei ollut poliittisesti riippumaton, vaan kansallismielinen julkaisu. Mutta myös amerikkalaisuuteen liittyi ongelmia, sillä kuten kaikkea ihmisyyttä, vaivasi myös sitä luontainen barbaarisuus, ja tilanteen koittaessa ihmiset kykenivät mitä julmimpiin veritekoihin. *Päivälehdelle* lynkkaaminen olikin ihmisyyteen menneisyydestä periytynyt välttämätön paha, jota sivistyneisyys hillitsi, mutta vain riittävän vahvat oikeusinstituutiot estivät.

Aineistojen rakenneanalyysin perusteella ajoittaisia murrosta ilmeni myös suhteessa lynkkaamisen valtavirtaisiin julkisiin esitystapoihin. *Industrialisti* ja *Päivälehti* eivät pääosin noudattaneet valkoisen lynkkausnarratiivin periaatteita. Sanastollisesti uutiset rakentuivat vielä osittain amerikkalaisen termistön varaan, mihin vaikutti lynch-sanon universaali asema sekä uutisten kääntäminen amerikkalaisista lähteistä. Lainasanojen käyttöä selittää myös se, että lynkkaaminen vasta haki suomalaisperäistä sanamuotoaan ympäristössä, jossa suomen kielen asema oli muutoinkin haastava ja uhattuna. Tästä huolimatta termistön asteittainen suomalaistuminen oli havaittavissa, ja sen myötä lynkkaaminen rinnastettiin Suomessa tavattaviin joukkoväkivallan muotoihin.

Lehtien terminologiset valinnat eivät siis täysin tukeneet ajatusta lynkkaamisen amerikkalaisuudesta; väkivalta oli universaalista ja ihmisyyteen liittyvää, mikä nykyhetken määritelmällisestä näkökulmasta pitää myös täysin paikkansa.

Ero narratiiviin ilmeni myös lynkkaamisen osapuolien esittämisessä. Siinä missä amerikkalaiset lehdet vähätelivät lynkkaamista ja demonisoivat mustia, puuttuivat *Industrialistista* ja *Päivälehdessä* räikeät rasistiset stereotyyppit sekä uhrien kärsimyksellä mässäily. Lynkkaamisesta myös puhuttiin avoimesti ja ymmärrettävillä käsitteillä, eikä sitä piilotettu tietoisesti muun rotuväkivallan sekaan. Tässä tieto, että uutisia käännettiin amerikkalaisista lehdistä, osoittautui hedelmälliseksi seikaksi. Jo lyhyt vertailu sisältöjen välillä synnyttää mielikuvan, että lainattujakin uutisia muokattiin suomenkielisten lehtien maailmankuvien suuntaisesti. Tämä ei ollut välttämättä tietoista toimintaa, vaan toimitusprosessissa implisiittisesti tarttuvaa vaikutusta, mutta mikä pohjimmiltaan perustui maailmankatsomuksellisiin eroihin lehdistöjen välillä. *Industrialistin* ja *Päivälehden* uutisia ei voi luonnehtia ajalle täysin poikkeukselliseksi, mutta ne olivat silti selvästi ”objektiivisemmaksi” jalostettu versio lynkkausnarratiiveista.

Jos suomenkielisten lehtien suhtautumista sanallistetaan vielä perinteisemmin termein, voisi sen luonnehtia olleen negatiivista aikana, jolloin Amerikan valtavirran asenteet omankädenoikeutta kohtaan olivat positiivisia. Tämän mielipideilmaston syntyyn on vaikuttanut ainakin kolme amerikansuomalaiselle kontekstille tyypillistä seikkaa. Ensinnäkin suomalaiset siirtolaiset sijoittuivat Amerikan yhteiskunnallisessa kahtiajajossa sen vähempiarvoiseen osaan eli siihen, mihin valtaosa lynkkauksista kohdistui. Siten oli hyvin luonnollista tuomita ilmiö, joka uhkasi myös suomalaisten hyvinvointia. Toisaalta tärkeä seikka liittyy lehdistön ja väkivallan pääkohderyhmän eli afroamerikkalaisten väliseen suhteeseen. Se ei perustunut samanlaiseen rotuvihaan ja poliittiseen asetelmaan kuin valkoisten amerikkalaisten kohdalla. Lehdistö koki mustien väkivaltaisen kohtelun yhteiskunnallisesti haitallisena, eikä lynkkaamisella ymmärretty olevan positiivisia vaikutuksia rotukysymyksen ratkaisemisessa, päinvastoin.

Viimeisenä negatiivista suhtautumista voidaan selittää yleisillä oikeuskäsityksillä. Amerikkalainen yhteiskunta oli siinä mielessä erityislaatuinen, että siellä vallitsi historiallinen ”tarve” omankädenoikeudelle, jonka myötä lynkkaaminen oli saanut kulttuurisesti merkittävän aseman. Vaikka myös suomalaisilla oli omat kokemuksensa omavaltaisuudesta, ei Suomessa koskaan sovellettu julkisesti yhtä epäinhimillistä yllälaillista rangaistusta. Suomalaiset eivät siis yksikertaisesti osanneet ymmärtää, miksi

lynkkaamiseen liittyi legitiimejä mittasuhteita. Nämä kokemukset varmasti vaikuttivat myös *Industrialistiin* ja *Päivälehteen* eli ne arvostivat lakia ideaalissa muodossa, jossa kansan käsitykset oikeudenmukaisuudesta eivät ylittäneet ihmisoikeuksia. Tämä heijastui myös siinä, miten suhtauduttiin amerikansuomalaisiin ja lynkkaamiseen. Vaikka heillä siirtolaisryhmänä oli sekä sisäisiä että ulkoisia poliittisia motivaatioita edistää väkivaltaa, eivät lehdet hyväksyneet radikaalien lynkkaamista tai käyttäneet narratiiveihin liittyvää poliittista valtaa suomalaisten identiteetin voimaannuttamisessa.

Lopuksi on tehtävä muutama lähdeaineistoa koskeva kriittisempi huomio. Puhuttaessa siirtolaislehdistöstä olisi objektiivisuuden kannalta tietysti parempi, että aineisto koostuisi useammasta kuin kahdesta nimikkeestä. Pro gradu on tässä suhteessa kuitenkin melko rajallinen – silti nimikkeiden määrä vaikuttaa suoraan siihen, minkälaisia yleistyksiä voidaan tehdä. *Industrialistin* ja *Päivälehteen* kohdalla uskaltaa sanoa, että ne antavat käsityksen eräistä keskeisistä linjoista, joita amerikansuomalaisen lehdistön suhtautuminen lynkkaamiseen noudatteli. Tätä kuvaa voidaan varmasti vielä kehittää tulevaisuudessa analysoimalla useampia lehtiä. Esimerkiksi kirkon julkaisemilla sanomalehdillä oli myös merkittävä asema ja lukijakunta suomalaisessa yhteisössä. Mitä tulee historiallisen muutoksen havaitsemiseen, se on mahdollista kahdenkin lehden aineistoilla; tässä tutkielmassa muutosta ilmeni maailmansodan kontekstissa, jolloin lynkkausutisten sisältö monipuolistui. Jos aiheeseen liittyy muita murroksia, vaatii niiden havaitseminen joko aikarajauksen tai aineistopohjan laajentamista.

Yleisesti ajatelle sanomalehtilähteisiin sisältyy suuri potentiaali, sillä lehdet syntetisoivat oletusarvoisesti laajan skaalan yhteiskunnassa vaikuttavia eri tahojen mielipiteitä. Oikein käytettynä sanomalehdet soveltuvat siis myös yleisen mielipiteen lähteeksi. Tämä potentiaali näkyi tutkielmassa siinä, että aiheen tiimoilta syntyi herkästi uusia kysymyksiä koskien juuri amerikansuomalaisia ja lynkkaamista. Jotta siirtolaisien suhtautumista väkivaltaan voitaisiin tutkia – ja metodologisesti kestäväällä tavalla – tarvitsevat sanomalehdet rinnalleen myös muita lähderyhmiä. Käytännössä tämä tarkoittaa lynkkaamista koskevien, ei-julkisten toimijoiden ja yksityishenkilöiden tuottamien dokumenttien tasapuolista analysointia. Kirjallista perintöä amerikansuomalaisilta on jäänyt arkistoihin runsaasti molemmin puolin valtamerta, joten aineistolliset lähtökohdat laajemmalle kysymyksenasettelulle saattavat olla olemassa.

Lehdistöanalyysin pohjata luonnollinen jatkokysymys on, miten amerikansuomalaiset vastaanottivat ja tulkitsivat lynkkaamisesta kirjoitettuja uutisia? Tämän tutkiminen on

hyvä lähtökohta siirtolaisten laajemman suhtautumisen selvittämisessä, ja aineistona voisi toimia esimerkiksi lehtien toimituksiin lähetetyt lukijakirjeet, sekä -kolumnit lynkkaamisesta. Toinen kiinnostava kysymys on, osallistuivatko amerikansuomalaiset koskaan mustien lynkkaamiseen? Aineistoista nimittäin löytyi tähänkin viittaava uutinen vuodelta 1920.³⁷⁰ Nämä kysymykset vaativat kuitenkin laajempaa aineistoa ja syvemmän historiallisen kontekstin rakentamista. Pelkästään siirtolaisten osallisuuden varmistaminen vaatisi amerikkalaisiin oikeuslähteisiin pääsyä ja yleisesti kysymys väkivaltaan suhtautumisesta vaatii perehtymistä suomalaisissa 1900-luvun alussa vallinneisiin oikeuskäsityksiin. Jälkimmäisestä on olemassa vain niukasti tutkimustietoa, joten kontekstin luominen saattaa vaatia myös aikalaiskirjallisuuteen perehtymistä.

Laajempien kysymysten ohella myös suomalaisen siirtolaislehdistön tutkimisessa riittää edelleen työsarkaa. Tämän hetkinen tutkimus on yhä painottunut lehdistön rakenteiden ja kehitysvaiheiden selvittämiseen, ja se mitä lehdet ovat tosiasiallisesti kirjoittaneet ja millaista kuvaa ne ovat todellisuudesta piirtäneet, on pitkälti hämärän peitossa. Ja juuri tätä lehdistöhistorian osa-aluetta myös tämä tutkielma on pyrkinyt panoksestaan edistämään. Eräs sen keskeinen merkitys on ollut monipuolistaa ja elävöittää valitsevaa yleispiirteistä ja tilastollista kuvaa amerikansuomalaisista siirtolaislehdistä. Mitä tulee lynkkaamiseen, on tutkielma laajentanut ja syventänyt historiallista käsitystä amerikansuomalaisen lehtien suhtautumisesta väkivaltaan. Tähän se on pyrkinyt ei vain uutisasenteita ja substanssia analysoimalla, vaan asemoimalla lynkkaus uutisia kokonaisvaltaisemmin suhteessa amerikkalaiseen kontekstiin muutamalla keskeisellä osa-alueella. Toisaalta lynkkaus uutisia tutkimalla on ilmennyt, miten hedelmällinen teema lynkkaaminen on yleisesti, kun tutkitaan suomalaisia siirtolaisia tai lehdistöä.

Ilmiönä lynkkaaminen on moniulotteinen ja siinä yhdistyvät useat yhteiskuntaa perustavanlaatuisesti kategorisoivat käsitteet, kuten rotu, kansallisuus ja identiteetti. Tästä syystä lynkkaus uutiset ovat usein yhteisöä ja sen lehdistöä jakavien sosiaalisten ja poliittis-ideologisten ristiriitojen polttopisteessä. Toisin sanoen niiden tutkiminen voi paljastaa lehdistöstä tai yhteisöstä sellaisia seikkoja, mihin sosiaalisesti ”hillitymmät” aiheet eivät pysty. Tässä tutkielmassa lynkkaus uutiset ovat muodostaneet amerikansuomalaisista sanomalehdistä oman kuvansa. Ne eivät olleet passiivisia tiedon välittäjiä vaan monipuolisia toimijoita, jotka ottivat aktiivisesti osaa Amerikan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Lehdet eivät vältelleet hankalimpiakaan keskustelunaiheita ja

---

³⁷⁰ ”Uusia vankeja lynkkaukseen osallisena”, *Industrialisti* 28.6.1920.

linjasivat selkeitä kantoja tärkeinä pitämiinsä asioihin, joilla uskottiin olevan amerikansuomalaisten olosuhteita parantava vaikutus. Lynkkaus uutiset ovat siis hedelmällinen kohde myös, kun tutkitaan, miten tietyn uutisteeman käsittely suhteutui siirtolaislehdissä aina osaksi sen laajempaa päätehtävää eli integraation edistämistä.

Palataan aivan lopuksi tutkielman alkuun, jossa pohdittiin omankäden oikeutta ja suomalaista yhteiskuntaa. On selvää, että lynkkaamisesta käytävän julkisen keskustelun luonne kertoo paljon, miten tietty yhteisö suhtautuu rotuun ja ihmisoikeuksiin, ja mitkä ovat sen käsityksen oikeudenmukaisuudesta. Siten voidaan kysyä, voiko amerikansuomalaista lehdistöä analysoimalla saada vastauksia tämän päivän kysymyksiin suomalaisten omavaltaisuudesta? Tai siihen, mikä on tämän oletetun taipumuksen rooli vieraiden tulijoiden kohtaamisessa? Vaikka 2010-luvun Suomen vertaaminen 1900-luvun alun Amerikkaan on monella tapaa ongelmallistakin, yhdistää näitä yhteiskuntia siirtolaisuuteen liittyvä murros – siirtymä homogeenisestä kansallisvaltiosta kohti monikulttuurista yhteiskuntaa. Suomalainen yhteiskunta eroaa amerikkalaisesta kuitenkin siinä, että täällä integraatiota edesauttavana tekijänä ei ole yhteistä kieltä tai yleismaailmallista ajatusta taloudellisen menestymisen mahdollisuudesta. Omankäden oikeudesta käytävässä keskustelussa onkin kyse juuri integraation epäonnistumisesta.

Amerikassa lynkkaamiseen vaikuttivat rotuun ja suuriin yhteiskunnallisiin muutoksiin liittyvät voimat, joiden ikeen alla yhteiskunnan integraatiokyky lakkasi toimimasta. Kun ajatellaan suomalaista yhteiskuntaa, ei samoja kieleen, ilmastoon tai esimerkiksi työnteon mahdollisuuksiin liittyviä ennako-odotuksia vallitse, mitkä helpottaisivat tulijoiden integroitumista. Tietysti pohjoismaisen hyvinvointivaltion instituutiot sekä ihmisten kehittynyt asennoituminen vähemmistöihin vaikuttaa siihen, ettei siirtolaisuus varmasti johda samantyyppisiin lieveilmiöihin kuin 1900-luvun alun Amerikka. Silti ilmassa on merkkejä, jotka antavat syyn pohtia, miten siirtymäprosessia tulisi tulevaisuudessa hallita. Se, saako omankäden oikeus tässä prosessissa tilaa kehittyä, on haastava kysymys, ja vaatii tueksi laajempaa vertailevaa tutkimusta siitä, onko pohjoismainen kulttuurillisesti pitkään eristyksissä ollut yhteiskunta historiallisesti keskimäärin vastustuskykyisempi omankäden oikeudelle kuin amerikkalainen yhteiskunta.

Analysoimalla amerikansuomalaisia lynkkaus uutisia, käy ainakin selväksi, että uutisia kirjoittaneiden amerikansuomalaisten toimittajien ajattelussa ei juuri löytynyt ymmärrystä lain ylittävälle omavaltaiselle väkivallalle. Vaikka väkivaltaan tukeutuminen oli yhteiskunnallisen dynamiikan puitteissa mahdollista ja poliittisesti tietyssä mielessä

hyödyllistä, suhtautuivat toimittajat siihen harkitusti ja kriittisesti. Lynkkaamisen ajateltiin olevan tie kehityksessä taakse päin, joka johti lopulta aina yhteiskunnan ja ihmisten kannalta kurjempaan lopputulokseen. Tähän suhteutettuna ajatus siitä, että 2010-luvun suomalaiset olisivat valmiita kyseenalaistamaan oikeusvaltion normit ja ottamaan lain väkivaltaisesti omiin käsiinsä, kuulostaa suomalaista oikeusajattelua vähäsyvältä ajatukselta. Vaikka vuoden tärkeimmissä julkisissa puheissa on näitä asioita käsitelty, ei se vielä tämän tutkielman valossa anna aihetta huoleen. Viitteitä kuitenkin on, että tämän tyyppiselle tutkimukselle saattaa olla tulevaisuudessa kysyntää.

5. Lähdeluettelo

Alkuperäislähteet

Industrialisti, Duluth, Minnesota 1917–1921.

Päivälehti, Duluth, Minnesota 1917–1921.

Muu alkuperäisaineisto

The Bryan Daily Eagle, Bryan, Teksas 1916.

Kainuun Sanomat, Kajaani 1921.

Kansan Lehti, Tampere 1920.

The Minneapolis Tribune, Minneapolis, Minnesota 1903.

Mt. Pleasant Pyramid, Sanpete County, Utah 1925.

Suomen Työmies, Helsinki 1921.

The Tampa Tribune, Tampa, Florida 1900.

Hannonen, Inka: Menestyksekkäs rikossarja Karppi jatkuu toisella tuotantokaudella – teemana omankädenoikeus, Yle-verkkouutiset 10.1.2019. <https://yle.fi/aihe/artikeli/2019/01/10/menestyksekkas-rikossarja-karppi-jatkuu-toisella-tuotantokaudella-teemana> [haettu 29.1.2019].

Incoronato, Katja: Juha Sipilältä vetoamus suomalaisille: ”Omankädenoikeuden käyttö on oikeusvaltiossa rikos, kuten myös vihapuheen viljeleminen”, Uusi Suomi-verkkouutiset 31.12.2018. <https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/268099-juha-sipilalta-vetoomus-suomalaisille-omankadenoikeuden-kaytto-oikeusvaltiossa-rikos> [haettu 29.1.2019].

Kansalliskirjaston internet-sivu. Digitaaliset aineistot. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/search?query=korpilaki&startDate=1908-12-01&endDate=1921-12-31&orderBy=RELEVANCE&formats=NEWSPAPER> [haettu 6.5.2019].

Library of Congress -internet-sivu. Statutes at Large: 65th Congress, Session 2 (1918). <https://www.loc.gov/law/help/statutes-at-large/65th-congress.php#2> [haettu 11.12.2018].

National Association for the Advancement of Colored People -internet-sivu. What is the mission of the NAACP. <https://www.naacp.org/about-us/> [haettu 6.5.2019].

National Association of Black Journalists -internet-sivu. NABJ Style Guide A. <https://www.nabj.org/page/styleguideA> [haettu 6.5.2019].

Aikalaiskirjallisuus

Alkio, Santeri: *Puukkojunkkarit: kuvauksia nyrkkivallan ajoilta*. Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino, Porvoo (1894) 1964.

Cutler, James Elbert: *Lynch-Law. An Investigation into the History of Lynching in the United States*. Longmans, Green, and CO., New York 1905.

National Association for the Advancement of Colored People: *Thirty Years of Lynching in the United States 1889–1918*. New York 1919.

Tutkimuskirjallisuus

Alexander, Charles C.: *The Ku Klux Klan in the Southwest*. University of Kentucky Press (1965) 2014

Barnhurst, Kevin G. & Nerone, John: *The Form of News: A History*. The Guilford Press, New York 2001.

Barrett, James R. & Roediger, David R.: Inbetween Peoples: Race, Nationality and the "New Immigrant" Working Class. *Journal of American Ethnic History*. Vol. 16, No. 3 1997, 3–44.

Berg, Manfred: Lynching and the Ambivalence of Modernity. *Fractured Modernity: America Confronts Modern Times, 1890s to 1940s*. Ed. Welskopp, Thomas & Lessoff, Alan. Schriften des Historischen Kollegs vol. 83. De Gruyter 2013.

Berg, Manfred: *Popular Justice. A History of Lynching in America*. The American Way Series, Ivan R. Dee, Chicago 2011.

Berg, Manfred & Wendt, Simon: Introduction: Lynching from an International Perspective *Globalizing Lynching History. Vigilantism and Extralegal Punishment from*

an International Perspective. Ed. Berg, Manfred & Wendt, Simon. Palgrave Macmillan, New York 2011.

Brundage, Fitzhugh W.: Conclusions: Reflections on Lynching Scholarship. *American Nineteenth Century History*. Vol. 6, No. 3 2005, 401–414.

Brundage, Fitzhugh W.: *Lynching in the New South. Georgia and Virginia 1880–1930*. University of Illinois Press, Urbana and Chicago 1993.

Carrigan, William D. & Waldrep, Christopher: Introduction. *Swift to Wrath. Lynching in Global Historical Perspective*. Ed. Carrigan, William D. & Waldrep, Christopher University of Virginia Press, Charlottesville and London 2013.

Carrigan William D. & Webb, Clive: The Lynching of Persons of Mexican Origin or Descent in the United States, 1848 to 1928. *Journal of Social History*. Vol. 37, No. 2 2003, 411–438.

Carrigan William D. & Webb, Clive: Mexican Perspectives on Mob Violence in the United States. *Globalizing Lynching History. Vigilantism and Extralegal Punishment from an International Perspective*. Ed. Berg, Manfred & Wendt, Simon. Palgrave Macmillan, New York 2011

Cohen, Michael: "The Ku Klux Government": Vigilantism, Lynching, and the Repression of the IWW. *Journal for the Study of Radicalism*, Vol. 1, No. 1 2007, 31–56.

Davis, David A.: Not Only War Is Hell: World War I and African American Lynching Narratives. *African American Review*, Vol. 42, No. 3/4 2008, 477–491.

Dubofsky, Melvin: *We Shall Be All. A History of the Industrial Workers of the World*. Quadrangle/The New York Times Book Co., New York 1973.

Freedman, Estelle B.: *Redefining Rape: Sexual Violence in the Era of Suffrage and Segregation*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, and London, England 2013.

Gilje, Paul A.: *Rioting in America*. Indianan University Press, Bloomington, Indiana 1996.

Goldstein, Robert Justin: *Political Repression in Modern America from 1870 to 1976*. University of Illinois Press, Urbana and Chicago 2001.

Halkola, David T.: Finnish-Language Newspapers in the United States. *The Finns in North America. A Social Symposium*. Ed. Jalkanen, Ralph J. Michigan State University Press, Hancock, Michigan 1969.

Halmesvirta, Anssi: Anglo-amerikkalaisen antropologian, etnologian ja kielitieteen näkemyksiä suomalaisesta rodusta ja sen kulttuuritasosta evolutionistisen kulttuurikäsitteksen valossa n. 1820–1930. *Mongoleja vai germaaneja? – rotuteorioiden suomalaiset*. Toim. Kemiläinen, Aira, Hietala, Marjatta, Suvanto, Pekka. Suomen Historiallinen Seura, Historiallinen Arkisto 86. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1985.

Heino, Sami: “*Todelliset tiedot meidän omista lehdistämme*” – *Pohjois-Amerikan suomalaiset sanomalehdet 1950-luvulta 1990-luvulle*. Yleisen historian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto 1997.

Hellstrom, Robert W.: Finglish. *American Speech* Vol. 51, No. ½ 1976, 85–93.

Hobbs, Tameka Bradley: *Democracy Abroad, Lynching at Home: Racial Violence in Florida*. University Press of Florida, Gainesville 2015.

Holmio, Armas K. E.: *Michiganin suomalaisten historia*. Michiganin Suomalaisten Historia-Seura. The Book Concern Printers Inc., Hancock, Michigan 1967.

Huhta, Aleks: *Toward a Red Melting Pot. The Racial Thinking of Finnish-American Radicals, 1900–1938*. Yleisen historian väitöskirja. Turun yliopisto. Painosalama Oy, Turku 2017a.

Huhta, Aleks: *Toward a Red Melting Pot. The Racial Thinking of Finnish-American Radicals, 1900–1938*. Yleisen historian väitöskirja. pdf-dokumentti. Turun yliopisto. Painosalama Oy, Turku 2017b.

Hummasti, George P.: “The Working Man’s Daily Bread,” Finnish-American Working Class Newspapers, 1900–1921. *For the Common Good. Finnish Immigrants and the Radical Response to Industrial America*. Työmies Society, Superior Wisconsin 1977.

Jacobson, Matthew Frye: *Whiteness of a Different Color. European Immigrants and the Alchemy of Race*. Harvard University Press, 1999.

Jean, Susan: 'Warranted' Lynchings: Narratives of Mob Violence in White Southern Newspapers, 1880–1940. *American Nineteenth Century History* Vol. 6, No. 3 2005, 351–372.

Kaplan, Richard L.: *Politics and the American Press: The Rise of Objectivity, 1865–1920*. Cambridge University Press, Cambridge 2002.

Kero, Reino: Migration from Finland to North America. *Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent, and Integration*. Ed. Kostiaainen, Auvo. Michigan State University Press, Michigan 2014.

Kero, Reino: *Migration from Finland to North America in the Years Between the United States Civil War and the First World War*. Turun yliopiston julkaisuja Sarja B, Osa 130. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1974.

Kero, Reino: *Suomalaisina Pohjois-Amerikassa. Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa*. Siirtolaisuusinstituutti, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1997.

Kero, Reino: *Suureen Länteen. Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan*. Siirtolaisuusinstituutti, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1996.

Kero, Reino: *Suuren lännen suomalaiset*. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu 1976.

Kinnunen, Matti: Yleisen mielipiteen synty. Suomen sanomalehdistön historia. *Lehdistöhistoriallisia tutkimuksia 2*. Suomen sanomalehdistön historia -projektin julkaisuja N:o 16, Helsinki 1980.

Kivisto, Peter & Leinonen Johanna: Representing Race: Ongoing uncertainties about the Finnish-American Racial Identity. *Journal of American Ethnic History* Vol. 31, No. 1 2011, 11–33.

Kostiaainen, Auvo: A Dissenting Voice of Finnish Radicals in America: The Formative Years of *Sosialisti–Industrialisti* in the 1910s. *American Studies in Scandinavia* Vol. 23, No. 2 1991, 83–94.

Kostiaainen, Auvo: Finns. *The Immigrant Labor Press in North America, 1840s–1970s. An Annotated Bibliography*. Ed. Hoerder Dirk. Bibliographies and Indexes in American History, Number 4. Greenwood Press, Westport, Connecticut 1987

Kostiainen, Auvo: *Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent, and Integration*. Michigan State University Press, Michigan 2014.

Kostiainen, Auvo: The Growth and Decline of the Finnish Labour Press in North America. *Finns in North America. Proceedings of Finn Forum 3 5–8 September 1984 Turku, Finland*. Ed. Karni, Michael G, Koivukangas, Olavi & Laine, Edward W. Migration Studies C9. Institute of Migration, Turku 1988.

Kostiainen, Auvo: The Image of Finnish-Americans in Finland and the United States: A Comparison. *Journal of Finnish Studies* Vol. 13, No. 1 2009, 40–47.

Labov, Theresa G.: English Acquisition by Immigrants to the United States at the Beginning of the Twentieth Century. *American Speech* Vol. 73, No. 4 1998, 368–398.

Laine, Päivi: *Suomi tiellä sivistyskieleksi. Suomenkielisen maantieteen sanaston kehittyminen ja kehittäminen 1800-luvulla*. Suomen kielen väitöskirja. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 77. Painosalama Oy, Turku 2007.

Luconi, Stefano: The Lynching of Southern Europeans in the Southern United States: The Plight of Italian Immigrants in Dixie. *The U.S. South and Europe. Transatlantic Relations in the Nineteenth and Twentieth Centuries*. Ed. Cornelis, van Minnen A. Berg, Manfred. University Press of Kentucky, 2013.

Mangun, Kimberley & Gerlach, Larry R.: Making Utah History: Press Coverage of the Robert Marshall Lynching, June 1925. *Lynching Beyond Dixie. American Mob Violence Outside the South*. Ed. Pfeifer, Michael J. University of Illinois Press 2013.

Matson, Suzanne: The Liberty Committee: Finns, Seditious, and Montana Vigilantes during World War 1. *Journal of Finnish Studies* Vol. 13, No. 1 2009, 67–74.

Mattila, Markku: *Kansamme parhaaksi. Rotuhygieniä Suomessa vuoden 1935 sterilointilakiin asti*. Suomen Historiallinen Seura. Bibliotheca Historica 44. Gummerrus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1999.

McGovern, James R.: *Anatomy of a Lynching: The Killing of Claude Neal*. Louisiana State University Press, Baton Rouge 2013.

Metsämäki, Antti: *Suomen sisällissota amerikkansuomalaisessa Industrialisti-lehdessä vuosina 1918–1919*. Yleisen historian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto 1999.

Miller, Sally M.: For White Men Only: The Socialist Party of America and Issues of Gender, Ethnicity and Race. *The Journal of the Gilded Age and Progressive Era* Vol. 2, No. 3, New Perspectives on Socialism I, 2003, 283–302.

Mormino, Gary R.: *Immigrants on the Hill. Italian-Americans in St. Louis, 1882–1982*. University of Missouri Press, Columbia, Missouri 2002.

Mount, Eric Jr.: American Individualism Reconsidered. *Review of Religious Research* Vol. 22, No. 4 1981, 362–376.

Pfeifer, Michael J.: Extralegal Violence and Law in the Early Modern British Isles and the Origins of American Lynching. *Globalizing Lynching History. Vigilantism and Extralegal Punishment from an International Perspective*. Ed. Berg, Manfred & Wendt, Simon. Palgrave Macmillan, New York 2011.

Pfeifer, Michael J.: *Lynching Beyond Dixie: American Mob Violence Outside the South*. University of Illinois Press, Urbana Chicago and Springfield 2013.

Pfeifer, Michael J.: *Rough Justice. Lynching and American Society 1874–1947*. University of Illinois Press, Urbana and Chicago 2004.

Pilli, Arja: *The Finnish-language Press in Canada, 1901–1939. A Study in the History of Ethnic Press*. Annales Academiae Scientiarum Fennicae Dissertationes Humanarum Litterarum 34. Suomalainen Tiedeakatemia, Kirjapaino Pika Oy, Turku 1982.

Pilli, Arja: Suomalainen lehdistö Pohjois-Amerikassa: silta vanhasta kotimaasta uuteen. *Suomen siirtolaisuuden historia osa 3. Sopeutuminen, kulttuuritoiminta ja paluumuutto*. Toim. Virtanen, Keijo, Pilli, Arja & Kostiainen, Auvo. Turun yliopiston historiallinen julkaisu no 16. Painosalama Oy, Turku 1986.

Pinar, William F.: The N.A.A.C.P. and the Struggle for Antilynching Federal Legislation, 1917-1950. *Counterpoints* Vol. 163, The Gender of Racial Politics and Violence in America: Lynching, Prison Rape and The Crisis of Masculinity. 2003, 683–752.

Rastas, Anna: Neutraalisti rasistinen? Erään sanan politiikkaa. *Kolonialismin jäljet: keskustat, periferiat ja Suomi*. Toim. Kuortti, Joel, Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli. Gaudeamus, Helsinki 2007.

Roediger, David R.: *Working Toward Whiteness. How America's Immigrants Became White. The Strange Journey from Ellis Island to the Suburbs*. Basic Books, New York 2006.

Rushdy, Ashraf H. A.: *The End of American Lynching*. Rutgers University Press, New Brunswick, New Jersey, and London 2012.

Sanders, Elizabeth: *The War and Peace Election of 1916. America at the Ballot Box. Elections and Political History*. Ed. Gareth, Davies & Zelizer, Julian E. University of Pennsylvania Press, 2015.

Sariola, Sakari: *Amerikan kultalaan. Amerikansuomalaisten siirtolaisten sosiaalhistoriaa*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 1982.

Silkey, Sarah L.: British Public Debates and the "Americanization" of Lynching. *Swift to Wrath. Lynching in Global Historical Perspective*. Ed. Carrigan, William D. & Waldrep, Christopher. University of Virginia Press, Charlottesville and London 2013.

Soikkanen, Timo: *Poliittisen historian tutkimusopas*. Poliittisen historian julkaisuja C:24, Turun yliopisto 1986.

Stigell, Lauri: *Korean sota kommunistisessa ja konservatiivisessa amerikansuomalaisessa sanomalehdistössä*. Yleisen historian pro gradu -tutkielma. Turun Yliopisto 2002.

Sulkanen, Elis: *Amerikan Suomalaisen Työväenliikkeen historia*. Amerikan Suomalainen Kansanvallan Liitto ja Raivaaja Publishing Company, Fitchburg, Massachusetts 1951.

Suvanto, Pekka: *Yleisen historian lähteet ja niiden käyttö*. Oy Gaudeamus Ab, Helsinki 1977.

Theobald, John: *The Media and the Making of History*. Routledge, New York 2016.

Toivonen, Mikko: Finnish American Press and the Duluth Lynchings of 1920: A Case Study of Race and Ethnicity. *Special Issue of Journal of Finnish Studies* Vol. 1, No. 3 1997, 183–191.

Tolnay, Stewart E. & Beck E. M.: Rethinking the Role of racial Violence in the Great Migration. *Black Exodus. The Great Migration from the American South*. Ed. Harrison, Alferdteen. University Press of Mississippi, Jackson and London, 1992.

Tommila, Päiviö: Mittavat menetelmät lehdistöhistorian tutkimuksessa. Suomen sanomalehdistön historia. *Lehdistöhistoriallisia tutkimuksia 2*. Suomen sanomalehdistön historia -projektin julkaisuja N:o 16, Helsinki 1980.

Tommila, Päiviö: *Taustasidonnaisuus ja maailmankuva – Lehdistöhistorian tutkimusongelmia*. Suomen sanomalehdistön historia. Suomen sanomalehdistön historia -projektin julkaisuja N:o 20, Helsinki 1982.

Tommila, Päiviö: Uutistutkimus. *Lehtihistoria ja sen tutkimus*. Toim. Tommila, Päiviö & Keränen, Kaija. Turun yliopiston Suomen historian laitos julkaisuja 1, Turku 1974.

Vella, Stephen: Newspapers. *Reading Primary Sources. The interpretation of texts from nineteenth- and twentieth-century history*. Ed. Dobson, Miriam & Ziemann, Benjamin. Routledge, London and New York 2009.

Virtanen, Keijo: *Settlement or Return. Finnish Emigrants (1860–1930) in the International Overseas Return Migration Movement*. Suomen Historiallinen Seura Vol. 10. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 1979.

Virtanen, Reino: The Finnish Language in America. *Scandinavian Studies* Vol. 51, No. 2 1979, 146–161.

Waldrep, Christopher: Lynching “Exceptionalism”: The NAACP, Woodrow Wilson, and Keeping Lynching American. *Globalizing Lynching History. Vigilantism and Extralegal Punishment from an International Perspective*. Ed. Berg, Manfred & Wendt, Simon. Palgrave Macmillan, New York 2011.

Waldrep, Christopher: *Lynching in America: A History in Documents*. New York University Press, New York and London 2006.

Waldrep, Christopher: War of Words: The Controversy over the Definition of Lynching. *The Journal of Southern History* Vol. 66, No. 1 2000, 75–100.

Wasastjerna, Hans R.: *History of the Finns in Minnesota*. Northwestern Publishing Company, New York Mills, Minnesota 1957.

Webb, Clive: The Lynching of Sicilian Immigrants in the American South, 1886–1910. *American Nineteenth Century History* Vol. 3, No. 1 2002, 45–76.

Wood, Amy Louise: *Lynching and Spectacle. Witnessing Racial Violence in America, 1890–1940*. The University of North Carolina Press, Chapel Hill 2009.

Ylikangas, Heikki: *Härmän häjyt ja Kauhavan herra. Kuvaus Puukkojunnareitten ja virkavallan välisestä yhteentousta 1860-luvun lopulla*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Keuruu 1974.

Zecker, Robert: "Let Each Reader Judge" Lynching, Race, and Immigrant Newspapers. *Swift to Wrath. Lynching in Global Historical Perspective*. Ed. Carrigan, William D. & Waldrep, Christopher University of Virginia Press, Charlottesville and London 2013.

Sanakirjat ja kielioppaat

Airila, Martti: *Vierasperäiset sanat: ääntämisen ja oikeinkirjoittamisen ohjeluetelo*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 224. osa. Suomalaisen kirjallisuuden seuran kirjapaino Oy, Helsinki 1945.

Airila, Martti & Cannelin K.: *Vierasperäiset sanat: ääntämisen ja oikeinkirjoittamisen ohjeluetelo*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 164. osa. K. F. Puromiehen kirjapaino Oy, Helsinki 1920.

Alanne, Severi: *Suomalais-englantilainen sanakirja*. Työmies Society, Superior, Wisconsin 1919.

Cambridge Dictionary -internet-sivu, "lynching". <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/lynch?q=lynching> [Haettu 7.12.2018].

Cambridge Dictionary -internet-sivu, "vigilante". <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/vigilante> [Haettu 7.12.2018].

Castren, Jalmar, Forsman, Jaakko, Grotenfelt, Kustavi, Hendell Lauri, Hjelt, Edvard, Saxén, Uno, Setälä, E. N., Välikangas, Ilmari, Wichmann, Yrjö: *Tietosanakirja. Kuudes osa Mandoliini–Oulunsalo*. Kustannusosakeyhtiö Otavan kirjapaino, Helsinki 1914.

Castren, Jalmar, Forsman, Jaakko, Grotenfelt, Kustavi, Hendell Lauri, Hjelt, Edvard, Saxén, Uno, Setälä, E. N., Välikangas, Ilmari, Wichmann, Yrjö: *Tietosanakirja. Viides osa Kulttuurisana–Mandingo*. Kustannusosakeyhtiö Otavan kirjapaino, Helsinki 1913.

Itkonen, Terho: *Vierassanat. Kielenkäyttäjän opas*. Kirjayhtymä, Helsinki 1990.

Kotimaisten kielten keskus -internet-sivu Kielitoimiston sanakirja, ”korpilaki”.
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80> [haettu 28.2.2019].

Anon. *Käytännöllinen englantilais-suomalainen ja suomalais-englantilainen sanakirja ja lauseoppi*. Nielsen & Lundbeck, New York 1911.

Marxists Internet Archive Encyclopedia -internet-sivu. Glossary of Terms, “doctrine socialism”. <https://www.marxists.org/glossary/> [haettu 7.12.2018].

Marxists Internet Archive Encyclopedia -internet-sivu. Glossary of Terms, “dogmatism”. <https://www.marxists.org/glossary/> [haettu 7.12.2018].

Tilastot

Lynching, Whites & Negroes, 1882–1968. pdf-dokumentti. Tuskegee University -internet-sivu. <http://archive.tuskegee.edu/archive/handle/123456789/511> [Haettu 28.2.2018]. [Dokumentin lisätiedot ks. nootit 64, (126)].

Ramey, RJ: *Monroe Work Today Dataset Compilation (version 1)*. Archives, Tuskegee University, Tuskegee, Alabama 2017. pdf-dokumentti. Tuskegee University -internet-sivu. <http://archive.tuskegee.edu/archive/handle/123456789/984> [Haettu 06.05.2019].

Bibliografiat

Kolehmainen, John I.: *The Finns in America. A Bibliographical Guide to Their History*. Finnish American Historical Library, Suomi College, Finnish Lutheran Book Concern, Hancock, Michigan 1947.